

Silje Reite Moen

Hvordan kan arealplanlegging bidra til å skape trygge bymiljøer?

En flercasestudie av Saupstad-Kolstad og Lademoen

Masteroppgave i Fysisk planlegging

Veileder: Ingfrid Lyngstad

Medveileder: Martine Leonora Moe

Juni 2022

Silje Reite Moen

Hvordan kan arealplanlegging bidra til å skape trygge bymiljøer?

En flercasestudie av Saupstad-Kolstad og Lademoen

Masteroppgave i Fysisk planlegging
Veileder: Ingfrid Lyngstad
Medveileder: Martine Leonora Moe
Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for arkitektur og design
Institutt for arkitektur og planlegging

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Dette er den avsluttende oppgaven for master i Fysisk planlegging ved NTNU og markerer endt totalt fem års studier. Det har tidvis vært en krevende prosess, men jeg ser nå tilbake på prosjektet med glede over de erfaringene jeg har gjort meg. Jeg har lært mye om noe av det jeg synes er viktigst i planlegging.

I forbindelse med oppgaven har jeg møtt flere engasjerte mennesker og ønsker å takke alle informanter som stilte til intervju og villig delte historier og erfaringer. Takk til Trøndelag politidistrikt for kriminalitetsstatistikk for caseområdene.

Jeg ønsker å rette en takk til Tor Medalen som startet å veilede forprosjektet til denne masteren før sin bortgang i høst. Takk for oppmuntring og tro på ideen. Videre vil jeg takke min veileder Ingfrid Lyngstad og medveileder Martine Leonora Moe som tok over som veiledere. En stor takk fortjener også Malena Grant-Falch og Kristin Reite Moen for korrekturlesing. Til slutt, takk til alle studievenner for to fine år her i Trondheim, det er en glede å avslutte studietiden sammen med dere.

Trondheim, juni 2022

Sammendrag

Vi har alle et ønske om å være trygg i byrommet og i vårt eget nabolag. Dette er et av menneskets primærbehov og er essensielt for et godt liv. Livskvaliteten blir betydelig redusert dersom en føler seg utrygg, dette kan påvirke andre aspekter av livet. Norge er et av verdens tryggeste land å bo i, med lave tall på voldskriminalitet. Likevel oppgir rundt 6% av befolkningen at de ikke føler seg trygg i det offentlige rom og frykter kriminelle handlinger. Kvinner er de som føler mest på utrygghet og yngre mennesker er mer bekymret enn eldre (Statistisk sentralbyrå, 2017). I planleggingsfaget har planleggere mange muligheter til å påvirke folks opplevde og reelle trygghet. Gjennom diverse tiltak og design er det mye som kan gjøres for å forebygge kriminalitet. I teoridelen presenteres ulike teorier og metoder/planverktøy for kriminalitetsforebygging i fysisk planlegging. Også sosiale faktorer som planleggere har mulighet til å påvirke blir lagt frem.

Den valgte metoden er en kvalitativ forskningsmetode med flercasestudie av to bydeler i Trondheim kommune, Saupstad-Kolstad og Lademoen. Begge har tidligere kommet dårlig ut i levekårsundersøkelser, og har dårlig omdømme og rykte hos innbyggerne i Trondheim. Nå har en av bydelene hatt et områdeløft gjennom de siste 9 årene som har økt attraktiviteten, spesielt hos innbyggerne selv. For å besvare problemstillingen «*hvordan kan et områdeløft bidra til økt trygghet og mindre kriminalitet*» blir kvalitativ forskningsmetode tatt i bruk gjennom intervju, observasjoner av begge områdene samt kart og illustrasjonsproduksjon. Hensikten med oppgaven er å se på tiltakene som ble gjort i områdeløftet på Saupstad-Kolstad i forhold til trygghet og kriminalitetsforebygging, hvilke virkning det har hatt på området og om det er tiltak som er mulig å implementeres på Lademoen for å økte tryggheten der.

Områdeløft er et planverktøy som brukes for å øke levekårsstanderen i et gitt område eller bydel gjennom ulike metoder, strategier og tiltak (Ruud et al., 2020). Planleggere i samarbeid med innbyggerne har gjennom denne metoden mulighet til å øke tryggheten i området og redusere kriminalitet. Selv om en aldri kan planlegge for alle farer er det et felles ansvar vi har og er nødt til å ta. Et trygt byrom er også et byrom som bidrar til rekreasjon, lek, tilhørighet og et ønske om å ta vare på nærmiljøet. Alle er derfor tjent med trygge byrom, gjennom diverse tiltak er dette mulig. Dette kan være tiltak som tilrettelegging av gode møteplasser, belysning, sosial overvåkning og tilhørighet, samt vedlikehold av de fysiske omgivelsene i ettertid av et områdeløft.

Abstract

We all have a desire to be safe in our urban environment and in our own neighborhood. This is one of human's primary needs and is essential for a good life. The quality of life is significantly reduced if one feels unsafe, this can affect other aspects of life. Norway is one of the world's safest countries with a low number of violent crimes. Nevertheless, around 6% of the population state that they don't feel safe in public spaces and fear criminal acts. Women feels the most insecure, and young people are more worried than older people (Statistisk sentralbyrå, 2017). Planners have many opportunities to influence peoples perceived and real safety. Through various measures and design, much can be done to prevent crime. The theory section presents various theories and methods/ planning tools for crime prevention in physical planning. Social factors that a planner have the opportunity to influence is also presented.

The chosen method is a qualitative research method with a multi-case study of two districts in Trondheim municipality, Saupstad-Kolstad and Lademoen. Both districts have previously performed poorly in surveys about living conditions, and also had a bad reputation among the population of Trondheim. One of the districts have over the past nine years been thru an area-based initiative (områdeløft) which has increased the attractiveness, especially among the residents themselves. To answer the research question "*how can area-based initiatives contribute to increased safety and less crime*", quality research methods are used through interviews, observations of both the areas, as well as maps and illustration production. The purpose of this thesis is to look at the measures that were made in the area-based initiative at Saupstad-Kolstad in relation to safety and crime prevention, how it affected the area and whether there are measures that can be implemented at Lademoen to increase the safety there.

Area-based initiative is a planning tool used to increase the standards of living in a given area or district through various methods, strategies and measures (Ruud et al., 2020). Through this method, planners in collaboration with the residents can increase safety in the area and reduce crime. Although one can never plan for all hazards, it is a shared responsibility we all need to contribute in. A safe urban space is also a space that contributes to recreation, play, ownership, and a desire to take care of the local environment. Everyone is therefore served by having safe urban spaces, and through various measures this is possible to achieve. This can be measures such as arranging good meeting places, lighting, eyes on the street, and ownership of the neighborhood, as well as maintaining the physical surroundings in the aftermath of an area-based initiative.

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	II
Abstract	III
Figurliste	VII
Tabeller	VIII
1.0 Innledning	1
2.0 Bakgrunn	3
2.1 Livskvalitet når du føler deg trygg	3
2.2 Hvem føler seg utrygg hvor.....	4
2.3 Lovbrudd i Norge.....	5
2.4 Feministiske byrom	7
3.0 Problemstilling	9
3.1 Casestudie	10
3.1.1 Caseområdene Lademoen og Saupstad-Kolstad	10
4.0 Teori	14
4.1 Rombegrepet	14
4.1.1 Nabolag	15
4.2 Trygghet.....	16
4.3 Medvirkning	17
4.4 Kriminalitet og forebygging	17
4.4.1 Broken windows.....	19
4.4.2 Aktivitet i gatene	20
4.4.3 Naturlig overvåkning og sosial kontroll	21
4.4.4 Defensible Space Theory.....	23
4.4.5 CPTED	23
4.4.6 Konkrete tiltak/virkemidler	24
4.5 Risikovurdering og navigering i byrommet.....	25
4.6 Områdeløft.....	25
4.6.1 Groruddalssatsingen	27
4.6.2 Kritikk av metoden områdeløft.....	28
5.0 Metode	29
5.1 Kvalitativ og kvantitativ metode.....	29
5.2 Casestudie	29
5.3 Litteraturstudier	30
5.4 Intervju	31
5.4.1 Informantene	32

5.4.2 Intervjuguide	33
5.4.3 Ethiske vurderinger	34
5.4.4 Etterarbeid	35
5.5 Observasjon av områdene	35
5.5.1 Ethiske vurderinger	36
5.5.2 Etterarbeid	36
5.6 Kart og illustrasjonsproduksjon	37
5.7 Reliabilitet og validitet	37
5.7.1 Feilkilder	38
6.0 Resultater og analyse	39
6.1 Områdeløftet på Saupstad-Kolstad	39
6.1.1 Medvirkningsprosessen	40
6.1.2 Tiltak utendørs	40
6.2 Hva finnes i de to områdene?	43
6.2.1 Observasjon	45
6.2.2 Kriminalitetsstatistikk	52
6.2.3 Omdømmet	58
6.2.4 Møteplasser	60
6.3 Trygghet på områdene	63
6.1.3 Lademoen og Saupstad-Kolstad på kvelden	66
7.0 Diskusjon	72
7.1 Hvilke tiltak er gjort i områdeløftet på Saupstad-Kolstad og hvilke fordeler har det hatt i forhold til trygghet?	72
7.1.1 Områdeløftet	72
7.1.2 Medvirkning	73
7.1.3 Møteplasser	74
7.1.4 Belysning	74
7.1.5 Omdømme	74
7.1.6 Fordeler i forhold til trygghet	75
7.2 Hvilke forskjeller finner vi i bydelen Saupstad-Kolstad etter områdeløftet som vi ikke finner på Lademoen?	76
7.2.1 Møteplasser	77
7.2.2 Belysning	79
7.2.3 Omdømme	79
7.2.4 Tilhørighet	80
7.3 Kan tiltakene fra områdeløftet Saupstad-Kolstad implementeres på Lademoen for å øke tryggheten der?	81
7.3.1 Tilhørighet og eierskap til området	84
7.3.2 Møteplasser	84
7.3.3 Belysning	85
7.3.4 Tiltak for økt trygghet på Lademoen	86
8.0 Konklusjon	88
9.0 Videre forskning	90
Referanseliste	91
Vedlegg	97

<i>Vedlegg 1: Informasjonsskriv/ samtykkeskjema</i>	<i>97</i>
<i>Vedlegg 2: Intervjuguide beboere.....</i>	<i>100</i>
<i>Vedlegg 3: Intervjuguide Trondheim kommune</i>	<i>101</i>
<i>Vedlegg 4: Intervjuguide ansatte i områdene</i>	<i>102</i>

Figurliste

FIGUR 1: MASLOWS BEHOVSPYRAMIDE ILLUSTRERT (NORHEIM, U.D.).....	1	
FIGUR 2: ANMELDTE LOVBRUDD (STATISTISK SENTRALBYRÅ, 2020)	6	
FIGUR 3: HUSENE I ØSTERSUNDS GATE (JOHANNSESN, 2021)	10	
FIGUR 4: CASEOMRÅDE LADEMOEN	11	
FIGUR 5: BLOKKENE PÅ SAUPSTAD-KOLSTAD (VEIVISEREN, U.D.)	12	
FIGUR 6: CASEOMRÅDE SAUPSTAD-KOLSTAD	13	
FIGUR 7: ARNSTEINS MEDVIRKNINGSSTIGE (HAMAR KOMMUNE, U.D.).....	17	
FIGUR 8: BROKEN WINDOWS TEORI.....	20	
FIGUR 9: KVALITETEN AF DET FYSISKE MILJØ (GEHL, 1971).....	20	
FIGUR 10: NATURLIG OVERVÅKNING ILLUSTRERT (MINNEAPOLIS 2040, U.D.).....	22	
FIGUR 11: FASEPLAN FOR DALEN AKTIVITETSPARK (LINK ARKITEKTUR, U.D.).....	41	
FIGUR 12: AKTIVITETSPARKEN "GLADE FØTTER" PÅ SAUPSTAD-KOLSTAD	42	
FIGUR 13: KUNSTINSTALLASJON VED DALEN AKTIVITETSPARK PÅ SAUPSTAD-KOLSTAD.....	42	
FIGUR 14: FLYFOTO SAUPSTAD-KOLSTAD.....	44	
FIGUR 15: FLYFOTO LADEMOEN	44	
FIGUR 16: LADEMOENS VIRKSOMHETER.....	46	
FIGUR 17: LADEMOEN SETT FRA ØYEHØYDE	47	
FIGUR 18: SAUPSTAD-KOLSTADS VIRKSOMHETER.....	48	
FIGUR 19: SAUPSTAD-KOLSTAD SETT FRA ØYEHØYDE	49	
FIGUR 20: MENNESKER PÅ LADEMOEN.....	50	
FIGUR 21: MENNESKER PÅ SAUPSTAD-KOLSTAD.....	51	
FIGUR 22: LADEMOEN PARK	52	
FIGUR 23: TAGGING PÅ LADEMOEN	54	
FIGUR 24: BENKER PÅ LADEMOEN	62	
FIGUR 25: LADEMOEN GATER	64	
FIGUR 26: LYKTESTOLPE PÅ LADEMOEN	FIGUR 27: ØSTERSUNDS GATE PÅ KVELDSTID	67
FIGUR 28: UTSIDEN AV UNDERGANGEN PÅ LADEMOEN	68	
FIGUR 29: UNDERGANGEN PÅ LADEMOEN PÅ KVELDSTID.....	68	
FIGUR 30: UNDERGANGEN SØR PÅ LADEMOEN PÅ KVELDSTID.....	69	
FIGUR 31: LYSINSTALASJON SAUPSTAD-KOLSTAD PÅ DAGTID (VENSTRE) OG KVELDSTID (HØYRE)	70	
FIGUR 32: UNDERGANG SAUPSTAD-KOLSTAD PÅ KVELDSTID	70	
FIGUR 33: KUNSTINSTALLASJON PÅ KVELDSTID PÅ SAUPSTAD-KOLSTAD	71	
FIGUR 34: NYHETSARTIKLER FRA NRK OM DRAPENE PÅ LADEMOEN (KRINGSTAD, 2021).....	82	
FIGUR 35: GATEN INNOVER MOT UNDERGANGEN PÅ LADEMOEN	82	
FIGUR 36: SNARVEI PÅ LADEMOEN	83	
FIGUR 37: UTRYGGE OMRÅDER PÅ LADEMOEN.....	83	

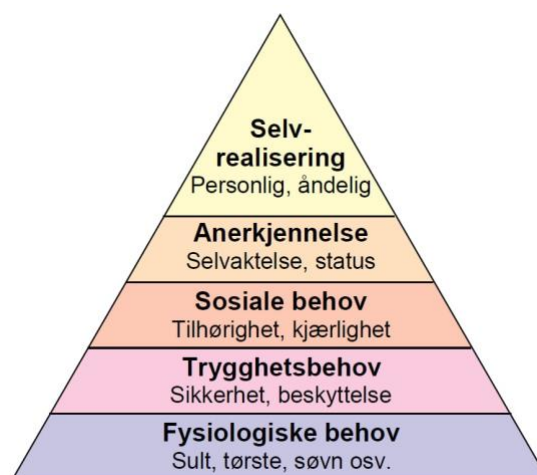
Tabeller

TABELL 1: ANMELDTE LOVBRUDD (STATISTISK SENTRALBYRÅ, 2021A)	7
TABELL 2: UTSATTHET OG URO FOR LOVBRUDD (STATISTISK SENTRALBYRÅ, 2019)	19
TABELL 3: BEBOERINFORMANTENE.....	33
TABELL 4: LADEMOEN SKADEVERKSKRIMINALITET	53
TABELL 5: SAUPSTAD-KOLSTAD SKADEVERKSKRIMINALITET	53
TABELL 6: LADEMOEN VOLDSKRIMINALITET	54
TABELL 7: SAUPSTAD-KOLSTAD VOLDSKRIMINALITET	54
TABELL 8: LADEMOEN VINNINGSKRIMINALITET	56
TABELL 9: SAUPSTAD-KOLSTAD VINNINGSKRIMINALITET	56
TABELL 10: LADEMOEN ANNEN KRIMINALITET	57
TABELL 11: SAUPSTAD-KOLSTAD ANNEN KRIMINALITET	57

1.0 Innledning

Mennesket har og har alltid hatt et ønske og behov for å være trygg og vite at de rundt oss er trygge. Vi er derfor trygghetsøkende og lever i et samfunn som ønsker en tryggest mulig hverdag med et trygt nærmiljø. Alle burde slippe å være redd når de beveger seg utenfor sitt eget hjem, og alle burde føle seg trygg nok til å gå hjem alene på kvelden eller etter at det er blitt mørkt.

Maslow utviklet i 1943 behovspyramiden som omfatter menneskelige behov. Pyramiden er ofte hierarkisk fremstilt, hvor behovene lavt i hierarkiet må tilfredsstilles før behovene høyere opp kan ivaretas. Fra nederst til øverst er pyramiden fremstilt slik; fysiologiske behov, trygghetsbehov, sosiale behov, anerkjennelse og selvrealisering. Se figur 1 for illustrasjon av pyramiden. Et hvert menneske er kapabelt til å flytte seg oppover pyramiden til toppen, mot selvrealisering. Dessverre er det ofte noe i prosessen som hindrer en i å oppnå høyere nivåer. På grunn av dette vil ikke alle nå øverste nivå, og de fleste vil flytte seg opp og ned på pyramiden etter hvert som forskjellige ting skjer i livet (Maslow, 1943).

«Trygghet» er nest nederst på behovspyramiden noe som gjør dette til et av menneskets primærbehov. For at vi skal kunne oppnå behovene på trinnene over er vi først nødt til å føle oss trygge. Dette kan bety flere ting, for eksempel økonomisk trygghet eller det å være trygg fra kriminelle handlinger. Begge må være innfridd for at behovet om trygghet skal være oppfylt. Dersom en ikke føler seg trygg vil en heller ikke ha muligheten til å utvikle seg som menneske. Dette kan være i sosiale sammenhenger eller i form av selvrealisering, noe som også er viktig med tanke på livskvalitet. En har også høyere grad av både faktisk frihet og frihetsfølelse dersom man er trygg. Dersom en føler seg eller er utrygg kan det være vanskelig å komme seg ut og rundt dit en skal. Det kan også være noen områder som unngås fordi de oppleves mer utrygge enn andre områder.

«Gode byrom danner rammer om liv og aktivitet» (Regjeringen, u.d.). Ifølge regjeringen er det som kjennetegner gode byrom at de innbyr til forskjellig aktivitet og opphold. Det er et sted man ønsker å gå til fots og tilbringe tid ute. Dersom byrommene blant annet ikke vedlikeholdes, det brukes halvferdige løsninger og vegetasjonen er nedslitt, er det lettere for rot og hærverk som fører til utrygge områder (Regjeringen, u.d.).

Denne oppgaven undersøker hvordan kriminalitet kan forebygges gjennom fysisk planlegging og hva som skal til for at innbyggere skal føle seg trygg i sine omgivelser. Mer spesifikt hvordan planleggere gjennom metoden områdeløft kan bidra til at innbyggerne i en bydel får et bedre bosted i forhold til kriminalitet og trygghet.

Hovedfokuset i oppgaven vil ligge på noen utvalgte tiltak som er bevist at øker tryggheten og forebygger kriminalitet. De valgte tiltakene er hovedsakelig møteplasser, belysning og omdømme. Sosial kontroll og tilhørighet til området vil også blir analysert og diskutert. Det er flere fysiske og sosiale tiltak som kan gjøres gjennom planlegging for å øke tryggheten og redusere kriminaliteten i et område, men på grunn av oppgavens omfang begrenser den seg til de valgte tiltakene.

2.0 Bakgrunn

2.1 Livskvalitet når du føler deg trygg

Stress påvirker vår psykiske og fysiske helse og kan få mennesker til å tilpasse seg sine omgivelser (Holt et al., 2015), blant annet ved å unngå et område eller en gate som skaper en stressreaksjon hos den som oppholder seg der. Et sted som skaper stress og uro er stort sett ikke et sted en ønsker å bo. De færreste ønsker å bo i et område som er eller oppleves utrygt, men mennesker i økonomisk nød kan ha få reelle valgmuligheter for bosted.

Fredsindeksen legger 23 indikatorer til grunn når det settes tall på hvor fredelig et land eller en region er. På en skala fra 1 til 5 gir den laveste verdien det mest fredelige landet. 10 av de brukte indikatorene måler befolkningens sosiale sikkerhet og trygghet. Denne indeksen er utført av The Institute for Economics and Peace (IEP) og er både anerkjent og kritisert fordi resultatene varierer ut fra hvilke indikatorer som er lagt til grunn. I 2021 fikk Norge en score på 1,438 som setter oss på en 14. plass (FN sambandet, 2021). Norge er med dette regnet som et av verdens tryggeste land å bo og oppholde seg i. Til tross for dette forekommer det fortsatt kriminalitet, uønskede hendelser og flere som kjenner seg utrygge i sin egen by eller sitt eget nabolag.

I de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging frem til 2023 legger regjeringen vekt på at det skal planlegges for å skape bærekraftig samfunnsutvikling, sikre sosial rettferdighet samt god folkehelse. Levekår og strukturelle forhold påvirker menneskets helse, her har kommunen mulighet til å omfordele påvirkningsfaktorer gjennom planlegging. Folkehelseinstituttet (FHI) har på bakgrunn av ønsket om et sosialt bærekraftig lokalsamfunn satt opp fire mål som er viktig i planleggingen; 1. tilhørighet, 2. trygghet, 3. tilgang til bolig, arbeid og lokale tilbud og 4. tillit til mennesker og myndigheter. Målet om trygghet forteller om at det som skaper trygghet varierer. Under trygghet går det å kunne gå alene hjem på kvelden, gode naboskap og at barn har mulighet til å leke fritt ute. Det kan også være andre ting, slik som fast inntekt og gode relasjoner (FHI, 2020). Her har planleggere mulighet til å bidra til å oppnå målet om trygghet som igjen skal bidra til sosialt bærekraftige lokalsamfunn.

Det er dessverre slik at ikke alt og alle kan beskyttes i en by, men det er blant annet viktig å

identifisere kritiske komponenter i infrastrukturen og prioritere arbeidet rundt dem. Når arbeidet for en tryggere by pågår er det viktig å skille mellom hva som kan gjøres umiddelbart, hva som kan gjøres på kort sikt og på lang sikt (Bugliarello, 2003). Tiltak som på grunnnet en presset situasjon eller lignende krever umiddelbare endringer vil ikke bli tatt med.

2.2 Hvem føler seg utrygg hvor

En livskvalitet og levekårsundersøkelse gjennomført av Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser til tall og statistikker om trygghet både i og utenfor hjemmet. Totalt svarte 6% at de er redd for vold og/ eller trusler når de er ute og går alene. Like mange svarer at de har problemer med kriminalitet, vold eller hærverk i nærområdet. Tall viser også at jo yngre man er, jo høyere er sannsynligheten for å oppleve vold. Personer over pensjonsalder blir sjeldent utsatt for vold eller trusler (Statistisk sentralbyrå, 2017).

Generelt er kvinner mer urolige og redde for å oppleve vold eller trusler i nærområdet hvor de bor enn det menn er. Unge mennesker er også mer urolige enn eldre. Arbeidsledige, uføre, de som jobber deltid og studenter uttrykker oftere at de er bekymret og urolige for vold og trusler i boområdet sitt i motsetning til de som jobber fulltid og pensjonister. Undersøkelsen viser også til at de som bor i større byer er mer redd for å bli utsatt for vold og trusler enn personer som bor på mindre steder (Statistisk sentralbyrå, 2017). I en spørreundersøkelse fra Politidirektoratet gjennomført i 2006 fremkommer det at en tredjedel av den norske befolkningen anser det som sannsynlig at de kan bli utsatt for trusler eller vold på et offentlig sted i sitt eget nærmiljø (Aas et al., 2010).

Det er flere ting som påvirker følelsen av trygghet og utrygghet. En bidragsyter til uro er massemedia. Kriminalitet får kontinuerlig mediedekning. Dette gjelder både på TV, i aviser, radio og gjennom nyhetsapper på telefonen. Når en konstant har tilgang til og får med seg hva som skjer i nyhetsbildet, både nasjonalt og internasjonalt, skaper det hos noen en frykt for at den samme kriminaliteten skal skje i sitt eget nærområde eller med en selv (Ditton et al., 2004). Ofte er det ikke tilfelle at det er en reell fare, men da en stadig leser og hører om det kan være lett å tenke at det også kommer til å skje i sitt eget nærmiljø. Verden oppleves og føles mer utrygg ut enn tidligere på tross av at realiteten er at det skjedde mer kriminalitet tidligere, vi fikk det bare ikke med oss i like stor grad. Av de to valgte caseområdene har

spesielt Lademoen opplevd flere kriminelle handlinger som har fått mye dekning i media. I løpet av ett og et halvt år opplevde de to drap i samme gate. Åstedene for drapene var begge i kommunale boliger, Trondheims helsedirektør ønsker færre slike boliger i den belastede bydelen. I en artikkel publisert på NRK oppgis det gatenavn og folk som uttaler seg i intervju synes det er skummelt og mye uro i bydelen (Kringstad et al., 2021). I en annen artikkel NRK publiserte samme år kommer det frem at en barnefamilie føler seg utrygg og ønsker å flytte vekk fra Lademoen på grunn de alvorlige hendelsene som har preget bydelen den siste tiden. Her refereres det til de to drapene og at området er preget av mye rus og støy, også på dagtid. Familien stiller derfor spørsmål ved om dette er det beste stedet å oppdra barna sine i denne bydelen (Solheim and Alvestad, 2021). Mot slutten av dette året kom NRK med nyheten om at det hadde foregått en væpnet aksjon som førte til pågripelsen av en beruset mann som veivde med et sverd på Lademoen (Børstad, 2021). Også mindre hendelser får medieoppslag slik som da to personer valgte å tenne på døren til Lademoen kirke. Den som meldte hendelsen inn til politiet fikk slukket det fort og det ble ingen skader på hverken kirken eller personer (Juul, 2022). I den lokale Trondheimsavisen Adressa er det flere leser-og debattinnlegg om Lademoen hvor det diskuteres bråk og opplevelsen av utrygghet. Blant annet er det flere som mener at ansvaret for bydelen må deles på flere og at det haster med å finne en løsning på problemene (Adressa, 2021). På Saupstad kom blant annet nyheten om at tre unge menn ble arrestert etter brann i en boligblokk på området. De tre som ble pågrepet ble siktet for skadeverk (Sandmo, 2020).

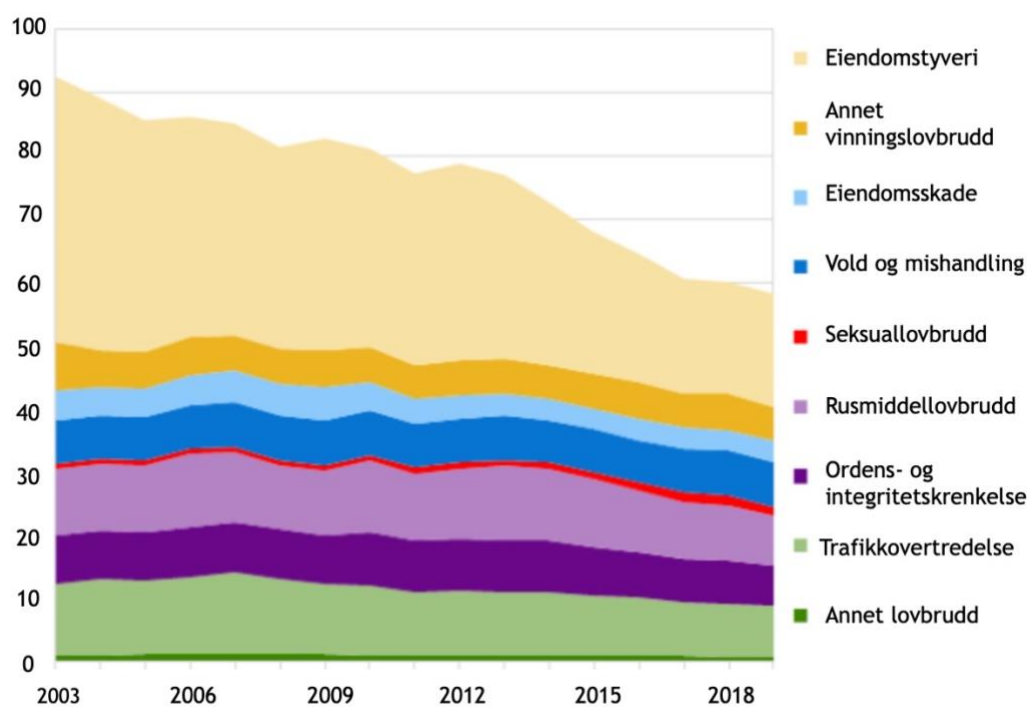
Svendsen mener at vi lever i en «fryktkultur» og at denne frykten er blitt så altomfattende at den styrer livene våre. Gjennom en undersøkelse kommer det frem at nordmenn vurderer forskjellige fenomener som enda farligere enn tidligere. Dette til tross for at statistikk og risikoanalytikere viser til at disse farene vi er mer redd for nå er blitt redusert (Svendsen, 2007). I rapporten «Trygghet i det offentlige rom» fra politihøgskolen diskuteres det om dette har sammenheng med at i etterkrigstiden er voldsnivået redusert i samfunnet samtidig som det har vært en stadig økning i oppmerksomheten på vold (Aas et al., 2010).

2.3 Lovbrudd i Norge

Det er ifølge Statistisk sentralbyrå og kriminalitetsstatistikker fra politiet en betydelig nedgang i kriminalitet i Norge de siste årene. Det har de siste 15 årene vært en total nedgang i anmeldte lovbrudd på rundt 25 prosent. Denne nedgangen gjelder ikke alle typer kriminalitet

og alle grupper. Dette skyldes i stor grad at det har vært en kraftig nedgang i eiendomstyveri (se figur 2). Seksuelle lovbrudd har derimot hatt en økning og med 1,5 ganger flere anmeldelser i 2018 enn i 2003 er dette den største prosentvise økningen. Prosentandelen på voksne som oppgir at de har vært utsatt for vold eller trusler har siden starten av 1980-tallet ligget stabilt på 2-3 prosent. Antall drap har også ligget stabilt med tall på rundt 0,5 drap per 100 000 innbygger. I de fleste tilfellene blir drap oppdaget og oppklart. Norge er blant de landene i Europa som har den laveste drapsraten (Regjeringen, 2020).

Anmeldte lovbrudd, etter lovbruddsgruppe. Per 1 000 innbyggere

Kilde: Statistikkbanken, tabell 08484, Statistisk sentralbyrå

Figur 2: Anmeldte lovbrudd (Statistisk sentralbyrå, 2020)

I 2019 var nesten halvparten av de anmeldte lovbruddene handlinger hvor personer var ofre (se tabell 1). Voldsanmeldelser hvor barn og kvinner er ofre har økt de siste årene, samtidig som ungdomsvold har gått ned. Alle lovbrudd er geografisk ujevnt fordelt, og det er ulike grupper i befolkningen som rammes (Statistisk sentralbyrå, 2020). Med unntak av vold i nære relasjoner blir vold oftest utøvd på felles utearealer og på gangveier (KRÅD, 2017).

Tabell 1: Anmeldte lovbrudd (Statistisk sentralbyrå, 2021a)

Anmeldte lovbrudd etter lovbruddsgruppe, og personofre for lovbrudd. Antall	
	2020
Anmeldte lovbrudd, i alt	300 636
- Eiendomstyveri	86 949
- Annet vinningslovbrudd	26 055
- Eiendomsskade	21 367
- Vold og mishandling	37 063
- Seksuallovbrudd	6 873
- Rusmiddellovbrudd	39 602
- Ordens- og integritetskrenkelse	31 490
- Trafikkovertrjedelse	45 608
- Annet lovbrudd	5 629
Anmeldte lovbrudd med personofre, i alt	145 950
Personofre for anmeldte lovbrudd, i alt	133 702
Personofre for eiendomstyveri i alt	60 563
Personofre for vold og mishandling i alt	32 223

Ofte har det uryddige, røffe og uordnede byrommet høyere grad av kriminalitet og da også reel og opplevd utrygghet (Bjerkeset, 2019).

2.4 Feministiske byrom

I Arkitektnytt ble arkitekt og urbanist Sissel Engblom i 2018 intervjuet, hver forteller hun om at byen har et maskulint kjønn, og hun viser frem eksempler på sosial, trygg og feministisk bystruktur. Forskning viser til at byene er planlagt etter behovet for å bevege seg fra et sted til et annet, noe som er typisk karakterisert som et maskulint mønster. Kvinner derimot har et mer sammensatt bevegelsesmønster som er mer romlig og komplekst. Engblom mener det er på tide at potensialet i både maskulint og feminint byperspektiv utnyttes. Det feministiske perspektiv er ment å dekke alle som kjenner seg utsatt av ulike grunner, om det er på grunn av alder, rus, helse eller kultur så skal det være inkluderende. Eksempler på slik type struktur inneholder blant annet åpne fasader, blandet formål med god balanse, sykkelsti og brede fortau. For å beholde den sosiale bærekraften er variert sammensetting av ulike areal- og boligtyper viktig, også for den opplevde tryggheten (Klem, 2018).

I samme artikkel trekkes Sverige og stiftelsen *Tryggare Sverige* frem. Her gjennomføres det sikkerhetsanalyser for byer og kommuner og de bidrar med konsulentarbeid. Magnus Lindgren er gründeren bak og er tidligere psykolog og politi. Han har uttalt at når en by utformes for alle får vi en by for menn, men når en by for kvinner skal utformes får vi en by

for alle. Arbeidet de gjør skal være bevist på kriminalitetsforebygging og trygghetsskapende aspekter. Opplevd trygghet er et bærekraftsmål som er undervurdert, fokuset kan ikke bare ligge på sikkerhet mot ekstremisme (Klem, 2018).

Samtidig som det har pågått en diskusjon om kvinners bruk av byrommet og deres tilgang til det offentlige rom har det vokst frem en diskusjon om hvordan byrommet kan representere frigjørende arenaer for kvinner, kulturelle undergrupper og seksuelle minoriteter. Holm peker på en rekke studier som har konkludert med at i byens offentlige og kommersielle rom tar kvinnene en sekundær rolle. I *Space, Place, and Gender* utgitt av Doreen Massey i 2013 blir det lagt frem som et representativt arbeid for perspektivet. Her blir det beskrevet hvordan mannen er protagonisten i det offentlige rom, kvinnen der imot får manifestert det stereotypiske kjønnsoppdraget ved å være hjemme på kjøkkenet. At denne todelingen av byrommet har fulgt denne kjønnsdelingen er dokumentert i senere studier. Det er en gammel tanke at det er mennene som står for det bevegelige og dynamiske elementet i byrommet, på den andre siden er kvinnene passive og underlagt andre logikker og regler. Det er likevel mye forskning fra nyere tid som viser at kvinner fortsatt er sårbare i urbane miljøer og de er utsatt på andre måter enn det menn er (Holm, 2019). I en overveldende grad har kulturen i de aller fleste samfunn vært dominert av menn. Det er de som har satt premissene og laget de sosiale normene (Rose, 1993).

3.0 Problemstilling

Da et av våre grunnbehov er å være og føle oss trygge er det viktig å skape boligområder og byrom som oppfyller dette behovet. Det å føle seg trygg er vesentlig for at uteområder skal bli brukt mer enn høyst nødvendig og en lav kriminalitetsrate er blant det som er viktig når folk bosetter seg. Problemstillingen lyder som følger:

Hvordan kan et områdeløft bidra til økt trygghet og mindre kriminalitet?

For å besvare denne problemstillingen er tre forskningsspørsmål lagt til grunn, disse er:

1. Hvilke tiltak er gjort i områdeløftet på Saupstad-Kolstad og hvilke fordeler har det hatt i forhold til trygghet?
2. Hvilke forskjeller finner vi i bydelen Saupstad-Kolstad etter områdeløftet som vi ikke finner på Lademoen?
3. Kan tiltakene fra områdeløftet Saupstad-Kolstad implementeres på Lademoen for å øke tryggheten der?

Problemstilling og forskningsspørsmål skal besvares gjennom en flercasestudie med to utvalgte bydeler i Trondheim kommune og begrenser seg derfor til de to områdene.

3.1 Casestudie

Jeg har valgt å se på to bydeler i Trondheim kommune som tidligere har kommet like dårlig ut på levekårsundersøkelser, men som nå er mer motsetninger. Her har jeg valgt ut en bydel som tidligere har slitt med et rykte for å være utrygt og med mye kriminalitet, men som nå har hatt et områdeløft. Det andre området er et som oppleves mer utrygt med mer kriminalitet. Begge områdene scorer lavt på levekårsundersøkelser.

3.1.1 Caseområdene Lademoen og Saupstad-Kolstad

Lademoen

Lademoen er en bydel som ligger 2 km nordøst for bysentrum. Som område er Lademoen først nevnt på slutten av 1700-tallet i historien til Strinda kommune (Torgersen, u.d.).

Lademoen ble en del av Trondheim kommune i 1893. I dag innehar bydelen et tett boligstrøk, her inngår det rehabiliterte leiligheter og gammel småhusbebyggelse som er bevart (Rosvold, 2020). Se figur 3 for husene på Lademoen, bildet er tatt i Østersunds gate.

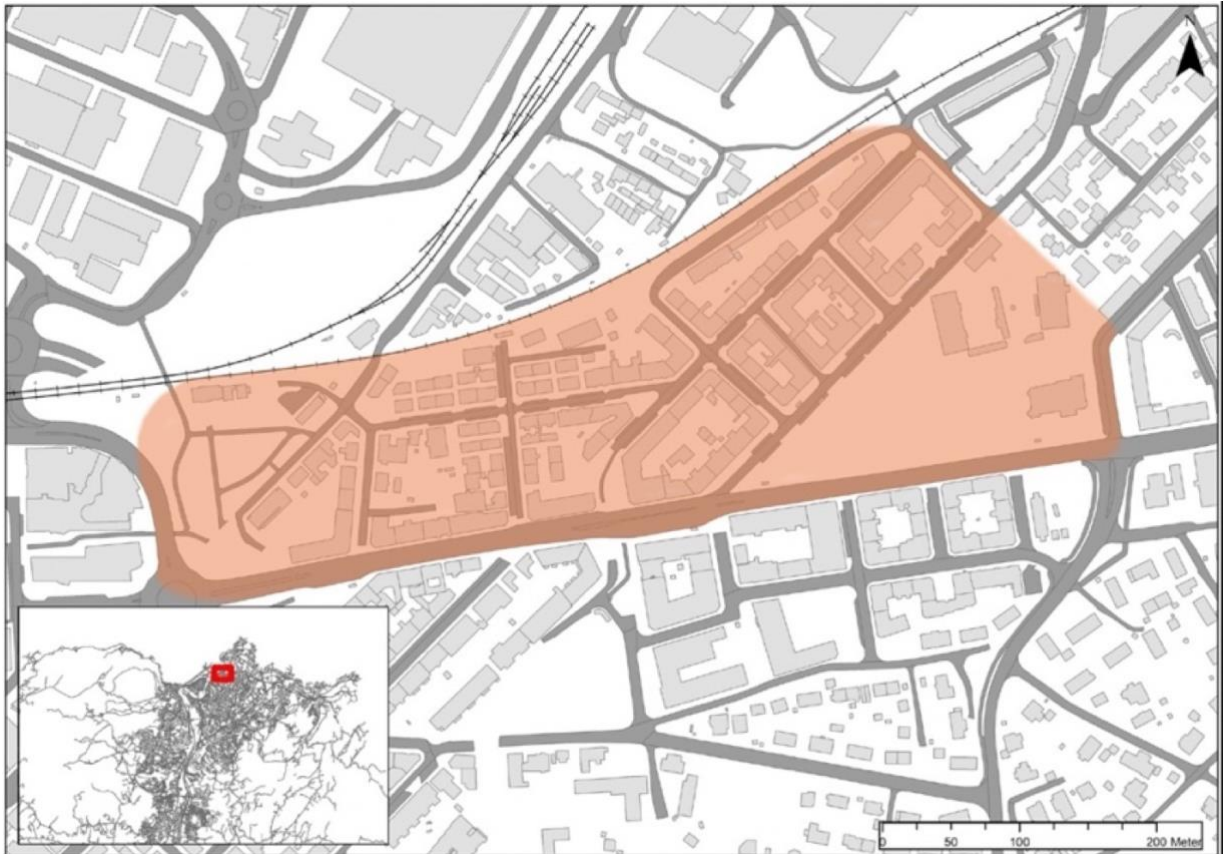

Figur 3: Husene i Østersunds gate (Johannesen, 2021)

I et notat om levekår i byutviklingsperspektiv i Trondheim er det brukt samme levekårssoner som i levekårsundersøkelsen. Her viser tall fra 2017 at det er 3643 boliger på Lademoen hvorav 15% andel er småhus og 85% andel er blokk (Trondheim kommune, 2018).

Området har de siste årene opplevd voldshendelser, festbråk, knivstikkinger og drap. I

Levekårsundersøkelsen 2021 er Lademoen høyt representert i hendelser knyttet til voldskriminalitet, ekskludert vold i nære relasjoner og i hjemmet. Dette er også en av bydelene som har høyest antall som føler seg utrygge i nærmiljøet sitt. Det er flest kvinner som føler på utryggheten (Trondheim kommune, 2021a). Se figur 4 for avgrensning av området. Kartet viser Lademoen og hvor i Trondheim kommune bydelen ligger. Det som er markert i oransje er det valgte området. Avgrensningen er gjort slik fordi bilveien nord i kartet og jernbanelinjen sør i kartet lager en naturlig avgrensning.

Figur 4: Caseområde Lademoen

Saupstad-Kolstad

Saupstad-Kolstad er en bydel som er lokalisert 10 km sør for sentrum. Tidligere var bydelen en del av gamle Leinstrand kommune som ble slått sammen med Trondheim kommune i 1964. På midten av 1960-tallet startet utbyggingen av det som skulle bli Trondheim største drabantby. Størsteparten av bebyggelsen er dominert av lavblokker (Rosvold, 2021). Området har fra slutten av nittitallet hatt sosiale problemer og mye uro, omdømmet har vært dårlig og lite attraktivt. Gjennom flere levekårsundersøkelser er det dokumentert store levekårsutfordringer og bydelen kom i 2011 dårligst ut i Trondheim på sentrale variabler (Trondheim kommune, 2013). På Saupstad er det 2322 boliger der 11% er småhus og 89% er

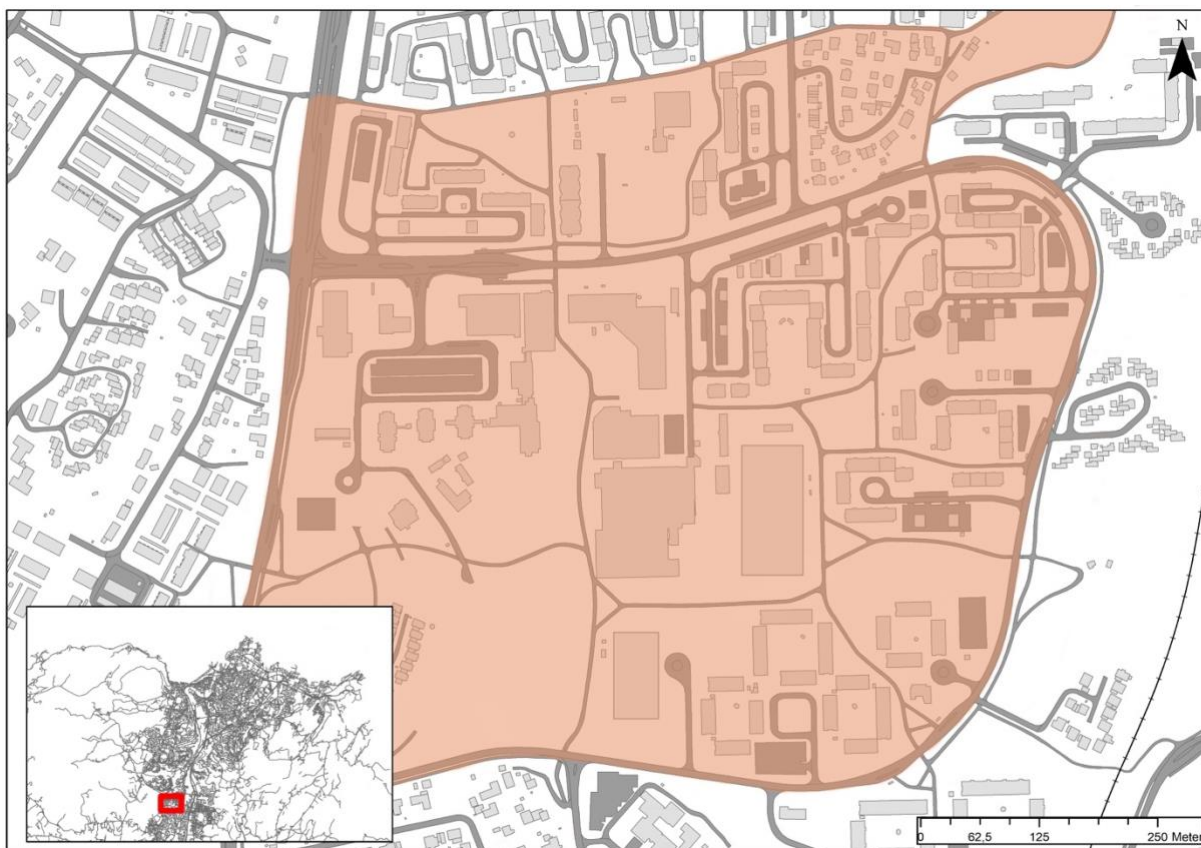
blokk. Statistikken viser at det generelt er mer blokkbebyggelse i og nært sentrumsområdet og at dette avtar med avstand fra sentrum. Dette er med unntak av drabantbebyggelsen rundt byen, her også Saupstad (Trondheim kommune, 2018). Se figur 5 for bilder av blokkene på Saupstad-Kolstad.

Figur 5: Blokkene på Saupstad-Kolstad (Veiviseren, u.d.)

Fra 2013 til 2020 ble det gjennomført et områdeløft i bydelen for å øke attraktiviteten og mangfoldet. Medvirkning var viktig i denne satsingen og alle, spesielt ungdommene, fikk komme med sine innspill. Etter bydelens tilbakemeldinger er det ifølge kommunedirektøren grunn til å tro at områdeløftet har vært vellykket. Tilbakemeldingene har uttrykt økt trivsel, økt opplevd trygghet og økt positivt tilhørighet til bydelen (Trondheim kommune, 2020e).

Se figur 6 for avgrensning av området. Kartet viser Saupstad-Kolstad og hvor i Trondheim kommune bydelen ligger. Det som er markert i oransje er det valgte området.

Figur 6: Caseområde Saupstad-Kolstad

I 2017 var både Lademoen og Saupstad i den sonen med høyest antall kommunale boliger, med 11,7% på Lademoen og 9,9% på Saupstad. I dette notatet regnes en kommunal utleiebolig som en bolig som kommunen disponerer for utleie til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet. En slik type bolig trenger ikke nødvendigvis å være eid av kommunen, men kommunene bestemmer hvem som får bo i de og det er de som administrerer leieforholdene (Trondheim kommune, 2018).

4.0 Teori

I denne delen av oppgaven vil den relevante teorien og begrepsforklaringer legges frem. Jeg ser den som nødvendig å først definere rombegrepet, nabolag og trygghet. Deretter defineres kriminalitet og forebygging før diverse teorier om samme tema blir presentert. Til slutt presenteres risikovurdering og navigering i byrommet før områdeløft blir definert til slutt. Målet er at dette skal gi tilstrekkelig teoretisk grunnlag for å videre kunne arbeide med den valgte problemstillingen og forskningsspørsmålene.

4.1 Rombegrepet

Oppfatninger om både de fysiske og de abstrakte omgivelsene fornyer seg stadig og vi lever i en tid med store endringer. Dette kan være grunnet globalisering, tekniske innovasjoner og økonomisk utvikling (Barth, 2011). Det er i senere tid blitt mer oppmerksomhet rundt rommets betydning for forståelsen av samfunnsmessige sosioøkonomiske og sosiale prosesser. Begrepet rom er i midlertidig ofte svært uklart, og kan defineres ut ifra hvem som ser på det med den bakgrunnen de har. Rent matematisk for eksempel er rom en mengde, mens et fenomenologisk rom er rom som oppleves gjennom tanker, følelser, lyd og begivenheter (Aspen and Pløger, 1997).

Kristen Simonsen skriver om hverdagspraksis i sin artikkel «Rumlig praksis» fra 2010. Med utgangspunkt i at det sosiale livet er en rekke sosiale praksiser er hverdagspraksis viktig for den som oppholder seg i rommet for hvordan man opplever verden. Denne forståelsen av rombegrepet er en subjektiv forståelse av rommet som enkeltmennesket har betydningsfullt (Simonsen, 2010).

Hun viser også til et annet rombegrepet, sosial romlighet. I denne forståelsen ser vi ikke på rom som noe som er, men noe vi gjør. Det vi velger å foreta oss er det som skaper rommet, ikke rommet i seg selv (Simonsen, 2010). Aspen og Pløger skriver om at det romlige inngår som en dimensjon av sosiale praksiser og/ eller sosiale prosesser som alle er plassert i rom og tid, som inneholder et romslig aspekt. Sosiale relasjoner er det som skaper det sosiale rom (Aspen and Pløger, 1997). Dersom vi tar utgangspunkt i denne forståelsen av rom vil praksis vært en viktig del når byrom formes. I boken *Urban geography. A global perspective* skriver Michael Pacione om at strukturen på byen er både objektivt fysisk, så vel som subjektiv eller

kognitiv. Den subjektive tolkningen av byen sier ikke kun noe om stedene som henvises til, men også om de menneskene som oppholder seg der og den sosiale konteksten de bor i (Pacione, 2009).

Enkelt forklart er *Sense of Place* tilknytningen mennesker har til et sted, dette kan deles inn i to betydninger (Pacione, 2009):

1. Første er stedets egenart. Det finnes enkelte steder som på bakgrunn av sine unike fysiske omgivelser eller gjennom tilknytning til viktige steder blir betraktet som særegne eller minneverdige. Dette fører med seg en sterk *sense of place* da det har en unik betydning, også for de som ikke har vært der før.

2. Det andre er den tilknytningen mennesker har til stedet. Gjennom hverdagen vil enkeltindivider og/eller grupper utvikle en dyp tilknytning til steder. Dette skjer gjennom ulike erfaringer, hukommelse og intensjoner. Den sterkeste tilknytningen mennesker har til et sted er vanligvis hjemmeområdet (Pacione, 2009).

Gjennom *sence of place* ser vi at det er mennesket som oppholder seg i rommet som bestemmer hvordan det brukes og som definerer det.

En by er bygd opp av en rekke offentlige rom som innehar ulik karakter. Bydeler og nabolag har mange forskjellige kvaliteter og er forskjellige, på samme måte som beboernes behov og preferanser er det (Bjerkeset, 2019).

4.1.1 Nabolag

Naboer er mennesker som har forskjellige verdier, behov og oppførsel. Det er likevel noe man må forholde seg til, i den miste forstand den personen som bor ved siden av deg (Sim, 2019). Et nabolag er stedet vi etablerer daglige mønstre som vi beveger oss rundt i. For noen er det et komfortabelt sted å være hvor en slår av en prat med andre og sosialiserer seg. For andre er det er bare et sted en forter seg igjennom på vei til og fra andre steder (Healy, 2010).

4.2 Trygghet

Mennesket er og har alltid vært trygghetssøkende, og ønsket om trygghet er kjerneanliggende. Det å være trygg kan være så mye, det kan være at en er trygg når man går ute, trygg på seg selv, trygg på familie og venner, trygg i trafikken og trygg i sin egen livssituasjon.

Det motsatte av trygghet er utrygghet. Dette kan være frykt som er berettiget, men det kan også være tatt ut av proporsjoner med den faktiske risikoen. Den subjektive utryggheten kan i noen tilfeller være mye sterkere enn den objektive (Eriksen, 2006). Synonymt med trygghet brukes ofte sikkerhet. Fravær av fare som oppleves truende er en forutsetning for trygghet. Det handler derfor om at en må føle at en har kontroll over situasjonene for at en skal føle seg trygg (Aas et al., 2010).

Det er ikke nødvendigvis korrelasjon mellom reel og opplevd trygghet. En kan reelt sett være trygg, men likevel føle på utrygghet. Motsatt er det også mulig å føle seg trygg selv om en reelt sett er utrygg i et område eller en situasjon. Denne oppgaven fokuserer på den opplevde tryggheten hos de som bor og oppholder seg i de valgte caseområdene.

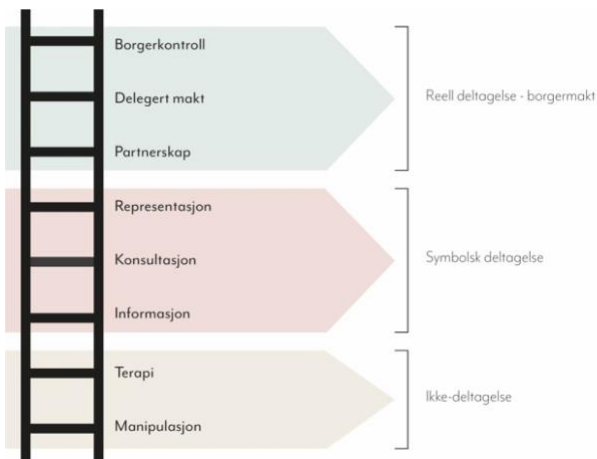
Regjeringen definerer i utredningen «Et sårbart samfunn» de engelske begrepene safety og security. Safety defineres som «*sikkerhet mot uønskede hendelser som opptrer som følge av en eller flere tilfældigheter*». Security defineres «*sikkerhet mot uønskede hendelser som er resultat av overlegg og planlegging*». Forskjellen på de to baserer seg på om skaden er påført uten vilje og uten motiv eller med vilje og motiv (Regjeringen, 2006).

Begrepet trygghet har mange fasetter og er et omfattende begrep med mange dimensjoner. Det kan deles inn i to kategorier hvor det skilles mellom individuell og kollektiv trygghet. Den kollektive tryggheten omhandler en hel befolkningsgruppes sikkerhet. Som individ er det flere aspekter ved trygghet hvor man kan ha en indre trygghet i form av å være trygg på seg selv og ha god selvtillit, oppleve at en føler seg trygg når en går ute på kvelden gjennom at man for eksempel er trygg på at en kan forsvare seg selv mot et mulig angrep. En kan også være i en trygg livssituasjon med fast inntekt og sted å bo, i nær relasjon til andre er en trygg, og trygg på at en har tilstrekkelig kunnskap om forhold i nærmiljøet på arbeidsplassen og der

man bor (Aas et al., 2010).

4.3 Medvirkning

I Plan- og bygningsloven kapittel 5 §5-1 heter det at det skal tilrettelegges for medvirkning i alle planforslag som fremmes. Et særlig ansvar ligger hos kommunen når det kommer til å sikre aktiv medvirkning fra grupper med mennesker som trenger spesiell tilrettelegging. Dette gjelder barn og unge, og for de som ikke har mulighet til å delta direkte skal andre gode muligheter for medvirkning være tilgjengelig (Plan- og bygningsloven, 2008b). Gjennom direkte involvering av innbyggerne i konkrete saker og prosesser vil eierskapet til prosess, resultat og omgivelsene blir større og det bidrar til at innbyggerne utvikler seg som medborgere (Pateman, 1970).

Figur 7: Arnsteins medvirkningsstige (Hammar kommune, u.d.)

Ulike former for deltagelse blir ofte kategorisert gjennom medvirkningsstigen, utviklet av Sherry Arnstein i 1996 (se figur 7). Den illustrerer hvilken grad av påvirkningskraft deltakerne har. Stigen går fra de nederste trinnene som representerer medvirkning som er ikke-deltagende til de øverste trinnene som illustrerer reell deltagelse og dermed reell makt hos deltakerne (Arnstein, 1969).

4.4 Kriminalitet og forebygging

Domstolene som har den dømmende makten i Norge definerer straff som et onde som blir påført en som har begått straffbare handlinger. Videre vil det i straffeloven være gitt strafferammer for ulike typer kriminalitet (Norges domstoler, 2021). Straffeloven §1 viser til at lovens virkeområde omfatter alle straffbare handlinger (Straffeloven, 2005). Gjennom fysisk planlegging er det mulighet for å bidra til at kriminalitet minimaliseres.

Kriminalitetsforebygging er lovpålagt blant annet gjennom Plan- og bygningsloven (PBL) §3-1f «fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet» (Plan- og bygningsloven, 2008a).

Et samfunn med mye kriminalitet er ikke ønskelig, og det er derfor viktig med kriminalitetsforebyggende tiltak. Dersom vi tar utgangspunkt i Daniel Gilling sin definisjon av kriminalitetsforebygging, handler det om alle tiltak og teknikker som er utenfor strafferettens grenser og som har som mål å redusere ulike former for skade forårsaket av handlinger som er definert som kriminelle av staten (Gilling, 1997).

Det å forebygge noe er å være i forkant for å forhindre at noe skjer. Dette er et stort begrep og omfatter innsats på mange områder. Denne oppgaven fokuserer på forebygging av kriminalitet som er handlinger som bryter med loven og som dermed kan medføre straff. Ved forebygging er målet å unngå at noe kriminelt skjer i stede for å reparere skaden etter at den er skjedd (Runhovde and Skjevraak, 2018). Å forebygge fremfor å reparere har flere fordeler, det viktigste er at ingen kommer til skade. Det er også mer resurskrevende å leve i et samfunn med mye kriminalitet.

Kriminalitetsforebygging har som intensjon om å styrke tryggheten, og omvendt handler trygghetsskapende virksomhet om kriminalitetsforebygging i stor grad. Denne type arbeid kan deles inn i to hovedkategorier hvor den ene, *situasjonell kriminalitetsforebygging*, handler om etablering av fysiske barrierer hvor intensjonen er å forhindre lovbrudd. Dette er en forebyggende strategi som skal styre den faktiske, reelle tryggheten og redusere antall kriminelle handlinger som bidrar til å skape utrygghet. Å påvirke den opplevde følelsen av trygghet er en annen tilnærming som skal oppnå målet gjennom opplysning og informasjon. Da det er mange som tror at sannsynligheten for å bli utsatt for noe kriminelt er større enn det den faktisk er, handler det om å korrigere disse misforståelsene. Det er likevel vanskelig å korrigere følelsen av frykt og bekymring gjennom informasjon om sannsynlighet og rasjonalitet (Aas et al., 2010).

Konfliktrådet er en statlig tjeneste som tar et spesielt ansvar for unge mennesker som er i konflikt med loven. I tillegg har de en kriminalitetsforebyggende rolle hvor de nasjonalt og lokalt bidrar til kunnskapsbasert forebygging av kriminalitet (Konfliktrådet, u.d.-a).

Konfliktrådet har gitt ut en håndbok om kriminalitetsforebygging og fysiske omgivelser som retter seg mot alle instanser som jobber med fysisk planlegging, men spesielt politikere og planleggere i kommuneadministrasjonen. Ønsket er å bidra til det praktiske arbeidet, men også at kriminalitetsforebygging er en del av planleggingen tidligst mulig. Håndboken

inneholder beskrivelser av hvilke tiltak som kan gjøres i det fysiske miljøet. Tiltakene er basert på forskning og en generell kunnskap om hvilke arenaer kriminalitet foregår og kriminalitet generelt (Konfliktrådet, u.d.-b).

SSBs tall fra 2019 viser at det da var 9% av befolkningen som i løpet av ett år hadde vært utsatt for skadeverk, tyveri, vold eller trusler om vold (Statistisk sentralbyrå, 2019).

Tabell 2: Utsatthet og uro for lovbrudd (Statistisk sentralbyrå, 2019)

Utsatthet og uro for lovbrudd, etter type lovbrudd (prosent)					
	2004	2007	2012	2015	2018
Utsatt for vold eller trussel om vold siste 12 mnd, i alt	5,1	5,5	4,3	3,5	4,7
Utsatt for tyveri eller skadeverk siste 12 mnd	11,8	10,1	8	7	5
Urolig for vold eller trusler på bosted i den siste tiden	7,9	6,7	7,3	5,6	6
Urolig for tyveri eller skadeverk i den siste tiden	14,3	10,5	10,3	9,4	9,5
Antall personer som svarte	3 340	3 212	6 186	6 393	5 981

I spørsmål om utsatthet for trusler om vold er det trusler som er såpass alvorlig at personen som ble utsatt for det ble redd. De spurte er personer over 16 år som ikke er bosatt i institusjon (Statistisk sentralbyrå, 2019). Tallene viser at frykten for å bli utsatt for vold eller trusler om vold, er høyere enn den faktiske utførelsen av vold og trusler om vold.

Frykt blir generelt assosiert med negative følelser og det kan være vanskelig å se på det som noe fordelaktig. Det er likevel fordeler ved det og frykt kan ha en evolusjonær forklaring. På den positive siden kan følelsen potensielt få en person bort fra eller få en til å unngå en farlig situasjon, fra naturens side er mennesker oppmerksomme på de potensielle farene rundt seg og tar sine forhåndsregler deretter. På denne måten kan frykt og utrygghet i seg selv virke kriminalitetsforebyggende, med forbehold om at det faktisk fører til en minskning i sannsynligheten for at personen blir utsatt for noe kriminelt (DRK & TrygFonden, 2013). Det kan likevel diskuteres om det å skape frykt skal brukes som et middel for å forhindre det som fryktes.

4.4.1 Broken windows

I 1982 publiserte James Q. Wilson og George L. Kelling teorien om «*broken windows*».

Dersom et vindu knuses og ikke blir reparert vil det sende signaler om at det er greit å knuse

et vindu til, eller gjøre annen hærverk. Skaden er allerede gjort og ingen ting er gjort for å reparere eller vedlikeholde. Dette vil forekomme både i områder som er litt rufsete fra før og områder som i utgangspunktet er fine. Dersom slik type uro blir godtatt vil det ifølge Wilson og Kelling etter hvert generer mer alvorlig kriminalitet. Dersom dette ikke blir tatt tak i vil det til slutt føre til at et helt nabolag kan forfalle. Det er derfor viktig at det blir reagert raskt, dette gjelder også mindre overtredelser. Det er ikke bare viktig å reparere når skaden allerede har skjedd, men det er vel så viktig å vedlikeholde slik at det ikke forfaller (Wilson and Kelling, 1982). Se figur 8.

Figur 8: Broken windows teori

4.4.2 Aktivitet i gatene

Jan Gehl deler aktiviteter som forgår ute inn i tre kategorier; *nødvendig aktiviteter* (gå til og fra jobb/ skole, vente på bussen osv.), *valgfrie aktiviteter* (gå en tur, sitte på en benk osv.) og *sosiale aktiviteter* (samtaler, lek osv.). Se figur 9 for Gehls grafiske fremstilling av sammenhengen mellom uteromsaktiviteter og utekvaliteter.

Figur 9: Kvaliteten af det fysiske miljø (Gehl, 1971)

I en gate eller et byrom med lav kvalitet og dårlig miljø vil kun de mest nødvendige aktivitetene finne sted, da det er lite som påvirker om disse gjennomføres eller ikke. I et godt miljø derimot, vil det være forskjellig menneskelig aktivitet som foregår om hverandre. Det er også mer sannsynlig at det brukes mer tid på de nødvendige aktivitetene fordi de foregår i et

miljø som er i god fysisk stand. Da inviterer sted og situasjon til at en kan stoppe opp, sitte seg ned, spise, leke og annet. Her kan planleggere legge til rette for at mennesker har lyst og mulighet til å møte, se og høre andre (Gehl, 1971).

Jo mer oppholdstid beboerne har ute på gaten, jo oftere og hyppigere møtes de som igjen fører til at de snakker sammen oftere. Når de som bor på samme område kjenner til hverandre og vet hva andres liv inneholder bidrar det til å skape en trygghet. For at nabokontakten og fellesaktiviteter kan utvikle seg til mer enn overfladiske forhold må det eksistere et felles grunnlag, interesser og problemer. Dette er noe de fysiske rammene og den sosiale delingen i rommet kan åpne for. Her er det blant annet mulig å utstyre boligområder med en variasjon av fasiliteter som «tvinger» mennesker inn i bestemte aksjonsmønstre. Dette kan gjøres at for eksempel ved at inngangen til boligen er gjennom et felles rom. Det er gjennom å utforme den fysiske strukturen mulig å skape rom som inneholder arealer og fasiliteter som henvender seg til de bosatte i området, eller grupper av de bosatte. De fysiske rammene kan gi store muligheter og godt spillerom som kan benyttes for økt sosial aktivitet i gatene (Gehl, 1971).

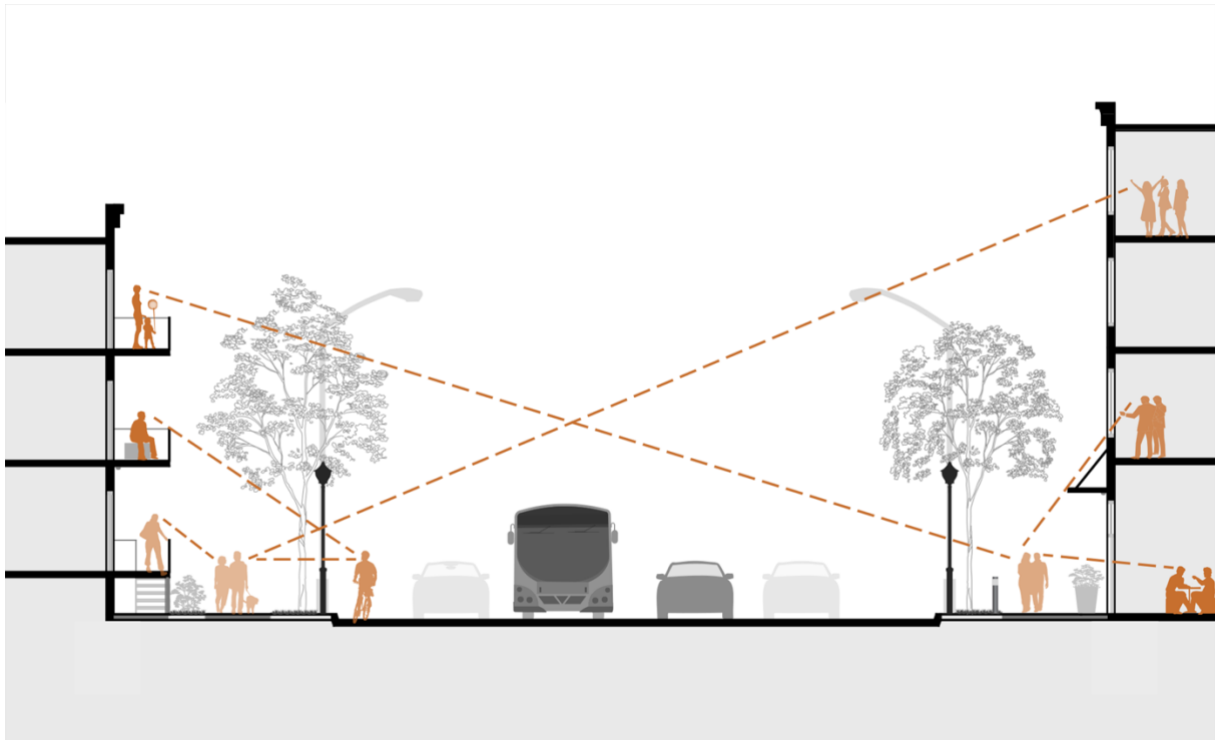
4.4.3 Naturlig overvåkning og sosial kontroll

I 1961 kom Jane Jacobs ut med boken «*Death and Life of Great American Cities*» hvor hun kritiserer datidens planlegging med sonedeling av de forskjellige funksjonene i byen. Det var også stort fokus på trafikk og lite på fotgjengere. Videre gikk kritikken ut på at det ikke ble planlagt for mennesket som skulle bo og oppholde seg i gatene. Dette skapte dårlige byrom som var lite tilrettelagt for sosiale behov.

Jacobs legger frem tanken om at en godt brukt gate med masse mennesker fremstår som en trygg gate, en gate uten mennesker fremstår som utrygg. Det er ikke mulig å tvinge folk til å bruke en gate de ikke har behov eller ønske om å bruke, det er derfor viktig å skape gater som er trygge, attraktive og skaper et ønske om å oppholde seg der (Jacobs, 1961).

Hun skriver om at mangelen på naturlig, sosial kontroll og overvåkning i og av befolkningen muligens kan skape mer kriminalitet. Arbeidet med disse utfordringene ligger i å planlegge byen for mennesket, i menneskelig målestokk og skala. Gjennom å skape byrom og gater som promoterer fellesskap og naboskap vil en kunne forebygge og redusere kriminalitet. Jacobs forebyggende tiltak var åpne byrom og fasader hvor mennesker ser og blir sett av hverandre. Hun påpeker at mange liker å følge med og se på hva som foregår på gaten, men dette gjelder

kun når det er mennesker der (Jacobs, 1961). Se figur 10 for illustrasjon av naturlig overvåkning.

Figur 10: Naturlig overvåkning illustrert (Minneapolis 2040, u.d.)

Gater hvor det tidligere har forekommet kriminelle handlinger skaper frykt og utrygghet, noe som fører til at den blir mindre brukt. Jacobs peker på tre hoved kvaliteter for å forebygge dette i en gate; klare skiller mellom offentlig og privat område, naturlig, sosial overvåkning og fortau og gater som kontinuerlig brukes (Jacobs, 1961).

Balvig definerer sosial kontroll som den innflytelsen samfunnet, enkelt grupper eller individer utøver ovenfor hverandre. Her skiller det ofte mellom uformell og formell sosial kontroll. Den uformelle kontrollen utøver de som står en nærmest, slik som familie, venner og kollegaer. Den formelle kontrollen er det er det de som vokter samfunnet som tar seg av. Dette kan for eksempel være politiet, leger, vektene, lærere eller andre med lignende kontroll i samfunnet (Flemming, 1995). Thomas Ugelvik peker på flere ulike former for sosial kontroll og definerer det som tiltakene som igangsettes for at mennesker skal rette seg etter gitte normer for oppførsel. Eksempler på dette kan være små hint, å spille på samvittigheten, fysisk tvang og bruk av vold (Ugelvik, 2019).

Også i rapporten fra politihøgskolen pekes det på likhetstegn mellom opplevd trygghet og

forekomsten av sosial kontroll i befolkningen. Dersom det er for lite sosial kontroll vil det oppleves utrygt og forfall, hærverk og skrot er et tegn på fraværet av sosial kontroll. Dette sender signaler om at det er greit å gjøre som en vil, da ingen tar ansvar for vedlikehold av området eller tar folk på uønsket atferd. For å kunne korrigere andres atferd må folk gjerne ha en viss grad av tilhørighet (Aas et al., 2010).

4.4.4 Defensible Space Theory

Oscar Newman bygger videre på Jane Jacobs teori i boken *Creating defensible space* som ble utgitt i 1972. Her kritiserer han de modernistiske planprinsippene med funksjonsdeling, høye blokker og store byggeprosjekt. Her var det ikke bygget i menneskelig målestokk og en kunne ikke se hvem som bodde høyt oppe, og med det var det ikke mulig å identifisere og føle noe ansvar for dem. En følte heller ikke noe tilhørighet eller ansvar i en boligbebyggelse med så mange mennesker. Dette førte i følge Newman til mer kriminalitet enn i bebyggelse med lavere hus (Newman, 1972).

Newman argumenterte for at et godt design (som i motsetning til den modernistiske planleggingen) kan hjelpe de som bor i området å få eierskap og en ansvarsfølelse ovenfor byen sin. Dette vil medføre motivasjon til å forsvare og ta vare på byen og menneskene som bor der. Her er det altså mulighet for å kontrollere kriminalitet og at uønskede hendelser ikke skal finne sted gjennom planlegging og design (Newman, 1972).

Etter gjennomførte analyser presenterer Newman fire prinsipper som skal føre til trygge og forsvarlige byrom. Disse inkluderer territorialitet, overvåkning, representasjon og miljø. Ved hjelp av prinsippene skal det kunne skapes byrom med lav kriminalitetsrate og et sted hvor en kan føles seg trygg (Newman, 1972).

4.4.5 CPTED

Crime Prevention Throuh Environmental Design forkortes CPTED og er en metode som brukes for kriminalitetsforebygging i de fysiske omgivelsene. Begrepet ble først presenter av Dr. Ray Jeffery i 1971, men en stor bidragsyter til konseptet er kriminolog Timothy D. Crown. Denne metoden baserer seg på flere andre teorier og da i hovedsak noen av teoriene som ble presentert tidligere i kapitlet. Jane Jacobs sosiale overvåkning og Oscar Newmans defensible space (Crowe Timothy and Fennelly, 2013).

CPTED baserer seg hovedsakelig på tre hovedområder; territorialitet, naturlig overvåkning og naturlig adgangskontroll. Hensikten med teorien er å hjelpe sikkerhetsindustrien med kriminalitetsforebygging gjennom å forstå forholdet mellom design og menneskets atferd. Jeffery legger frem sammenhengen mellom areal, funksjoner og aktiviteter i det offentlige rom. Viktigheten av vedlikehold blir trukket frem som essensielt arbeid for å unngå forfall og områder som ingen ønsker å oppholde seg i (Crowe Timothy and Fennelly, 2013).

4.4.6 Konkrete tiltak/virkemidler

Offentlige uterom kan være en arena for en rekke forskjellige kriminelle handlinger. Dette kan være alt fra lommetyveri til seksuelt overgrep. Vold i gatene minimerer folks frihet på en daglig basis. Dette fører til at tiden som er tilbragt ute blir begrenset, valg av transportmiddel, aktiviteter og ruter til destinasjon blir også begrenset. Det er kun få voldssaker som skal til for å skape frykt som fører til at gaten blir unngått. Dette fører videre til en mer utrygg gate (Miranda and van Nes, 2020). Transportøkonomisk institutt gjennomførte i 2019 prosjekt «Trygghetsskapende tiltak for levende byrom» som hadde som formål å bidra med en verktøykasse med konkrete trygghetsskapende tiltak. I dette prosjektet var funnene at det er diverse tiltak som hjelper på trygghetsfølelsen. Når det kom til vegetasjon viser det seg at ved å fjerne vegetasjon som kan skape gjemmesteder og en opplevelse av å være sperret inne, førte til at kvinner følte seg mer trygg. Også høy belysning og trygghetsfølelse fant de en klar sammenheng på. Vegetasjonsbelysning derimot hadde lite for seg for selve vegetasjonen, men det viste seg at antakeligvis bidro dette lyset indirekte til en mer opplyst gangvei, og som dermed førte til høyere trygghetsfølelse (Meyer et al., 2019).

Noe annet som økte bruk av en gate var utplassering av blant annet benker, og dermed tilgjengelige sitteplasser, og aktivitetsskapende bymøbler. Hinder som for eksempel blir brukt i terrorsikring fører til færre gående, når de ble fjernet ble trafikken av myke trafikanter større. Det ble også gjort funn som støtter teorien til Jane Jacobs om sosial overvåkning. Resultatene i dette prosjektet viser at andre mennesker bidrar til økt trygghetsfølelse enn et område med lite eller ingen mennesker. Dette stemmer riktig nok kun når de andre som befinner seg på stedet ikke oppleves som skumle. Alle resultatene er også i samsvar med andre studier (Meyer et al., 2019).

Boomsma og Steg gjennomførte et forskningsprosjekt som undersøkte hvilke fysiske faktorer,

og da spesielt lysbruk og innestenging, og individuelle faktorer, da spesielt kjønn, og hvordan dette påvirker den opplevde tryggheten og aksept for lavere belysning. Her konkluderes det med at økt belysning i gatene har potensiale for å øke både den reelle og den opplevde tryggheten. En opplyst gate fører til mer naturlig/ sosial overvåkning som igjen fører til mer trygghet. Aksepten for lavere belysning avhenger av kjønn og nivået av innestengthet. Det var spesielt viktig for kvinner at gatene hadde en god rømningsmulighet som kunne brukes i tilfelle de skulle bli utsatt for et angrep (Boomsma and Steg, 2012).

4.5 Risikovurdering og navigering i byrommet

Når vi er ute og går fortolker vi byrommet, ser vi en mørk gate er det ikke nødvendigvis mørket som gjør gaten skummel, det er hva vi forestiller oss er i en mørk gate. Birgitte Blekesaune Rosén viser til at flere kvinner lager en strategisk plan for hvordan de skal navigere byrommet etter at det er blitt mørkt. Parker, uopplyste gater og gater med lite eller ingen folk var steder kvinner helst unngikk på natten. Det er ikke bare veivalget som er viktig, men også hvor oppmerksom man er på omgivelsene og om du er klar i hodet til å forsvare deg selv. De fleste så på det å forsvare seg selv som sitt eget ansvar. Mennesker konstruerer farlige byrom i sitt eget hode ut ifra hva som kan forventes å skje i mørket. Disse ideene kommer ofte fra media som skriver om voldtekt i byer og at kvinner bør være forsiktig og passe på seg selv. Det er ikke nødvendigvis farlig å gå alene om natten, men realiteten er likevel at en frykter byrommet og det er den følelse som igjen skaper det farlige byrommet. Rosén viser også til at kvinners opplevelse av navigering i byrommet er annerledes enn menn. Dette er fordi kvinners kropper objektiviseres i rommet de går i. For å finne tryggeste veien hjem navigerer kvinner seg mer enn menn og lager en plan for å komme seg hjem på den ruten de ser på som tryggest (Rosén, 2019).

Mange kvinners bruk av byrom viser seg å være mindre fri enn det menns er, spesielt når det kommer til å forholde seg til det andre kjønn. Dette strider i mot at offentlige rom skal i praksis være fri og med likeverdig tilgang til alle, dette idealet blir på bakgrunn av dette sjeldent levd opp til (Bjerkeset, 2019).

4.6 Områdeløft

Siden 2007 er det i Norge blitt benyttet områdeløft som metode. Områdeløft er et begrep som de siste ti årene er blitt synonymt brukt med områderettet innsats. Det er en metode som har

mange tilnærminger til et område med levekårsutfordringer blant innbyggerne. Ulike metoder, strategier og tiltak anvendes for å ivareta en helhetlig tilnærming. Det som er avgjørende for suksess er lokal tilpasning til lokale behov sammen med anerkjennelse av innbyggerne og deres sosiale kapital (Ruud et al., 2020).

«Utsatte områder kjennetegnes av en geografisk konsentrasjon av både fysiske, sosiale og strukturelle utfordringer som på ulike måter truer de kvalitetene som kjennetegner gode bo- og oppvekstområder» (Oslo kommune, 2014).

Områdesatsing i utsatte bydeler er viktig for å bidra til likeverdige levekår og inkludering. Utfordringer når det gjelder sammensatte levekårsproblemer i bydeler består ofte av høy arbeidsledighet, kriminalitet, dårlige bomiljø, stor andel av innbyggere med lav utdanning osv. Målene ved områdesatsinger er å forbedre kvalitetene og tjenestene i nærmiljøet slik at flere kan delta i lokal- og storsamfunnet, samt bli økonomisk selvstendige (Departementene, 2018). Blant annet arbeides det med:

opprusting av bo- og nærmiljø, møteplasser og kulturaktiviteter

bedre integrering av innvandrere

bedre resultater i grunnskolen

å redusere frafallet i videregående skole

å få flere i arbeid

å minske kriminaliteten

å styrke folkehelsen

(Departementene, 2018).

Områdesatsing rettes mot et geografisk avgrenset område og det er sektorovergripende, på grunn av dette skiller det seg fra andre velferdspolitiske tiltak. Organiseringen av arbeidet er ofte i form av et kontraktbasert samarbeid mellom de involverte partene. Antagelsen om at

område har egenskaper ved sitt fysiske og sosiale bomiljø som vil påvirke levekårene til beboerne ligger til grunn for satsingene (Rørtveit, 2019).

I en studie fra England ble det presentert positive resultater når det kommer til sammenhengen mellom heving av nabolag og kriminalitetsforebygging (Alonson et al., 2019). I områdeløft samarbeider kommune og stat for å få en bredere kompetanse og se virkemidler i sammenheng. Bruken av statlige og kommunale midler skal også effektiviseres. Siden 2007 da områdesatsing startet har husbanken bidratt økonomisk og med faglig kompetanse i ulike prosjekter innenfor områdeløft (Husbanken, 2021). I områdeløftet på Saupstad-Kolstad samarbeidet Trondheim kommune, fylke og stat for et felles mål om bedre levekår og en bydel som fremstår som attraktiv og mangfoldig (Veiviseren, u.d.). Områdeprogrammet varte fra 2013 til 2020 hvor det var tre strategiske hovedkomponenter: ressursmobilisering, områdeutvikling og tjenesteutvikling. I 2020 skulle bydelen fremme livskvalitet og helse, barn og unge skulle ha kompetanse som styrker dem i utfordringer i fremtiden, bydelen skulle være bærekraftig med høy kvalitet på infrastruktur og offentlige rom med en variert boligsammensetting samt være en inkluderende bydel som har gode møteplasser og gir mulighet til deltakelse (Trondheim kommune, 2021b).

4.6.1 Groruddalssatsingen

Groruddalssatsingen i Oslo kommune hadde oppstart i 2007, dette ble en tiårig satsing for området med hensikt å forbedre miljø- og levetilstandene i fire bydeler. For å styrke bydelen ble det trukket inn mange virkemidler og fagområder, det var spesielt fokus på nærmiljøene i de mest utsatte lokalområdene. Erfaringene fra dette områdeløftet er mange, ved oppstart er det blant annet viktig å ha et solid kunnskapsgrunnlag. God kartlegging og gjennomføring av analyser er viktig for å sikre at de reelle utfordringene blir møtt, at de lokale ressursene blir utnyttet og at beboernes ønsker og behov imøtekommes (Oslo kommune, 2014).

To av bydelene vurderte i starten at kunnskapsgrunnlaget om området var godt nok og bestemte seg derfor for å gå rett på planlegging og gjennomføring. Etter dette erfarte alle at å ha et grundig kunnskapsgrunnlag var essensielt før videre planlegging. Medvirkning og involvering av beboerne viste seg å ikke bare være viktig for at deres egne ønsker og behov ble tatt med i betraktningen, men også for at lokalsamfunnet selv skulle være drivkraften etter at områdeløftet var over. Også etablerte samarbeid mellom private og offentlig aktører ga en bedre utnyttelse av samlede ressurser (Oslo kommune, 2014). I Journalen, en avis for

journaliststudentene ved Oslomet, uttalte programlederen for områdeløftet på Tøyen og Grønland at Groruddalens områdeløft viste at endringer i levekår ikke er mulig gjennom et områdeløft, men at det heller endrer nærmiljøet og gir økt trivsel hos innbyggerne. Enkeltpersoner får ikke økt levekår bare gjennom et områdeløft (Knipperud et al., 2019).

4.6.2 Kritikk av metoden områdeløft

I Europa er det flere forskere som kritiserer områderettede satsinger og stiller spørsmål ved om det er en egnet metode for å møte de utfordringene byene står ovenfor. Mye av denne kritikken går på utvelgelsen av områder og at bakgrunnen for disse valgene er levekårsutfordringer (Oslo kommune, 2014).

5.0 Metode

Denne delen av oppgaven tar for seg den valgte metoden som er benyttet for å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene. Først presenteres metoden og gjennomføring for etiske vurderinger og begrensninger for intervju og observasjon.

5.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

I forskning blir det ofte satt et skille mellom kvantitativ forskningsmetode og kvalitativ forskningsmetode. I kvantitativ forskning inngår det innsamling av talldata som for eksempel blir brukt til å produsere statistikker. Kvalitativ forskning innebærer innsamling av data gjennom ord som kan finne sammenhenger og forklaringer (Bryman, 2012). I denne oppgaven har jeg valgt kvalitativ forskningsmetode da den valgte problemstillingen krever dette for å få de svarene som trengs.

5.2 Casestudie

Yin (2011) definerer en casestudie som en empirisk undersøkelse av et samtidfenomen som er satt innenfor dens virkelige kontekst, dette gjelder spesielt når grensen mellom fenomenet og konteksten er utydelig. Her er det et ønske om å fordype seg i en case og få en bred forståelse av den (Yin, 2011). I en casestudie benyttes allerede eksisterende grenser for hvem og hva som inkluderes i undersøkelsen (Tjora, 2021). Tidligere i oppgaven ble Lademoen og Saupstad-Kolstad i Trondheim kommune presentert som de valgte caseområdene og oppgaven begrenser seg derfor til disse to bydelen og menneskene som bor der. Da to områder er valgt er dette en flercasestudie, noe som er å anbefale grunnet analytiske fordeler (Yin, 2011).

For å gjennomføre en casestudie er det flere prosedyrer som må gjennomføres. Oppgavene som må gjennomføres inkluderer å designe casen, innsamling av data, analysing av data og tilslutt presentering av resultatene (Yin, 2011).

5.3 Litteraturstudier

Den allerede eksisterende litteraturen på området er et viktig element i forskning. Vi må vite hva som finnes fra før, hvilke konsepter og teorier som er brukt, hvilke forskningsmetode som er bruk på lignende forskning, hvilke kritikk som finnes og hvem som er hovedbidragsyterne (Bryman, 2012).

For å få en bedre forståelse og mer kunnskap om temaet, samt for å kunne besvare problemstillingen har jeg valgt å ta i bruk litteraturstudier. Dette for å tilegne meg mer kunnskap om temaet, få en oversikt over hva som er blitt forsket på før og hva dagens stauts er. Jeg har lest mye forskjellig litteratur på området, både fra Skandinavia og resten av verden. Når det kommer til land utenfor Skandinavia spesielt er det så pass forskjellige forhold at mye av den teorier er silt bort. Dermed er teorien fra utenlandske aktører stort sett generelle teorier og metoder.

I de fleste forskningsprosjekter er dokumenter og litteratur relevant å benytte som bakgrunnsdata. Dette blir brukt i tillegg til data fra andre kilder, i dette tilfellet fra intervju og observasjon. Dokumentene eller litteraturen har vært casespesifikke, lovverk, forskningsdokumenter, fra media og politiske dokumenter (Tjora, 2017).

Søkemotorene som hovedsakelig er brukt er Google Scholar og Oria. Relevante søkeord som ble brukt er:

«Kriminalitetsforebygging arealplanlegging»

«Urban security»

«Fear of crime»

«Broken windows»

«Crime prevention»

«Safety and security»

«Kriminalitetsforebygging Norge»

«Trygghet statistikk»

«Opplevd trygghet»

«Reell vs. opplevd trygghet»

«Sosial kontroll/ sosial overvåkning»

Det var ikke alltid at søkeordene ga meg de resultatene jeg leitet etter og som derfor ikke ble tatt med videre i oppgaven. Flere av de ga likevel mye interessante funn som førte til litteratur jeg kunne anvende. Jeg har også fått tips fra veileder og andre om litteratur jeg burde se på, noe som også ledet til gode funn. Videre har jeg sett på andre masteroppgaver som har omtrentlig samme tema og sett på hvilken litteratur som er brukt der. Her var det masteroppgaver innenfor fagene fysisk planlegging, sosiologi, kriminologi, arkitektur og oppgaver fra Politihøgskolen. Temaet er spredt over flere fagfelt, men det oppleves likevel som om det er lite behandlet.

5.4 Intervju

Som en del av datainnsamlingen ble det gjennomført kvalitative intervju. For å velge hvem som skulle intervjues for å få den informasjonen jeg trenger for å besvare problemstillingen ble «*non-probability sample*» metoden brukt. Dette er en metode som ikke gir alle i en gitt populasjon muligheten til å svare og det er ikke tilfeldig hvem som blir valgt. Målet med innsamling av data gjennom denne metoden er å strategisk velge ut dem som deltar for relevansen sin skyld (Blaikie, 2019). Valget falt på denne metoden nettopp av den grunn at jeg da kunne undersøke hvilke personer som var mest relevant å intervju til denne oppgaven og kontakte dem. Dersom jeg hadde benyttet tilfeldig utvalg ville jeg ikke fått de svar på det jeg ønsker, da sjansen for at de tilfeldig utvalgte har nok kompetanse til å svare er svært liten. Når informanter til beboerintervju skulle velges var tanken at metoden tilfeldig utvalg skulle bli tatt i bruk. Her skal alle i en gitt populasjon ha lik mulighet til å bli valgt og det er tilfeldig hvem som velges (Bryman, 2012). Det var ikke mulig å dele informasjon om deltakelse i prosjektet med absolutt alle beboere over 18 år på begge områdene, og det ble derfor heller ikke helt tilfeldig. I stedet ble «*snowball effect*» teknikken brukt. I denne innsamlingsmetoden er det først valgt ut en mindre gruppe relevante informanter som intervjues før de deretter foreslår andre som burde delta (Bryman, 2012). Her ble det noen ganger i intervjuene uoppfordret delt navn som jeg burde ta kontakt med mens andre ganger spurte jeg om de visste om noen andre som kunne være relevant å intervju og som kunne tenke seg å intervjues. På denne måten fikk jeg informanter å intervju fra begge områdene.

5.4.1 Informantene

For å få bedre innblikk i områdeløftet på Saupstad-Kolstad intervjuet jeg en i Trondheim kommune som har jobbet på prosjektet. Dette intervju ble gjennomført på hennes arbeidsplass hvor hun hadde med diverse kart over området som hun pekte på mens hun svarte på spørsmål. For å få perspektivet fra noen som er i områdene intervjuet jeg en ansatt i barnehagen på Lademoen og en ansatt på biblioteket på Saupstad-Kolstad. Jeg møtte dem begge på deres arbeidsplass i deres arbeidstid. Jeg kontaktet også Trøndelag politidistrikt og der kunne en informant gi meg diverse kriminalitetsstatistikk for begge caseområdene, vi tok en først en telefon hvor jeg fortalte om oppgaven og hvilken informasjon jeg trenger. Deretter fant han frem tallene og vi tok en ny telefonsamtale hvor han la frem tallene og forklarte meg litt rundt dem. Ønsket var også å intervju noen om politiets synspunkter på fysisk planlegging og kriminalitetsforebygging, men dette ble dessverre ikke mulig.

Jeg ønsket å snakke med mennesker som bor i området for å få et innblikk i hvordan de opplever bostedet sitt. For å få informanter til beboerintervjuene kontaktet jeg borettslag og velforeninger for å få hjelp til å dele informasjon om prosjektet. Her kontaktet de som ønsket å delta på intervju meg på e-post. Alle fikk valget om å møte til fysisk intervju eller å ta det digitalt over zoom, alt etter som hva de hadde tid til og var mest komfortabel med. Derfor ble intervjuene gjennomført fysisk med unntak av to beboerintervju som ble gjennomført digitalt etter deres egne ønsker. Se tabell 3 for informasjon om beboerinformantene i caseområdene.

Tabell 3: Beboerinformantene

Informanter	Kjønn	Alder	Bosted	Arbeidssituasjon
<i>Informant 1</i>	Kvinne	54 år	Saupstad- Kolstad	Arbeidsledig
<i>Informant 2</i>	Kvinne	24 år	Lademoen	Student
<i>Informant 3</i>	Mann	55 år	Saupstad- Kolstad	Fast jobb
<i>Informant 4</i>	Kvinne	58 år	Lademoen	Fast jobb
<i>Informant 5</i>	Kvinne	30 år	Lademoen	Fast jobb
<i>Informant 6</i>	Mann	27 år	Lademoen	Student
<i>Informant 7</i>	Kvinne	29 år	Lademoen	Student
<i>Informant 8</i>	Mann	30 år	Saupstad- Kolstad	Fast jobb
<i>Informant 9</i>	Kvinne	42 år	Saupstad- Kolstad	Fast jobb

Intervjuene med fagpersoner og ansatte i området varte mellom 45 og 60 minutter, beboerintervjuene varte mellom 15 og 35 minutter, alt etter som hvor mye de ønsket å dele og hvor mange oppfølgingsspørsmål jeg hadde.

5.4.2 Intervjuguide

Semistrukturert intervju ble valgt som intervjuform. Her ble det laget intervjuguider som er en liste over spørsmål jeg ønsket svar på, denne ble tatt med til intervjuene. På forhånd ble intervjuguidene sendt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD) og godkjent før intervjuene ble gjennomført. I den semistrukturerte intervjuformen er det rom for å stille oppfølgingsspørsmål dersom det er behov for det, og andre spørsmål som ikke er inkludert i intervjuguiden dersom dette kan lede til bedre funn (Bryman, 2012). Jeg skrev en intervjuguide for hver gruppe jeg skulle intervjuer, det ble da en for ansatte i caseområdene, beboere i caseområdene, en til Trondheim kommune og en til Trøndelag politidistrikt, den siste ble ikke tatt i bruk da dette intervjuet ikke ble gjennomført. Det ble skrevet forskjellige intervjuguider til de forskjellige gruppene fordi jeg ønsket ulik informasjon fra dem. Dersom jeg hadde brukt samme på alle hadde jeg ikke fått all den informasjonen jeg ønsket. Under

utformingen av intervjuguidene reflekterte jeg rundt hvilke spørsmål jeg ønsket svar på og som på best mulig måte kunne hjelpe å besvare problemstillingen.

For å få informanter ble Trondheim kommune, politiet, ansatt på biblioteket på Saupstad og ansatt i barnehagen på Lademoen kontaktet per e-post med informasjon om meg selv og oppgaven. Når de hadde takket ja til å delta på intervju fikk de tilsendt informasjonsbrev/samtykkeskjema.

5.4.3 Etske vurderinger

Det var noen etiske vurderinger som ble gjort før intervjuene ble gjennomført. Først var det viktig å informere om hva intervjuet skulle brukes til og hvor det eventuelt vil bli publisert. Det var viktig å få samtykke fra informanten, dette ble gjort med et signert samtykkeskjema. Med et slikt skjema er det en fordel at informanten får informasjon om prosjektet, hva det handler om, hvordan informasjonen deres blir oppbevart, hvor lenge den blir oppbevart og når prosjektet avsluttes (Bryman, 2012). Jeg skrev et informasjonsbrev/ samtykkeskjema som inneholder denne informasjonen. Her var det mulighet for å krysse av på om de ønsket å delta i intervjuet og at dersom det publiseres vil det være opplysninger om dem som gjør at de kan bli gjenkjent, slik som navn, arbeidsplass og stilling. Det var mulig å velge bort at personlige opplysninger publiseres. Det var også klart at det var mulig å trekke seg når som helst, selv etter at samtykkeskjemaet er signert og intervjuet er gjennomført. Dette ville ikke få noen konsekvenser for dem.

I kvalitative intervju er det normalt å ta opptak av intervjuet med diktafon eller lignende (Bryman, 2012). Det ble spurt om tillatelse fra informantene om å ta lydopptak med informasjon om at de i ettertid ville bli kryptert for å sikre riktig håndtering av informasjon.

To av intervjuene ble gjennomført digitalt, da var det viktig å huske på at det ikke er mulig å observere kroppsspråket til den som intervjues. Dette kan føre til at en mister informasjon om hvordan spørsmålene som stilles blir mottatt. Kroppsspråk er viktig for å se om informanten føler for eksempel ubehag eller forvirring. Andre ting som må tas høyde for er tekniske

problemer som kan oppstå eller dårlig lyd (Bryman, 2012).

5.4.4 Etterarbeid

Der informantene var komfortable med det ble det tatt opptak av intervjuet, dette ble godkjent av alle utenom en. I dette tilfellet ble det kun tatt notater fra intervjuet. Det finnes flere fordeler ved å transkribere intervju, blant annet tillater det gjentatte undersøkelser av svarene som er gitt. Det muliggjør også en grundigere undersøkelse av hva det er som egentlig er blitt sagt (Bryman, 2012). På bakgrunn av dette transkriberte jeg intervjuene slik at jeg hadde mulighet til å bearbeide informasjonen i tekstformat. Når det transkriberes er det viktig at teksten som blir skrevet er de nøyaktige ordene til informanten. Da transkribering tar mye tid og krever mye konsentrasjon (Bryman, 2012) fullførte jeg transkriberingen av hvert intervju så snart som mulig etter at intervjuet var gjennomført. På denne måten unngikk jeg å sitte igjen med for mye arbeid før jeg hadde mulighet til å starte på den analytiske delen av oppgaven.

Etter at alle intervjuene var gjennomført og transkribert organiserte jeg informasjonen og hentet ut den relevante informasjonen.

5.5 Observasjon av områdene

For å gjennomføre analysen var det viktig å få en oversikt over de valgte bydelene og hvilke kvaliteter og menneskelige aktivitet som befinner seg der. Jeg var derfor på fire observasjoner på begge områdene. Den første ble gjennomført en søndag formiddag i februar, den andre en tirsdag ettermiddag i starten av april, den tredje en fredag kveld etter at det var blitt mørkt i slutten av april og den siste en lørdag ettermiddag i midten av mai. Begge områdene ble observert på samme tid på dagen/ kvelden og med like ukeforhold (hverdag eller helg) og like værforhold. Siden områdene er i noe geografisk avstand til hverandre var det ikke mulig å gjennomføre observasjon av begge områdene på samme dag. Det ble derfor gjennomført totalt åtte observasjoner, fire for hvert område.

Formålet med observasjon og registrering av den fysiske utformingen, bygninger og design var å se på hvilke elementer som kan være betydelig når det kommer til kriminalitet og opplevd trygghet eller utrygghet. Her også tilstanden til de forskjellige utemøblene, veien og områdene og om de blir tatt i bruk eller bare forfaller. Forskjellig type menneskelig aktivitet

var også viktig å observere. Her inngikk blant annet gående, syklende, folk på tur med barnevogn eller hund, flere som var samlet, sosiale aktiviteter, barn som leker osv. For å dokumentere områdene ble det tatt feltnotater og bilder som var viktig materiale til etterarbeidet.

Når jeg var på observasjon gikk jeg rundt på området, noen ganger satt jeg meg ned der jeg fant det hensiktsmessig å observere over litt lengre tid enn en gåtur forbi. Observasjonene varierte i tid da det var mer å observere på dagtid enn på kveldstid. Jeg brukte da mellom en time og 2,5 timer på områdene. På observasjonene som foregikk på dagtid gikk jeg alene, mens på observasjonene som foregikk på kveldstid hadde jeg med meg en annen person og gikk da ikke alene.

5.5.1 Etske vurderinger

Det er noen etiske vurderinger som må gjøres i forbindelse med innsamling av data i observasjon. Jeg har ikke tatt bilder eller videoopptak av mennesker. Det er heller ikke tatt noen notater av gjenkjennende personopplysninger om mennesker i området eller tatt bilder eller notater av adresser.

Jeg var ikke helt komfortabel med å gå alene over lengre tid på kveldstid på områder jeg har lest kriminalitetsstatistikken for. Jeg valgte derfor å ta med meg en annen person, både for min egen trygghet og for deres trygghetsfølelse for meg da de heller ikke var komfortabel med at jeg skulle gå alene. Dette gjorde at jeg kunne gå rundt på områdene og bruke den tiden jeg trengte for å samle inn informasjon uten å være redd eller avbryte for tidlig fordi jeg var ukomfortabel og utrygg.

5.5.2 Etterarbeid

Etter hver observasjon organiserte jeg feltnotatene og bildene i en fil. Jeg skrev ned mer inntrykk dersom jeg hadde glemt noe når jeg var ute. Deretter laget jeg kart for begge områdene. Etter første observasjonsdag laget jeg kart som viser de forskjellige funksjonene og virksomhetene områdene har. Etter andre observasjonsdag inneholdt kartene som da ble produsert menneskelig aktivitet og gå mønstre. Det siste kartet etter observasjonen på kveldstid inneholder steder som informantene fra Lademoen og meg selv opplevde som utrygge. Dette ble gjort fordi det var de type kartene som var mest relevant å lage etter de

forskjellige observasjonene.

5.6 Kart og illustrasjonsproduksjon

Kart viser geografisk informasjon og kan blant annet gjennom visuell fremstilling brukes for å øke forståelsen av en sak, vise til mulige scenario og analysere. Illustrasjoner brukes for å tydeliggjøre og informere. Det ble derfor produsert flere kart og illustrasjoner som har vært hjelpelig i besvarelsen av problemstillingen. Gjennom det geografiske informasjonssystemet (GIS) ArcMap foregikk kartproduksjonen med kartdata fra skolens kartdatabase. Oversiktskartene er produsert i dette programmet med en WMS-kartkilde. Dette ble brukt fordi det er ferdig georeferert, det vil si at det allerede er ferdig utstyrt med en geografisk referanse som gir rett posisjon på kartet sammen med andre kartlag (Frøyen, 2019). På denne måte fikk jeg laget oversiktskart som viser caseområdet og nøyaktig hvor i Trondheim kommune det befinner seg. Shapefilene som ble brukt er «vei», «bygg» og «jernbane». Kartene ble lagret med nordpil og målestokk. Datasettet jeg hadde tilgang til er ikke helt oppdatert og jeg måtte derfor legge inn en fotballbane og en bygning for hånd på kartene over Saupstad-Kolstad. Disse ble tegnet på ut ifra et ortofoto av området.

Disse kartene ble brukt som grunnlag for de resterende kartene som ble laget etter observasjonene. De ble jobbet videre med i Adobe Illustrator når jeg skulle legge på diverse observasjoner i form av sirkler og streker i forskjellige farger. Det er også hentet flyfotobilder av begge områdene fra norgeskart.

5.7 Reliabilitet og validitet

Som indikator på kvalitet brukes ofte tre indikatorer: reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. Tjora definerer reliabilitet som påliteligheten til prosjektet og materialet, validitet som den logiske sammenhengen mellom materialet og prosjektet, forholdet mellom de undersøkelsene som er gjort og den verden som blir undersøkt (Tjora, 2021). Bryman definerer validitet som gyldighet, det som omhandler dataens relevans i forhold til det fenomenet som skal studeres. Definisjonen av reliabilitet knytter han til pålitelighet og hvor pålitelig den innsamlede dataen er (Bryman, 2012).

Reliabilitet

Når det gjennomføres intervju kan den som intervjuer påvirke informantene svar gjennom sin

tilstedeværelse og fremtoning. Formuleringen av spørsmålene som stilles kan også påvirke svarene. For å unngå å stille ledende spørsmål er intervjuguiden utarbeidet på forhånd. Alle jeg har snakket med og intervjuet har vært veldig behjelpelige og villig til å dele informasjon. Det er likevel viktig å påpeke at dataen som er samlet inn i samtalene og intervjuene er informantenes egne meninger og oppfatninger. For å styrke reliabiliteten til prosjektet og oppgaven er konteksten og fremgangsmåten som er brukt beskrevet. Beslutninger gjort underveis er også redegjort for i oppgaven. På denne måten er det enklere for andre å gå tilbake i teksten og vurdere prosessen og beslutningene som er tatt.

Validitet

Validitet knyttes til resultatene av forskningen og hvordan dataen er tolket. Det handler om gyldigheten av tolkningene som er gjort av forskeren (Thagaard, 2018). Metoden som er valgt for denne oppgaven er relevant da den samler inn informasjon om begge caseområdene og arbeidet som er gjort i områdeløftet på Saupstad-Kolstad.

Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handler om hvilken relevans forskningen som er gjort har utover det som er undersøkt (Tjora, 2021). Forskningen som er gjort i denne oppgaven er spesifikk for de to valgte caseområdene og er derfor ikke mulig å direkte overføre det til et annet område. Det er likevel deler som er generaliserbart, slik som noen kriminalitetsforebyggende tiltak som kan overføres til et nesten hvilket som helst område.

5.7.1 Feilkilder

Dersom beboerintervjuene skulle vært representative hadde jeg trengt å intervju flere fra begge områdene. Kjønnfordelingen skulle også vært bedre, da jeg har intervjuet flere kvinner enn menn. Politiet informerte meg at området de registrerer kriminalitet for er større enn mine caseområder, spesielt området på Lademoen. Området på Saupstad-Kolstad har mer lik størrelse som det politiet operer med. I levekårsundersøkelsen er områdene også noe større enn de jeg har valgt, her også spesielt på Lademoen, mens Saupstad-Kolstad er mer likt.

6.0 Resultater og analyse

Det følgende kapitlet inneholder resultater fra litteraturstudiet, intervjuene og observasjonene. Formålet er å legge frem resultatene fra den innsamlede dataen etterfulgt av analyse. Først er resultater fra områdeløftet på Saupstad-Kolstad lagt frem og analysert, etterfulgt av resultater og analyse knyttet til forskjeller som finnes i de to bydelen Lademoen og Saupstad-Kolstad. Til slutt er det resultater rundt trygghet som presenteres og analyseres.

6.1 Områdeløftet på Saupstad-Kolstad

I dette kapitlet vil resultater og analyse som omhandler områdeløftet på Saupstad-Kolstad presenteres. Gjennom områdeløftet er det gjort en rekke tiltak for å heve bydelen, i denne oppgaven er det satt noen rammer og oppgaven tar derfor for seg de mest sentrale tiltakene når det kommer til trygghet og overordna om områdeløft som tiltak for økt trygghet. Det er derfor flere aspekter som er gjort som ikke nevnes i denne oppgaven, men som likevel kan hatt en positiv effekt for bydelen. Resultatene som presenteres her er fra intervju med informanten fra Trondheim kommune som har jobbet med områdeløftet, intervjuet med informanten som er ansatt i området og beboerintervju fra Saupstad-Kolstad.

Informanten fra Trondheim kommune har de siste 8 årene jobbet med områdeløftet i ulike roller. Hun kunne fortelle at områdeløft er en metodikk som handler mye om primære levekår hvor man ser på byen som helhet og finner ut hvilke deler av byen som ligger lavere på statistikken. Det var på denne måten Saupstad-Kolstad ble valgt ut da området scoret lavere på ulike parameter som blant annet går på inntekt, helse og arbeidsledighet. Dette områdeløftet startet i 2013, da ble det hovedsakelig sett på disse statistikkene og ikke like mye på den faktiske opplevelsen av området. Da det skulle velges nytt område i fjor derimot, ble Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT) brukt. Denne undersøkelsen har fokus på opplevd trivsel, opplevd helse osv. Informanten peker på at det ikke nødvendigvis er direkte samsvar mellom harde fakta om dårlige levekår og opplevd trivsel. Dette er en positiv utvikling da flere faktorer blir tatt med i betraktningen og man ser på hvordan beboerne har det utenom tallene fra levekårsundersøkelsen.

«Det er jo en veldig flott bydel som har store borettslag med private og halvprivate fellesområder og så er det den offentlige grønnstrukturen, infrastrukturen som var veldig

nedslitt på det tidspunktet» (Informant Trondheim kommune).

6.1.1 Medvirkningsprosessen

Gjennom områdeløftet har medvirkningsprosessen vært en stor del av prosjektet og involvering av beboerne har vært viktig. Informanten fra kommunen forteller at det var en stor karlegging i starten og at det har handlet mye å være til stede over tid, og huske fra prosess til prosess og jobbe strategisk med de innspillene som var kommet. På biblioteket på stedet hadde de kontorer med ansatte fra prosjektet slik at de som ville kunne komme inn for å ta en prat med dem. De har også brukt ulike metoder, digitale innspillskart og kart med klistremerker. Innspillene de fikk tok de med seg og jobbet videre med over tid. Flere av beboerinformantene forteller at de har deltatt på ulike medvirkningsworkshops og har hatt glede av å få bidra med sine meninger.

«Vi møttes og hadde forskjellige oppgaver på møtene, vi var blant annet ute med rullestol og briller for å se hvordan området var i forhold til universell utforming. Har du alle funksjonene opplever du området på en helt annen måte enn hvis du sitter i rullestol eller ikke kan se» (Mann 55 år).

Også inkludering av barn og unge har vært viktig. Gjennom at unge har fått bidra til medvirkning har målet vært å styrke deres stolthet og tilhørighet til nærmiljøet sitt. De har underveis blant annet bidratt til oppbygging og identifisering av de møteplassene de selv mener er viktig for et godt oppvekstmiljø (Trondheim kommune, 2020f).

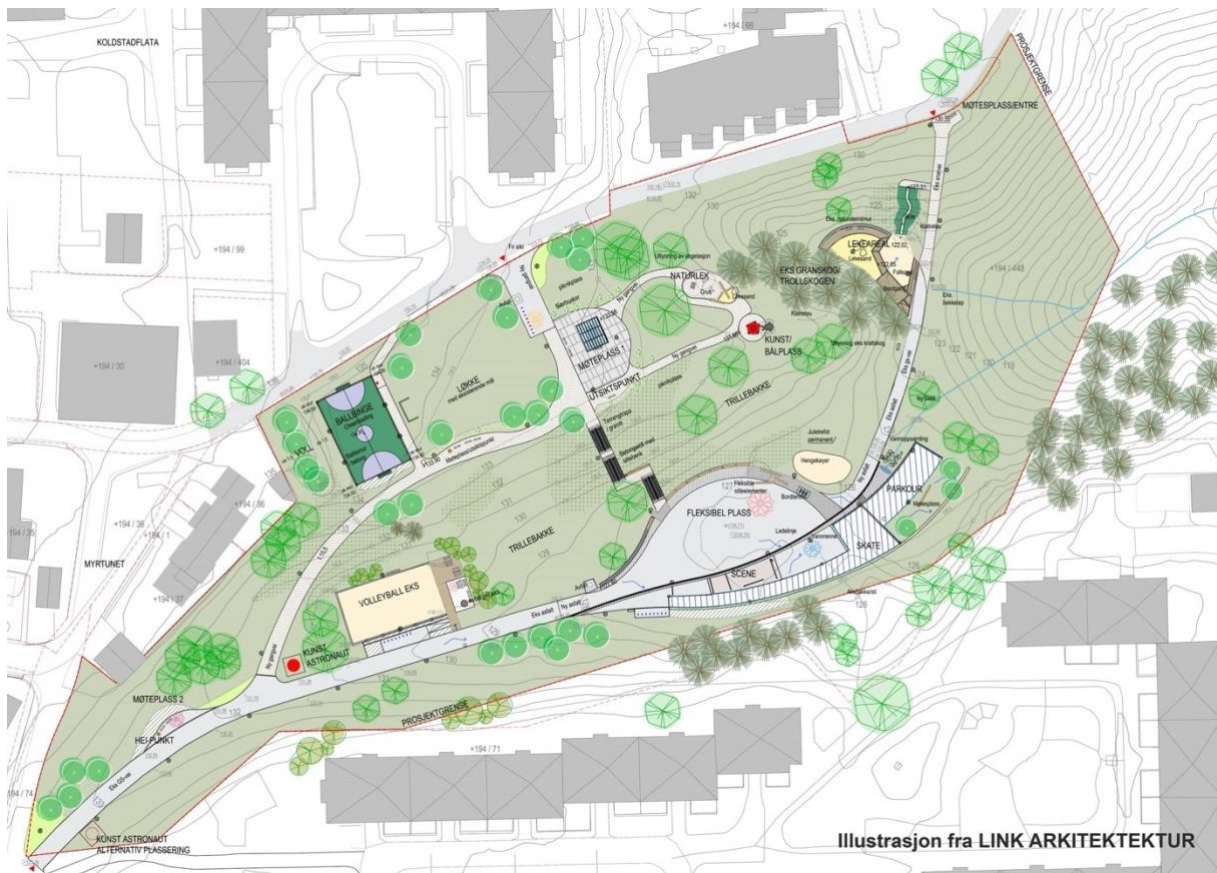
6.1.2 Tiltak utendørs

Det ble gjennomført flere tiltak spesielt utendørs gjennom områdeløftet. Det følgende kapitlet tar for seg de mest sentrale.

Dalen aktivitetspark

Dalen aktivitetspark ble til etter ideen oppsto i faget *Demokrati i praksis* ved Huseby ungdomsskole i 2013. Gjennom et samarbeid mellom områdeløftet, Ringvegen borettslag, Husbanken og Saupstad-Kolstad ungdomsråd ble parken realisert. Over 800 ungdommer deltok i utformingen av parken etter ønsket om en ny møteplass (Trondheim kommune, 2020a). Parken inneholder blant annet kunst, fotballbane, sandvolleyballbane, benker, sklie og

muligheter for forskjellige typer aktiviteter. Gjennom prosessen fra ide til ferdig bygd park har ungdommen på Saupstad-Kolstad fått oppleve at deres stemmer ble hørt og det bidro til å skape tilhørighet for de unge (Trondheim kommune, 2020a). Se figur 11 for bilde av faseplanen for parken.

Figur 11: Faseplan for Dalen aktivitetspark (Link arkitektur, u.d.)

Felles pallekarmhage på Midteggen

Gjennom et samarbeid mellom Midteggen borettslag, frivillige og studenter ved NTNU ble en pallekarmhage bygget. Deltakere fra området ble rekruttert gjennom et arrangert dyrkningskurs for de som var interesserte. I 2016 ble salater, urter og andre spiselige vekster dyrket på våren. Hvem som vannet gjennom sommeren gikk på rotasjon (Trondheim kommune, 2020g).

Saupstad bydelspark

Bydelsparken kalt «Glade føtter» er lokalisert i Kolstadflaten borettslag og er en møteplass med basketballbane, håndballbane, klatreanlegg, sandvolleyballbane, lysanlegg og paviljong. Målet for parken var å skape en plass hvor unge mellom 12 og 19 år kunne møtes for lek og

idrett. Anlegget er bygget på en allerede etablert grusbane (Trondheim kommune, 2020b). Se figur 12 for bilder av aktivitetsparken, bildene er tatt under observasjonene.

Figur 12: Aktivitetsparken "glade føtter" på Saupstad-Kolstad

Kunstplanen

I forbindelse med områdeløftet fikk bydelen ny, utendørs kunst. Dette ble realisert gjennom ordningen Trondheim kommune har for kunst i offentlige rom. I 2021 sto syv kunstprosjekter klare. For å realisere dette ble det utviklet en strategisk kunstplan som hadde fokus på kontinuitet og helhetstenkning. Det var mange som var involvert i dette prosjektet, blant annet skoler, barnehager og de innbyggerne som ønsket det. Ønsket var at kunsten skal bidra til å videreutvikle den identitetene som allerede lå til grunn i bydelen, samt å skape attraktive møteplasser, kjennetegn på området og et håp om lettere orientering lå også til grunn (Trondheim kommune, 2020c). Se figur 13 for et eksempel av kunst på området. Bildet er tatt under observasjonene.

Figur 13: Kunstinstallasjon ved Dalen aktivitetspark på Saupstad-Kolstad

Belysning- Saupstad-Kolstad

Det ble jobbet med en overordnet lysplan for området. Informanten fra kommunen kunne fortelle at dette var noe innbyggerne selv hadde et sterkt ønske om. Her ble det gjennomført et samarbeid med borettslagene hvor de fikk hjelp til å søke husbanken om kompetansemidler, deretter ble det kjørt et kompetanseprosjekt på universell utforming og lys. Her ble innbyggerne invitert til å delta på åpne møter hvor det ble presentert en serie med forelesninger og de var ute og prøvde å gå med svaksyntbriller og gråstærbriller for å få en følelse av hva lys betyr sett ut ifra det universelle utformingsperspektivet. De hadde også

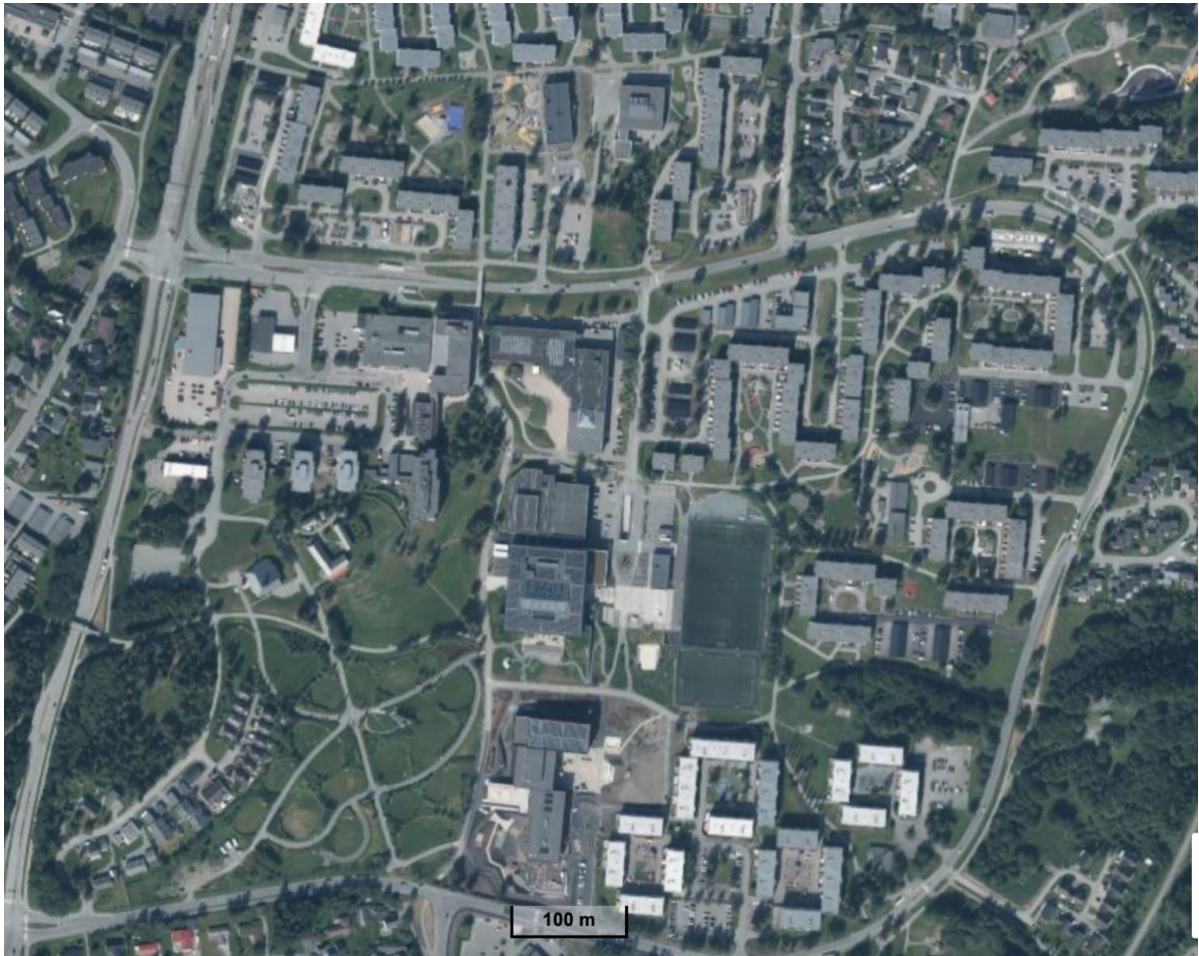
prøvebelysning som ble bakgrunnen for den overordnede lysplanen for bydelen. Den er politisk vedtatt, og det ble satt opp nytt lys på området. Miljøpakken var ansvarlig for lysprosjekt i undergangene hvor fokuset lå på bedre belysning inne i undergangene og belysning på hver side slik at en unngår å være inne i lyset, men på utsiden er det helt mørkt.

Lysplanen inngår i de øvrige planene for området, målene omhandler 1. trafiksikkerhet, 2. mennesket og den sosiale funksjonen, 3. trygghet og fremkommelighet og 4. klima og energivennlig belysningsteknologi. I planen inngår vegbelysning, funksjonsbelysning og belysning som er karakterskapende i forskjellige områdetyper og vegtyper. Realiseringen skjer etappevis hvor områder med ønske fra beboerne om mer eller bedre belysning er i fokus. I gjennomføringen er disse stedene førsteprioritet. For å få et helhetlig uttrykk på belysningen i området skal alle nye prosjekter følge denne planen. Gjennom prosessen av utarbeidelsen av planen har medvirkning vært en viktig del. Innspillene som kom gjennom workshops er blitt tatt med i arbeidet, da spesielt tilbakemeldinger om mørke og utrygge steder. Hvilken type belysning som er ønsket fra beboerne er også informasjon som har vært viktig å ta med. Prosjektets bakgrunn er universell utforming, alle tiltak som blir gjort skal derfor ha som prinsipp for universell utforming som grunnlag. Alle ferdselsårer skal til enhver tid være belyst, noe som er viktig for blant annet trygghet (Åf Lighting, 2018).

6.2 Hva finnes i de to områdene?

Dette kapitlet ser på hva de to områdene inneholder. Resultatene som presenteres her er samlet inn gjennom intervjuer, observasjoner og tall fra politiet. Først presenteres funn fra første og andre observasjonsdag som kartla de forskjellige funksjonene som finnes på områdene og hvilken menneskelig aktivitet som fantes disse dagene. Deretter blir kriminalitetsstatistikk fra politiet lagt frem, omdømmet til begge områdene og til slutt de forskjellige møteplassene som finnes på stedene.

Først er det viktig å påpeke at de to valgte caseområdene har ulik størrelse, ulik nærhet til sentrumskjernen og ulike funksjoner og innhold. Se figur 14 for flyfoto av Saupstad-Kolstad og figur 15 for flyfoto av Lademoen.

Figur 14: Flyfoto Saupstad-Kolstad

Figur 15: Flyfoto Lademoen

På Lademoen bor det totalt 5038 mennesker hvorav 50% er i alderen 18-34 år, noe som utgjør den største aldersgruppen, 22% er studenter. Det er 3643 boliger, 15% bor i småhus og 85% bor i blokk. Andel husstander med leid bolig er på Lademoen 49,3% og plasser bydelen i gruppen med det høyeste antallet. Av alle boligene er 11,7% kommunale utleieboliger (Trondheim kommune, 2018).

På Saupstad- Kolstad er det totalt 4909 innbyggere hvor den største aldersgruppen er på 40%, dette er aldersgruppen 35-66 år og kun 2,7% er studenter. Antall boliger er 2322, 11% bor i småhus og 89% bor i blokk. Andel husstander med leid bolig på Saupstad-Kolstad ligger på 14% og plasser bydelen i gruppen med det laveste antallet. Av alle boligene er 9,9% kommunale utleieboliger (Trondheim kommune, 2018).

6.2.1 Observasjon

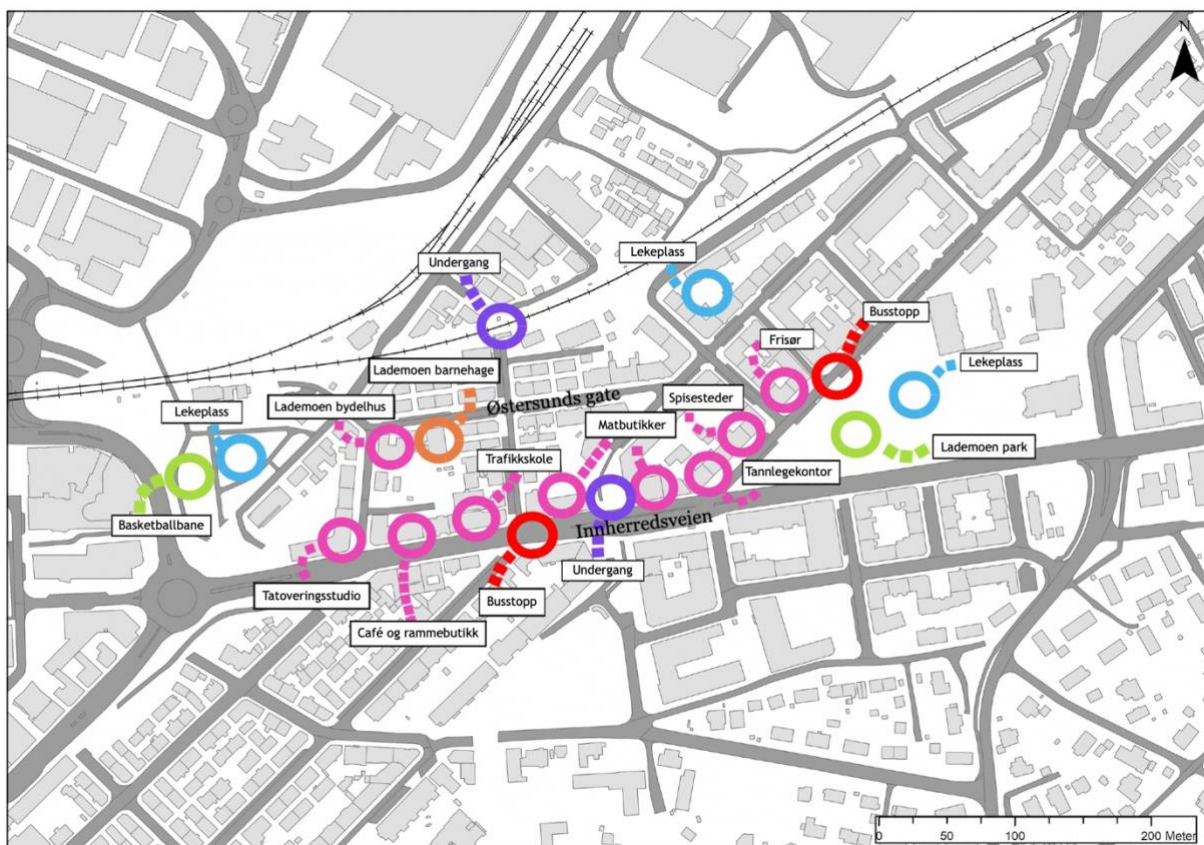
Gjennom våren er det gjennomført observasjoner av begge caseområdene for å kartlegge menneskelig aktivitet, møteplasser, belysning og bygninger. Dette har foregått på samme tidspunkt på dagen/ kvelden fire ganger. Tre ganger på dagen hvor en foregikk på ettermiddagen i ukedagene og to på formiddagen i helgen, samt en gang på kvelden etter at det var blitt mørkt i helgen.

Dagsobservasjon dag 1

På første observasjonsdag en søndag formiddag i februar var det fortsatt vinter, glatt på veien og mye snø.

Lademoen

Lademoen er et sentrumsnært og funksjonsblandet område. Boliger, barnehage, matbutikker, cafe og treningssenter er noe av det man finner på området. Her finner vi også Lademoen bydelhus hvor det noen ganger foregår arrangementer på kveldstid. Se figur 16 for plassering av de forskjellige virksomhetene.

Figur 16: Lademoens virksomheter

Innherredsveien er en trafikkert gate hvor biler og busser kjører forbi ofte. Det er flere lyskryss langs veien og flere overgangsfelt hvor noen av dem har trafikklysregulering. Til høyre i området ligger det en park og en lekeplass. Rundt parken er det ca. 1 meter høye hekker som skjerner noe fra bilveien og menneskene som går forbi. Jernbanen nord i området fungerer som en barriere og skiller dermed området fra det som skjer på andre siden av banen. Det er noen blindgater i området og ikke et fullstendig byromsnettverk. Det er gamle kvartaler med korte gater mellom lange gater. Området har også to underganger. Se figur 17 for bilder av området i øyehøyde.

Figur 17: Lademoen sett fra øyehøyde

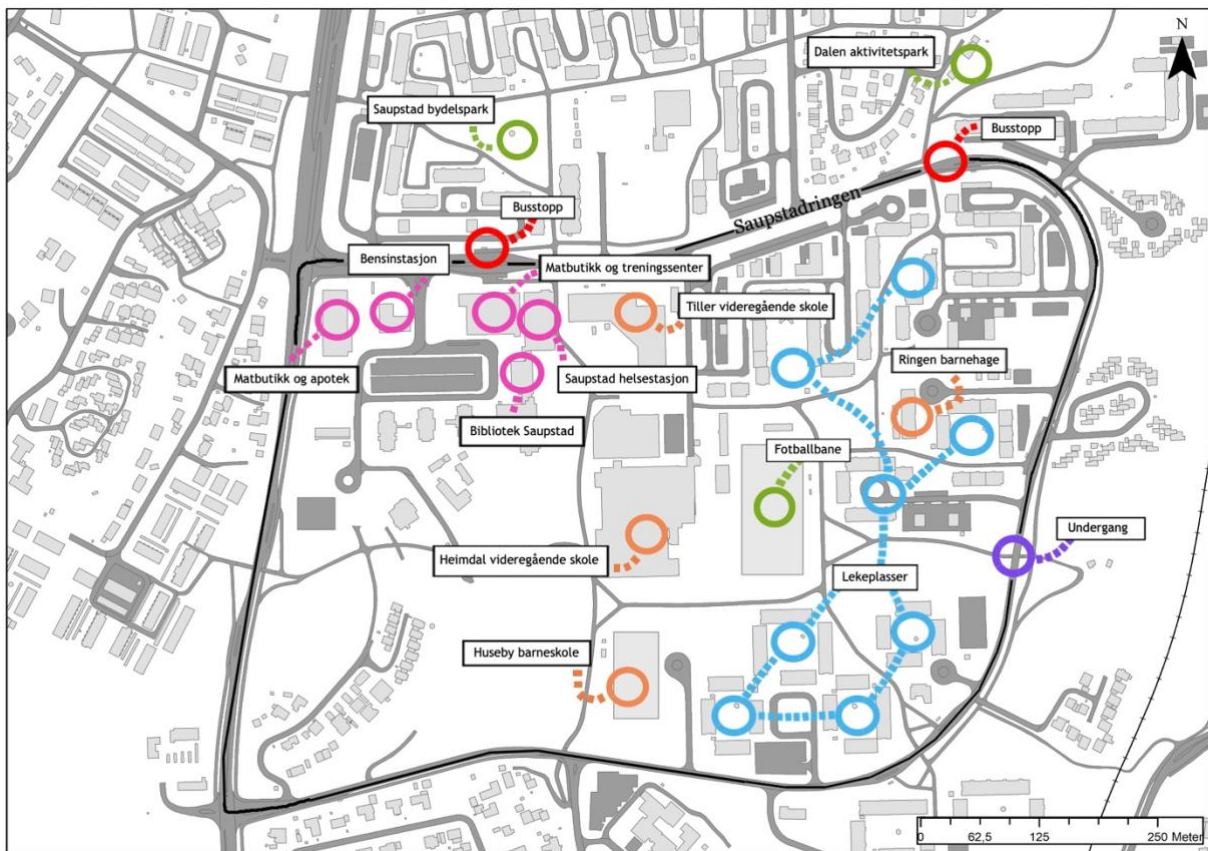
Til tross for sol og fint vær var det lite mennesker å se og det var ingen sosialisering eller noen som møttes i gatene. De få som var ute gikk forbi hverandre uten å kommunisere og en person gikk rolig på luftetur med en hund. Bakken var glatt, og det var vanskelig å komme seg fremover uten å være i fare for å skli på isen. Lekeplassen i barnehagen er den største på området. Den er åpen for å leke på uteområdet etter stengetid og i helgene, men det var ingen der denne dagen. Det er også en liten lekeplass i en bakgård og en i utkanten, vest i området. Her var det heller ingen barn eller andre ute å lekte.

Gatene hadde noe rot, slik som søppel, paller og planker som lå rundt om. Tagging på vegger og andre flater var også noe som gikk igjen. I utkanten av området, nord på kartet er det en undergang som tar deg under toglinjen og over på ander siden. Den er noe lang og har en uoversiktlig inngang/ utgang. Sør i området er den en kortere undergang som tar deg under Innherredsveien.

Saupstad-Kolstad

Saupstad-Kolstad ligger langt fra sentrum med et funksjonsblandet område. Her er det mye boliger i form av blokker, flere barnehager og skoler på alle nivå (barneskole, ungdomsskole og videregående), matbutikker, bibliotek, treningssenter, bensinstasjon og lekeplasser er noe av det vi finner her. Det meste som finnes på området av bygninger og lekeplasser er i god stand og er godt vedlikehold. Et unntak var en bygning sør-øst for Dalen aktivitetspark. Det ser ut som en gammel dagligvarebutikk som ikke lenger er i bruk. Bygningen har forfalt og er gjort noe skade på. Et annet unntak er noe tagging i underganger og ellers på annen mur. Det

var lite eller ingen tagging på bygninger og lekeplasser. Se figur 18 for plassering av de forskjellige virksomhetene.

Figur 18: Saupstad-Kolstads virksomheter

Det er biltrafikk rundt Saupstadringen, flere overgangsfelt langs veien gjør det mulig å krysse på en trygg måte. Her er det også eget sykkelfelt for syklister. Området er strukturert med flere samlinger av blokker i tun med lekeplass i midten, dette kan gjøre det noe vanskelig å orientere seg da mye er likt. Det er store arealer med grøntområder i bydelen. Uansett hvor du befinner deg på området er det korte avstander til nærmeste lekeplass. Det er også flere busstopp på området. Se figur 19 for bilder av området i øyehøyde.

Figur 19: Saupstad-Kolstad sett fra øyehøyde

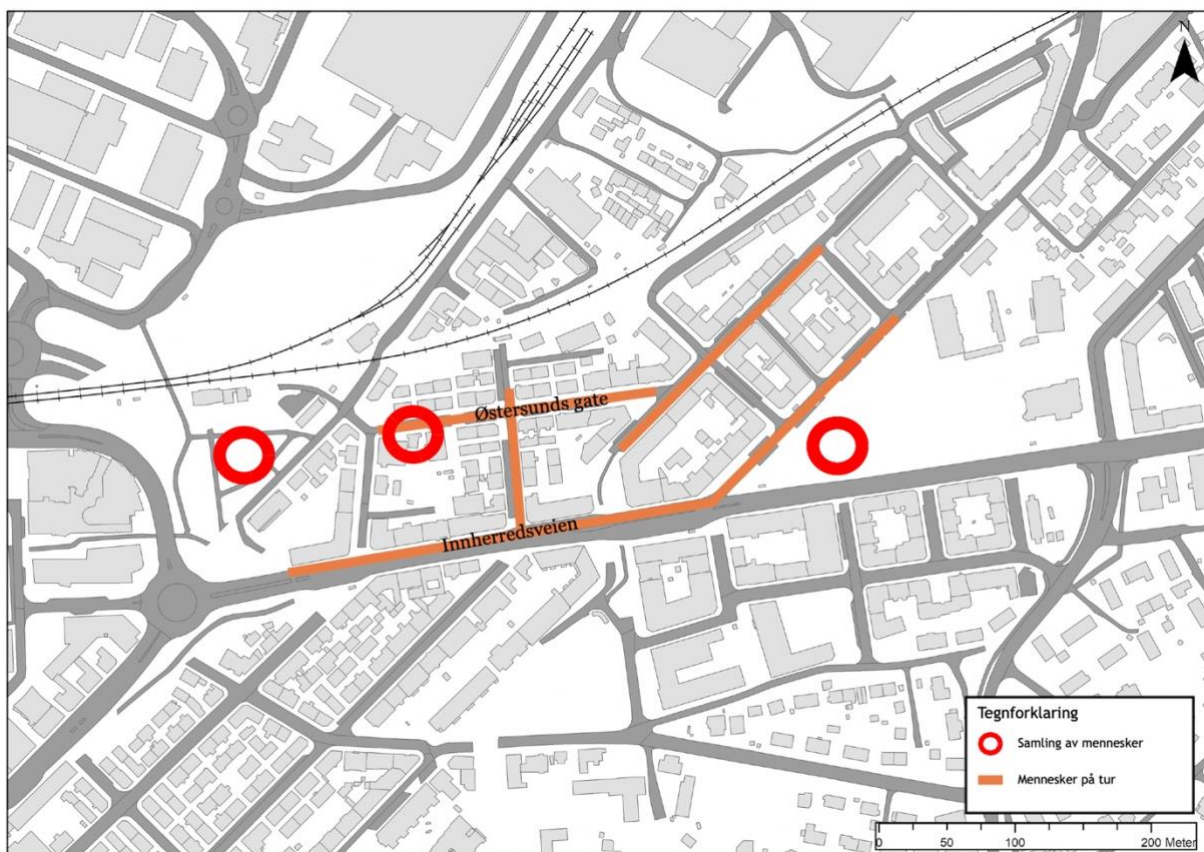
Denne dagen var det noe menneskelig aktivitet, men det besto stort sett av folk som var på trilletur med barnevogner, noen som luftet hunden sin og andre som var ute på gåtur, enten alene eller sammen. Da det fortsatt var vinter denne dagen var alt av utemøbler og lekeplasser dekket av snø. Det var ingen barn ute å lekete og det var lite interaksjon mellom mennesker som ikke gikk sammen på veien. Det eneste som ble observert var et par ungdommer som sto og pratet sammen utenfor bensinstasjonen. Det var også meget glatt her og vanskelig å komme seg fremover uten å risikere å skli på isen.

Dagsobservasjon dag 2

Andre observasjonsdag var en tirsdag ettermiddag i april kl. 15:00-16:30. Denne dagen var det sol og varmegrader.

Lademoen

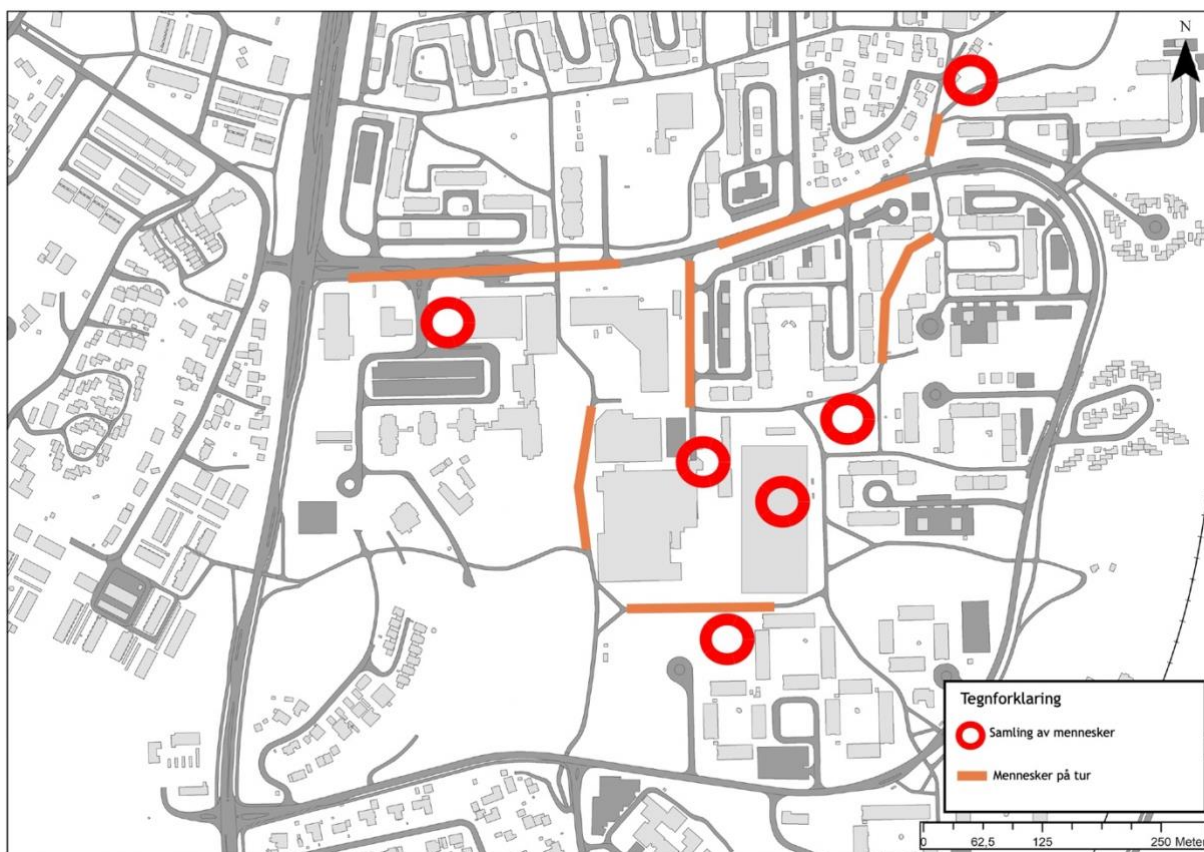
Det var mye menneskelig aktivitet denne dagen, men mest i form av at folk gikk i gatene. Her var det noen som gikk på tur med hund, mange som syklet og flere som gikk med sekk/ bag som muligens var på vei hjem fra skolen/ jobb. Det var lite oppsamlinger av mennesker, men flere satt i parken og et par satt på benken utenfor bydelhuset. De som hadde samlet seg brukte samlingspunktene som finnes på området. Flere plasser var det knust glass og søppel på bakken til tross for at det er flere søppelbøtter på området. Det var flere som gikk inn og ut av butikkene, spesielt matbutikkene og andre som gikk i gaten med handleposer. Figur 20 viser hvor det var flere mennesker samlet og hvor folk gikk.

Figur 20: Mennesker på Lademoen

Saupstad-Kolstad

I dette området var det denne dagen mye menneskelig aktivitet. Noen spilte fotball på fotballbanen, barn lekte på lekeplasser, voksne satt og snakket sammen på benker, flere gikk i gatene sammen eller alene og ungdommer kjørte rundt sammen på el-sparkesykler. Det var mulig å se at flere satt ute på balkongene sine. De som oppholdt seg ute på området var noe spredt, dette kan være fordi det er mange valgmuligheter for både samme og forskjellige aktiviteter. Figur 21 viser hvor det var flere mennesker samlet på samme sted og hvor folk gikk.

Figur 21: Mennesker på Saupstad-Kolstad

Det var litt søppel noen steder, til tross for at det var søppelbøtter rett i nærheten. Det opplevdes som et godt brukt område av mennesker i alle aldre.

Dagsobservasjon dag 3

De siste dagsobservasjonene ble gjennomført en lørdag formiddag i mai. Denne dagen var det overskyet og varmt i luften.

Lademoen

Det var mye menneskelig aktivitet på området denne dagen. Det var mange mennesker som gikk langs Innherredsveien og flere som gikk inn og kom ut av butikkene langs gaten.

På lekeplassen inne på området til Lademoen barnehage var det flere foreldre som lekte med barna sine. I Lademoen parken var det en større gjeng som var samlet, de satt på tepper på gresset. Det var også et par som satt på en av benkene i parken. Se figur 22 for bilder av parken.

Figur 22: Lademoen park

Flere var ute og luftet hunden sin og det var mange som syklet gjennom gatene. På lekeplassen helt til venstre i området var det mange barn som lekte og flere voksne som satt på benkene. I denne gaten var det mange som gikk, enten sammen eller alene.

Saupstad-Kolstad

Det var mye menneskelig aktivitet på området denne dagen. På flere av lekeplassene var det foreldrene som var ute å lekte med barna sine. I Dalen park var det mennesker i alle aldre. Noen av de eldre satt på benkene, ungdommer skatet rundt på plassen og en liten gruppe med barn lekte med en ball. I aktivitetsparken Glade føtter var det derimot ingen mennesker denne dagen. På en tom parkeringsplass var det en stor gjeng med jenter i ungdomsskolealder som alle hadde samme drakter på seg. De hadde en høyttaler med musikk og øvde på en dans. Litt senere gikk samme jentegjeng samlet bortover, muligens på vei til en oppvisning siden de hadde drakter på seg. Utenfor Coop Extra var det flere som satt på benkene og pratet.

Området har mange muligheter for uteaktivitet for mennesker i alle aldre så at det ikke er mennesker i alle parker, på alle lekeplasser og alle baner er nok å regne som naturlig.

6.2.2 Kriminalitetsstatistikk

I oktober 2015 tredde den nye straffeloven i kraft (Lovdata, 2015). Dette påvirker noen grupper i statistikken som presenteres, spesielt skadeverk ble etter dette registrert på en annen måte. Dette er grunnen til at det er en betydelig økning i registrerte lovbrudd etter 2015, det er ikke nødvendigvis fordi det faktisk har skjedd så mange flere lovbrudd enn tidligere. Det regnes med mørketall i alle kategoriene.

Skadeverkskriminalitet

Tabell 4: Lademoen skadeverkskriminalitet

Lademoen- skadeverkskriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Skadeverk på/ i motorkjøretøy/ annet transportmiddel	12	10	11	24	20	26	22	23	19	8	19	194
Skadeverk på eller i bygg	3	1	0	4	6	40	40	50	77	94	114	429
Skadeverk på andre gjenstander	0	0	0	0	1	11	9	17	22	55	19	134
Totalt:	15	11	11	28	27	77	71	90	118	157	152	575

Tabell 5: Saupstad-Kolstad skadeverkskriminalitet

Saupstad-Kolstad - skadeverkskriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Skadeverk på/ i motorkjøretøy/ annet transportmiddel	8	10	3	2	1	6	4	8	15	8	9	74
Skadeverk på eller i bygg	11	6	6	8	6	11	2	10	4	13	10	87
Skadeverk på andre gjenstander	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	1	5
Totalt:	19	16	9	10	7	17	9	18	19	22	20	166

Tallene for skadeverkskriminalitet for begge områdene viser at det totalt i alle kategoriene var registrert 575 lovbrudd på Lademoen og 166 lovbrudd på Saupstad-Kolstad. Innenfor skadeverk er store deler av tallene tagging.

Tagging

Hvorfor og hvordan tagging skjer varierer veldig. Ofte er tagging og hærverk likestilt, men det er ikke nødvendigvis slik at det alltid betyr det samme. Hærverk innebærer ødeleggelser mens tagging er generelt kreativt og det er som oftest ikke ment å ødelegge de eksisterende overflatene, men for å legge til noe. Noen ser på det som rom for å protestere, kommentere, et sted å utrykke seg kunstnerisk eller en mulighet for å identifisere sitt territorium. På den andre siden ses det på som hærverk da det påvirker offentlig eiendom utseendemessig (White,

2001). Se figur 23 for eksempler av tagging på Lademoen, bildene er tatt fra observasjonsdag 2.

Figur 23: Tagging på Lademoen

Voldskriminalitet

Tabell 6: Lademoen voldskriminalitet

Lademoen- voldskriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Kroppskrenkelse	8	10	11	9	13	8	26	28	15	22	17	167
Grov kroppskrenkelse og kroppsskade	1	7	2	4	3	1	10	7	6	2	6	49
Trusler med og uten våpen	9	8	5	8	9	9	22	11	16	17	7	121
Totalt:	18	25	18	21	25	18	58	46	37	41	30	337

Tabell 7: Saupstad-Kolstad voldskriminalitet

Saupstad-Kolstad - voldskriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Kroppskrenkelse	8	3	10	8	2	7	8	4	12	10	5	77
Grov kroppskrenkelse og kroppsskade	4	0	5	3	3	3	1	1	7	2	1	30
Trusler med og uten våpen	3	6	6	9	6	6	12	6	9	17	4	84
Totalt:	15	9	21	20	11	16	21	11	28	29	10	191

Tallene innenfor voldskriminalitet viser at det totalt var registrert 337 lovbrudd på Lademoen og 191 lovbrudd på Saupstad-Kolstad. Seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner er ikke en

del av denne statistikken. I kategorien trusler med og uten våpen er det ikke spesifisert hvor mange som er med våpen og hvor mange som er uten. Kroppskrenkelse defineres som vold mot et annet menneske eller på andre måte krenker hen fysisk. Ved grov kroppskrenkelse medfører dette sterke smerter, skade eller død (Lovdata, 2009).

Vinningskriminalitet

Tabell 8: Lademoen vinningskriminalitet

Lademoen- vinningskriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Tyveri fra næringsbygg eller areal	6	6	7	3	6	11	7	15	12	15	17	105
Mindre tyveri fra butikk/ salgssted	0	2	2	5	1	7	7	11	13	8	9	65
Tyveri fra person på offentlig sted	2	5	2	9	6	31	28	22	37	19	32	193
Tyveri sykkel	75	54	98	86	65	68	182	154	140	123	117	1162
Tyveri fra motorkjøretøy	39	11	11	6	10	17	30	27	15	18	22	206
Tyveri fra bod, garasje, areal til bolig/ hytte	17	13	26	24	18	17	41	53	29	28	46	312
Tyveri fra bolig	17	10	15	13	10	7	21	23	19	10	17	162
Tyveri fra offentlig bygg, sted, institusjon	2	0	1	1	2	4	3	8	3	4	3	31
Tyveri fra butikk/ salgssted	8	8	5	6	3	4	2	8	5	5	7	61
Totalt:	166	109	167	153	121	166	321	321	273	230	270	2297

Tabell 9: Saupstad-Kolstad vinningskriminalitet

Saupstad-Kolstad- vinningskriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Tyveri fra næringsbygg eller areal	5	0	0	2	1	1	4	1	0	5	0	19
Mindre tyveri fra butikk/ salgssted	20	5	5	6	6	9	8	8	11	9	1	88
Tyveri fra person på offentlig sted	3	8	4	1	2	8	6	6	12	7	6	63
Tyveri sykkel	13	12	17	13	19	8	9	4	14	5	10	124
Tyveri fra motorkjøretøy	15	2	10	5	1	7	8	9	3	4	6	70
Tyveri fra bod, garasje, areal til bolig/ hytte	13	12	7	5	7	7	7	6	4	6	3	77
Tyveri fra bolig	10	12	9	4	2	5	7	8	4	1	1	63
Tyveri fra offentlig bygg, sted, institusjon	3	2	3	1	4	9	4	3	3	2	3	37
Tyveri fra butikk/ salgssted	1	4	1	1	2	4	2	0	0	3	3	21
Totalt:	83	57	56	38	44	58	55	45	51	42	33	562

Tallene i vinningskriminalitet viser at det totalt sett var registrert 2297 lovbrudd på Lademoen og 562 lovbrudd på Saupstad-Kolstad. I kategorien sykkeltyveri er det gjerne en person som står bak flere av sykkeltyveriene, det er altså ikke nødvendigvis X antall mennesker som har stjålet X antall sykler.

Annen kriminalitet

Tabell 10: Lademoen annen kriminalitet

Lademoen- annen kriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Hensynsløs atferd	3	2	9	5	5	2	10	1	3	2	7	49
Bæring av våpen på offentlig sted	1	3	4	5	1	3	8	12	9	5	6	57
Ordensforstyrrelse	2	3	6	5	4	5	4	3	3	4	11	50
Totalt:	6	8	19	15	10	10	22	16	15	11	24	156

Tabell 11: Saupstad-Kolstad annen kriminalitet

Saupstad-Kolstad - annen kriminalitet												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt:
Hensynsløs atferd	2	2	1	1	3	6	6	7	4	6	12	50
Bæring av våpen på offentlig sted	3	2	3	4	2	1	1	0	1	0	2	19
Ordensforstyrrelse	0	2	3	0	2	4	2	1	2	2	0	18
Totalt:	5	6	7	5	7	11	9	8	7	8	14	87

Tallene viser det totalt var registrert 156 lovbrudd på Lademoen og 87 på Saupstad-Kolstad. I tallene for ordensforstyrrelse påvirkes disse av tilstedeværelsen av politiet da det ofte er dem som oppretter saker på dette. Dersom politiet ikke er til stede, vil det heller ikke opprettes like mange saker. De er mest til stede i midtbyen og områdene rundt, dette kan være grunnen til forskjellene i statistikken mellom Lademoen og Saupstad-Kolstad når det kommer til ordensforstyrrelse. Det betyr likevel ikke at det ikke er mer ordensforstyrrelsen på Saupstad-Kolstad enn det tallene viser, det er bare ikke registrert fordi politiet ikke har patruljert der. Dersom vi ser på hva informantene som er bosatt på Saupstad-Kolstad sier, ser vi at det kan være grunn til å tro at tallene er realistiske. De forteller om lite bråk og uro, altså hendelser

som ville gått under ordensforstyrrelser.

Totalt sett har Lademoen flere registrerte lovbrudd enn Saupstad-Kolstad mellom 2011 og 2021. Det kan være flere grunner til dette, blant annet forskjellene i nærhet til sentrum, kommunale boliger og hvilken livssituasjon beboerne er i. Den ansatte i barnehagen på Lademoen forteller om at det tidligere var mange barnefamilier som bodde i disse boligene, men at kravene for å få en slik bolig har endret seg og at det nå er vanskeligere å komme inn for barnefamilier som gjerne har det trangt økonomisk. Videre forteller hun at det har resultert i at flere med tunge psykiske lidelser har blitt plassert på området og at de gjerne får lite eller ingen oppfølging av helsevesenet. Hun mener derfor at hvilke grunnlag kommunen vurderer folk til kommunal bolig på, har ført til mye av bråket i området.

For særskilt vanskeligstilte er kommunale boliger et virkemiddel for å hjelpe dem på boligmarkedet. For å få kommunal bolig i Trondheim kommune må du stå uten din egen bolig og ikke være i stand til å skaffe bolig, enten med hjelp fra andre eller på egen hånd. Grunnen for at en ikke klarer å skaffe seg bolig kan ikke bare være at en har lav inntekt, det må også være helsemessige, økonomiske eller sosiale forhold (Trondheim kommune, 2022).

Flere av informantene som er bosatt her forteller også om mye uro, spesielt festbråk i helgene noe som var enda verre under koronaårene når folk ikke hadde mulighet til å gå ut. Dette kan ha en sammenheng med at Lademoen ligger i sonen med nest høyest andel av studentbeboere. I 2013 bodde 22,7% av studentene på Lademoen, mens bare 2,7% av studentene bodde på Saupstad-Kolstad (Trondheim kommune, 2018). Det at Lademoen ligger nære bysentrum kan også være en grunn til at det er mer bråk og uro på området, spesielt i helgene da det er mange mennesker ute og fester i byen.

6.2.3 Omdømmet

Saupstad-Kolstad

Saupstad-Kolstad er kjent for å ha et dårlig rykte på seg og det er enda for kort tid etter at områdeløftet var ferdig til å kunne si så mye om det har bidratt til et bedre omdømme. I forbindelse med sluttevalueringer i 2020 ble det ringt rundt til et representativt utvalg med spørsmål om bydelen. Da kom det frem at det fortsatt er mange som ser ned på bydelen og har en forestilling om at det ikke er så bra der. Da de ble nominert til statens attraktiv bypris viste

kommentarfeltene at det var mange som var provosert og/eller overrasket. Informanten vil derfor si at det fortsatt er et område som slite med omdømmet. Når det gjelder menneskene som bor der er de blitt veldig bevisst på de kvalitetene bydelen har og de er stolt og glad over området. Hun tror at det nå er lettere å fortelle hvor en kommer fra enn tidligere når en er på besøk i andre deler av byen, da de har mye positive historier å fortelle om bostedet sitt. I beboerintervjuene var alle som kom fra Saupstad-Kolstad veldig fornøyd med området og synes det er en god plass å bo. Alle mener at de har det de trenger i området og påpeker at dersom de ønsker å dra bort fra området uten bil er det gode bussforbindelser for å komme seg rundt om til andre plasser i byen. Den ene informanten fortalte at hun pleide å gå på lekeplass safari med barna fordi det er så mange lekeplasser i området.

De er alle uenig i ryktene om at det er et dårlig sted å bo og oppholde seg, og alle uttalte at de trives godt med å bo i bydelen. Det er felles enighet om at det er de som ikke bor i bydelen som er skeptisk på grunn av ryktet det har fått tidligere som nå fortsatt henger igjen.

«Jeg stortrives her og jeg kommer til å bo her til jeg blir trillet ut. Det eneste som mangler her er vinmonopolet, men vi har egentlig alt her» (Kvinne 54 år).

Rambøll skrev i 2021 en rapport for Trondheim kommune med undersøkelser etter områdeløftet. I denne rapporten kommer det frem at det er lite forskjell i omdømmet mellom 2014 og 2020. Bydelen har fortsatt et dårlig rykte hvor enkelte i undersøkelsen brukte begreper som «slum» og «ghetto» når de ble spurt om å beskrive området. Til forskjell fra 2014 der imot blir bydelen assosiert med aktivitetsmuligheter hvor Husebyhallen, skistadion og Husebybadet blir nevnt. På spørsmål om hva som er det verste med Saupstad-Kolstad i 2014 valgte de fleste å svare det dårlige omdømmet, sosiale utfordringer og kriminalitet. Når det samme ble spurt i 2020 var svarene blokkbebyggelse, samlingen av kommunale boliger og lav standard på boligene som ble trukket frem som det mest negative med området. Både i 2014 og 2020 svarte neste alle at de ikke kunne tenke seg å flytte til bydelen på grunn av boligtypene og beliggenheten (Rambøll, 2021).

En forbedring av det fysiske miljøet slik som mindre søppel og bedre møteplasser har en viss effekt på omdømme. Endringer av en bydels omdømme er likevel en langsiktig og komplisert prosess. I et utsatt område kan et dårlig omdømme forsterke de allerede eksisterende utfordringene fordi andre ikke ønsker å oppholde seg eller flytte til bydelen (Norges offentlige

utredninger, 2020).

Lademoen

Lademoen er en bydel som har fått mye oppmerksomhet i media for blant annet drap, slåsskamper, bråk og uro på området. Dette kommer både i form av nyhetsartikler og leser- og debattinnlegg fra både beboere på området og andre utenfra som har en mening om hva som foregår og forslag til hvordan det burde endres og hvem som burde ta ansvar. Flere av informantene brukte ordet «ghettoen» for å beskrive bostedet sitt. Alle informantene hadde også hørt rykter om at Lademoen er en av de dårligere bydelene å bosette seg i før de selv flyttet dit. Likevel er flere som ble intervjuet fornøyde med valget og trives på stedet. Dersom man ser på alle intervjuene, leser- og debattinnleggene i media er det mange som er misfornøyd med hvordan det er å bo på området.

Omdømme- forskjeller

Begge bydelene kan sies å ha et noe dårlig rykte og omdømme, men på forskjellig grunnlag og med ulike konsekvenser. På Lademoen kan det ses i sammenheng med mye negativ mediedekning og en utvikling over flere år. På Saupstad-Kolstad henger det dårlige ryktet igjen fra tidligere. De som bor på Lademoen blir boende kortere, trives mindre og har mindre tilhørighet til området. De som bor på Saupstad-Kolstad blir boende lengre, trives muligens bedre og har større tilhørighet til område. De er fornøyde med områdeløftet og hva som er gjort der.

Gjennom beboerintervjuene kom det frem at det dårlige omdømme på Lademoen har konsekvenser for den opplevde tryggheten. Det kan tenkes at dette også gjelder for den opplevde tryggheten til de som bare er på besøk i bydelen Saupstad-Kolstad.

6.2.4 Møteplasser

Saupstad-Kolstad

Trondheim folkebibliotek avdeling Saupstad er en sentral møteplass på området. Biblioteket tilbyr blant annet utleie av bøker, filmer, videospill og verktøy, samt utebibliotek hvor en også kan sitte ute å lese. Det er et såkalt meråpent bibliotek hvor de som er over 15 år kan få tilgang utenom de ordinære åpningstidene (Trondheim biblioteket, u.d.). Som en del av områdeløftet ble arealene i biblioteket bygget om og utearealene ble oppgradert slik at

biblioteket skulle bli mer integrert i bydelens sentrum og mer attraktivt (Trondheim kommune, 2020d).

Informanten fra biblioteket informerte om at biblioteket ble flyttet i 2009 og at det før var mye bråk og nødvendig å kaste ut folk. Nå er det blitt mye mer stabilt og et sted hvor folk i alle aldre møtes. De eldre kommer inn for å lese avisen, ungdommer kommer inn etter skolen før de går hjem for å spise middag og foreldre kommer inn med barna sine. Selv om støynivået har roet seg nå, er det fortsatt mye liv i biblioteket. Inndelingen er gjort slik at de forskjellige gruppene har det de trenger i avgrensninger i rommet. Ungdommene setter seg gjerne i sakkosekkene mens de eldre sitter ved bord med gode stoler med avishyllen rett ved siden av seg. Den ansatte på biblioteket forteller at han har fått tilbakemeldinger om at det oppleves som ett trygt sted hvor folk har tillit til hverandre og han mener at dette er veldig god bruk av kommunale bygg. Det er kanskje spesielt viktig for ungdommen som kommer inn, de prater sammen, spiller kort og er bare glad for å ha et sted å være et par timer før de går hjem hver til seg. De oppfører seg stort sett godt, men de får tilsnakk dersom de ikke hører etter. Om de må bli snakket til flere ganger blir foreldrene ringt, da pleier de å skjerpe seg. Biblioteket gir folk mulighet til å ikke gå glipp av noe. Her kan de lese bøker, låne Play Station spill og enten spille det der eller ta det med hjem. For de som ikke har råd til Play Station er dette en fin mulighet til å være med i samtaler om spill på skolen fordi de har muligheten til å spille det på biblioteket.

Biblioteket er en sentral møteplass hvor alle er velkomne, og det er et sted som blir mye brukt. Det arrangeres lesesirkel, familielørdager, maling for barn osv. På våren er det sykkelverksted på plassen utenfor på torget.

Gjennom beboerintervjuene ble det pekt på at tidligere var det færre benker og dermed mindre plasser å sette seg ned enten alene eller sammen med andre. Nå som det er plassert ut flere benker inviteres det til møter. Den ene beboeren opplever at dersom det sitter noen på en benk er det lett å sette seg ned og slå av en prat. Det er spesielt på benkene på torget utenfor matbutikken at det pleier å sitte folk etter at har vært og handlet for eksempel.

I rapporten fra Rambøll blir det presentert resultater som viser til at flere påpeker at møteplassene er blitt mer attraktive å bruke etter områdeløftet. Det er også et betydelig høyere antall som mener at det er gode møteplasser på området i 2020 enn i 2015. Flere oppgir også

at de bruker turmuligheten som finnes på området. Innbyggerne i bydelen setter pris på oppgraderingene av uterommene og det er tydelig at fasilitetene er mye i bruk (Rambøll, 2021). Dette kommer også frem i beboerintervjuene hvor flere svarte at de synes møteplassene var blitt bedre og at de er fornøyde med transformasjonen området har gjennomgått i løpet av de siste årene.

Lademoen

På Lademoen er det få møteplasser. Det er noen benker på området (se figur 24), noen lekeplasser og en liten park hvor det går an å sette seg ned på våren/ sommeren. Flere av informantene fra området forteller at de gjerne drar bort fra området til andre bydeler eller til sentrum når de skal være sosiale. Dette er fordi møteplassene ikke tilfredsstiller behovet innbyggerne har, og de velger derfor heller å dra til et sted som har de fasilitetene de ønsker. Den ene informanten fortalte at det noen ganger er arrangementer i Lademoen parken som er sosialt å være med på. Det er også flere som drikker øl og soler seg der på sommeren. Den ansatte på område etterlyser også flere steder hvor det kan arrangeres diverse aktiviteter for beboerne. Parken er en flott plass for sosialisering, men kan være noe årstidavhengig.

Figur 24: Benker på Lademoen

Møteplasser - forskjeller

Benkene på Lademoen er muligens dårlig plassert og det er heller ingen dekning i ryggen, slik som på bildet i figur 24. Noen av informantene fra beboerintervjuene var også usikker på hvor det var plassert benker og fortalte at de ikke benytter seg av muligheten til å sette seg ned der.

En av de største forskjellene når det kommer til møteplasser er at på Saupstad-Kolstad er det mange møteplasser for barn og unge. Det er flere fotballbaner, basketballbaner, lekeplasser og

skatebowl. Det er også mange benker plasser rundt og flere muligheter for å slå seg ned. På Lademoen er det møteplasser, men ikke i like stort omfang. Når det kommer til bruken av disse møteplassene blir de som bor på Saupstad-Kolstad heller igjen på området sitt, mens de som bor på Lademoen gjerne drar bort for å møte folk og være sosiale.

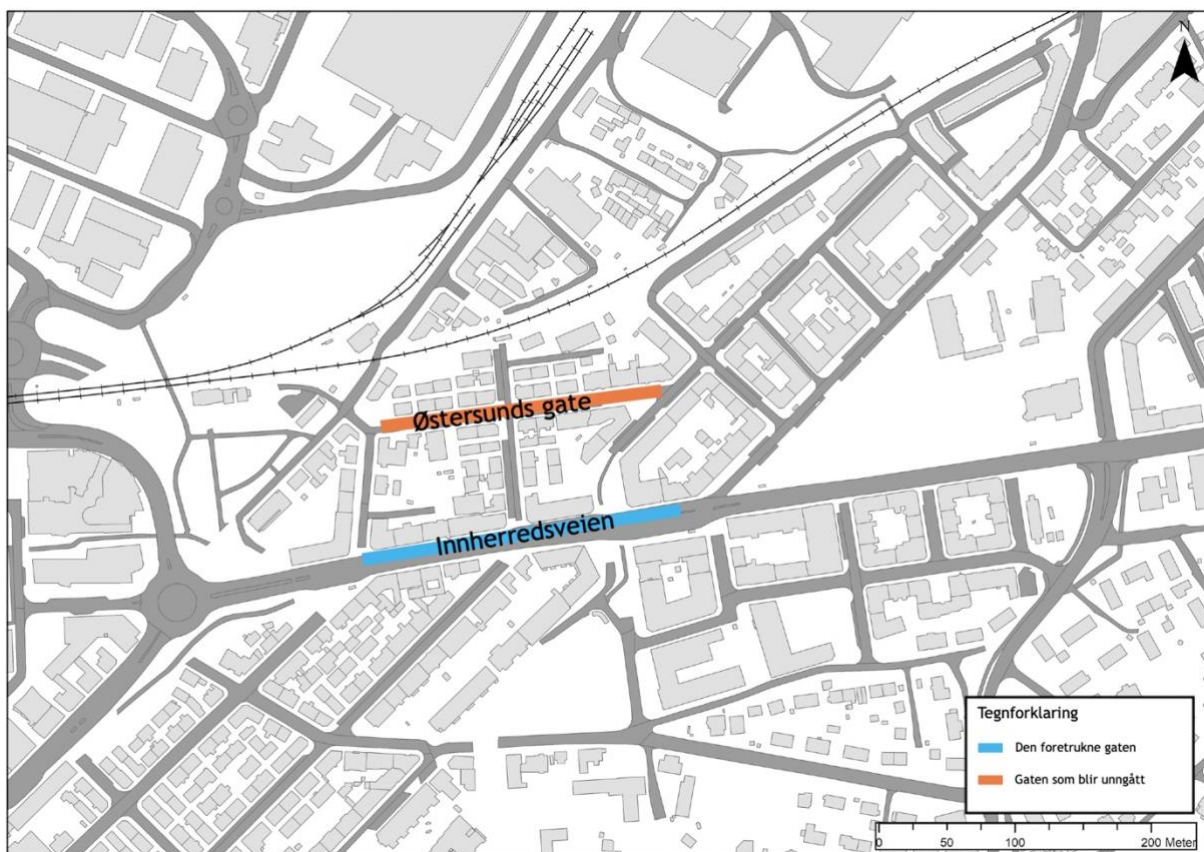
6.3 Trygghet på områdene

Dette kapitlet ser på resultater som omhandler trygghet på begge områdene. Her blir resultater fra beboerintervjuer og kveldsobservasjonene lagt frem og analysert. Først presenteres funn om hvordan den opplevde tryggheten på områdene er i dag før funnene fra kveldsobservasjonen presenteres.

Opplevd trygghet på kvelden- Lademoen

I intervju med beboerne på Lademoen svarte de fleste at dersom de går alene hjem på kvelden velger de en strategisk rute som de selv regner som den tryggeste. Her velger alle å gå langs Innherredsveien, i stede for gjennom Østersunds gate. Dette er ikke den samme ruten de ville valgt på dagtid, da vil de heller gå mellom husene i Østersunds gate fordi det er en koseligere vei å gå. Se figur 25 for plassering av de nevnte gatene.

«... da velger jeg heller på natten å gå langs Innherredsveien konsekvent mens på dagen kan jeg gå den andre veien (Østersunds gate) for da synes jeg det er finere å gå der litt sånn mellom gatene. Så det beskriver vel litt hvordan det er» (Kvinne, 24 år).

Figur 25: Lademoen gater

De velger alle dette fordi de synes det er ekkelt å gå hjem alene, men alle svarte også at dersom de var sammen med noen andre går det fint å gå hvor som helst på området. De mannlige informantene fortalte at de var mer urolige for kvinnene de har i livet sitt og deres trygghet dersom de vet at de skal gå på området alene på kvelden, enn de er for sin egen trygghet når de selv er ute og går etter at det er blitt mørkt. Den ene kvinnelige informanten fortalte at det ble skumlere å gå hjem på natten etter at drapene skjedde.

«Etter drapene som skjedde her var jeg så redd når jeg gikk hjem en kveld at jeg gikk med en stein i hånden slik at jeg kunne forsvare meg selv hvis noe skulle skje» (Kvinne 29 år).

Alle informantene svarte at de føler seg trygg på området på dagtid. Informanten fra barnehagen forteller at hun har barn i barnehagen som ikke har sovet om natten fordi det har vært bråk i naboeligheten. Hun har også barn hvor familien har blitt vekt på natten av truende mennesker som er ruset. Som hun selv på peker er ikke det ting barn skal oppleve. På den positive siden har hun inntrykk av at det var veldig mange slike tilfeller før, men at det

har roet seg nå.

Opplevd trygghet på kvelden- Saupstad-Kolstad

I intervju med beboerne på Saupstad-Kolstad svarte den ene informanten at hun føler seg trygg når hun går ute på kvelden hvis hun går med hunden sin. En annen svarte at hun følte seg tryggest når hun går sammen med andre, men at det går fint å gå alene. Alle synes også at belysningen på område fører til at det er oversiktlig, også på store områder er det lyssatt godt noe som har ført til at beboerne føler seg trygge. Informanten fra kommunen fortalte at det tidligere alltid sto en mann ute på kvelden og ventet på at konen skulle komme hjem med bussen slik at han kunne ta henne imot og følge henne hjem. Informanten som er ansatt på området opplever det som et trygt sted og tror at grunnen til det er at folk har tillit til hverandre.

«... her er det veldig åpent, det er lav bebyggelse og bare en sånn ting er med på å ikke gjøre det så voldsomt, så man føler at menneskene er ivaretatt her» (Kvinne, 42 år).

Flere av informantene forteller at de unngår de mørke stedene, men at det ikke er en hindring når de er ute og går. Mørke plasser oppleves ofte som skumle fordi mennesker konstruerer farlige scenarier i sitt eget hode ut ifra hva som kan forventes å skje i mørket (Rosén, 2019).

Økt trygghet på Lademoen

Når beboerinformantene på Lademoen ble spurt om hvilke tiltak som kunne føre til økt trygghet på området var det svarene økt belysning, mer tilhørighet til området og oversiktlige områder som gikk igjen. Det er flere steder på området som kan oppleves mørke, for eksempel inn mot undergangen. Den i seg selv er dårlig opplyst og uoversiktlig, noe som fører at den gjerne blir unngått på kvelden og en annen rute blir valgt. Den ansatte på området fortalte at hun har inntrykk av at det var mye større åpenhet og samhold blant folk før men at det nå er blitt slik som samfunnet er blitt, mer lukket. Det er for eksempel ingen barn som løper mellom husene slik som det var før. Informanten tror dette er en samfunnsutfordring og at ivaretagelsen av hverandre er viktig for tryggheten. Hun peker på unges psykiske helse og hvordan utenforskap og ensomhet skjer hos mange. Ifølge SSB er det flere undersøkelser som tyder på at ensomhet er utbredt blant norsk ungdom, også før koronapandemien. Det er grunn til å ta dette på alvor da ensomhet fører til psykiske smerter og dersom den vedvarer er det en risiko for alvorlige helseproblemer. Blant de gruppene som er mest ensomme finner man

arbeidsledige, personer som er uføre eller mottar arbeidsavklaringspenger og unge mellom 18 og 24 år (Statistisk sentralbyrå, 2021b).

Økt trygghet på Saupstad-Kolstad

Når beboerinformantene på Saupstad-Kolstad ble spurt om hvilke tiltak som kunne øke tryggheten enda mer enn det områdeløftet har gjort, var det spesielt vedlikehold av det som er gjort i områdeløftet og arrangering av diverse aktiviteter for å skape mer kjennskap til naboen som ble nevnt. Dette kan teorien til Gehl underbygge, den viser til at dersom de som bor på samme område kjenner til hverandre vil det bidra til økt trygghet. For at dette skal oppnås må beboerne tilbringe tid sammen, jo oftere de møtes på gaten og snakker sammen, jo mer kjennskap vil en ha til hverandre som igjen vil føre til økt trygghet (Gehl, 1971).

Belysning

På Saupstad-Kolstad har de blant annet lyssatt inn- og utgangene til undergangene slik at en har oversikt over hva som er på utsiden når en er på innsiden. Dette er noe flere påpekte i intervjuene at de satte pris på, og det var også et tiltak som kom gjennom innspill fra beboerne selv. Undergangen på Lademoen er mørk, uoversiktlig og kan virke utrygg på kvelden etter at det er blitt mørkt.

6.1.3 Lademoen og Saupstad-Kolstad på kvelden

Kveldsobservasjonene ble gjort en fredag kveld kl. 22:30-00:00 i slutten av april etter at det var blitt mørkt.

Lademoen

Denne kvelden var det noe menneskelig aktivitet i området. Det var mange mennesker som gikk langs Innherredsveien, noen gikk sammen og andre gikk alene. Flere sto på busstoppet og trolig ventet på bussen. Langs denne veien var det noen lyktestolper som ikke var på/ var i ustand. Se figur 26 for bilde.

Figur 26: Lyktestolpe på Lademoen

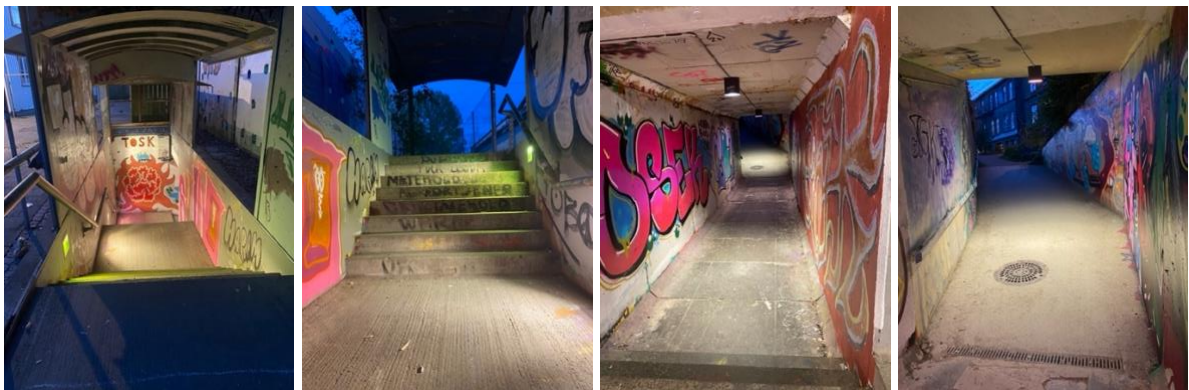
Figur 27: Østersunds gate på kveldstid

Buran Asia mat var åpent til kl. 00:00 så før de stengte var det flere som gikk inn og ut av denne butikken. I Lademoen park var det et par stykker som satt på en benk og drakk øl. Innover i gatene var det flere som hadde vinduet sitt åpent og en kunne høre høy musikk og festbråk fra flere leiligheter. Det var også lys i flere vinduer og det var mulig å se at noen var hjemme. Det var likevel nesten ingen mennesker å se i gatene, utenom Innherredsveien. Østersunds gate var opplyst med lyktestolper, se figur 27 for bilde av gaten på kvelden. Ved undergangen nord i området sto det tre unge menn og røykte, lukten av hasj var ganske sterk her. Litt senere på kvelden var de borte. Se figur 28 for inngangen til undergangen på kveldstid.

Figur 28: Utsiden av undergangen på Lademoen

Undergangen har gult/ grønt lys på innsiden, men ikke noe lys på utsiden. Når man er inne i undergangen og skal gå ut er det mørkt på utsiden og kan oppleves noe utrygt å gå ut i noe ukjent. Se figur 29 for bilder av innsiden til undergangen.

Figur 29: Undergangen på Lademoen på kveldstid

Undergangen sør i området er plassert slik at en må ned en slakk bakke for å komme seg til inngangen, den ligger derfor litt lavt i terrenget. Undergangen har lykter i taket, men de var

skrudd av/ i ustand. Undergangen var derfor veldig mørk og uoversiktlig. Det var ingen mennesker i eller rundt denne undergangen. Se figur 30 for bilde av undergangen.

Figur 30: Undergangen sør på Lademoen på kveldstid

Saupstad-Kolstad

Denne kvelden var det noe menneskelig aktivitet i området. Ungdommer var ute og spilte basketball på den opplyste banen utenfor Heimdal videregående skole. Her var det også ungdommer som skatet i en skatebowl ved siden av basketballbanen. Rundt denne skolen var det også flere ungdommer som kjørte rundt på el-sparkesykler. Ved gamle Kolstad skole var det ungdommer som spilte basketball på en basketballbane som ikke var opplyst og veldig mørk.

Ved Heimdal videregående skole lyste lysinstallasjonen og den var lett å se på lang avstand. Denne fungerte da som et referansepunkt for meg som ikke er så kjent på området fra før. Se figur 31 for bilde av installasjonen på dagtid og kveldstid.

Figur 31: Lysinstallasjon Saupstad-Kolstad på dagtid (venstre) og kveldstid (høyre)

Undergangen var opplyst inni og utenfor på begge sider, se figur 32.

Figur 32: Undergang Saupstad-Kolstad på kveldstid

Det var flere andre interessante lyskilder på området. I dalen aktivtetspark var det mye som foregikk, men ingen mennesker. Det står riktignok en skilt der med informasjon om parken og at det skal være stille kl. 23:00. Se figur 33 for bilder av en kunstinstallasjon (venstre) og lyktene bak kunsten (høyre).

Figur 33: Kunstinstallasjon på kveldstid på Saupstad-Kolstad

I den samme parken var det noen lyskastere som hadde flimrende lys. Fotballbanen her var opplyst med grønt lys som ikke var særlig synlig fra avstand, men når en var inne på fotballbanene opplevdes den som godt opplyst.

Det var flere seksjoner på området som var opplyst hvor områdene mellom disse seksjonene var mindre opplyst og mørke. Inngangen til den ene parken var lite innbydende. Det var mulig å se at veien gjennom parken var opplyst med lyktestolper på den ene siden av veien, men ikke den andre. Dette ført til at det var mørkere på den ene siden av veien og en måtte gå med en svart «vegg» ved siden av seg.

Det var lys i mange av vinduene og siden det var en varm kveld var det mulig å se at flere hadde åpne vinduer eller balkongdører. Bygningen som er nevnt i første observasjon som er lite godt ivaretatt var mørk og det var en person som gikk noen runder rundt bygget. De fleste lekeplassene i området var mørke.

7.0 Diskusjon

Norge er et av de tryggeste landene å bo i (FN sambandet, 2021), det betyr likevel ikke at alle som bor i dette landet er og opplever at de er trygge i sine bydeler og nærmiljøer. I dette kapitlet vil hvert av forskningsspørsmålene diskuteres opp mot litteratur, resultatene og analysen som ble presentert i forrige kapittel.

7.1 Hvilke tiltak er gjort i områdeløftet på Saupstad-Kolstad og hvilke fordeler har det hatt i forhold til trygghet?

Etter at bydelen Saupstad-Kolstad ble valgt ut på bakgrunn av tall fra levekårsundersøkelsen ble det mellom 2013 og 2020 gjennomført et områdeløft i bydelen. Dette kapitlet tar for seg det første forskningsspørsmålet og diskuterer derfor hvilke tiltak som ble gjort i områdeløftet og hvilke fordeler det kan ha hatt i forhold til trygghet.

7.1.1 Områdeløftet

Da Saupstad-Kolstad fikk en oppgradering gjennom områdeløftet ble bydelen tilført flere gode kvaliteter. Tiltakene som er gjort i områdeløftet i forhold til trygghet har, som presentert i resultatene, gitt flere fordeler.

Som flere av beboerne påpekte i intervjuene er det nå viktig å ikke la området forfalle igjen. Vedlikehold kan sies å være vel så viktig som den jobben som nå er gjort. Teorien *broken windows* viser til at dersom et vindu blir knust for så å ikke bli reparert sender dette signaler om at det er greit å knuse et vindu til (Wilson and Kelling, 1982). Konfliktrådet peker også på at fysisk forfall senker terskelen for kriminalitet og skadeverk (KRÅD, 2017). Områdeløftet har gitt bydelen fordeler som de står i fare for å miste om det nå ikke gjøres en innsats for å opprettholde en viss standard. Dersom området starter å forfalle er det mulig at teorien til Wilson og Kelling blir en realitet på Saupstad-Kolstad og områdeløftet har dermed bare hatt en kortsiktig fordel for innbyggerne. Erfaringene fra Groruddalssatsingen viste at god involvering av beboerne gjennom områdeløftet var viktig for at de selv skulle bli drivkraften videre etter at områdeløftet var avsluttet (Oslo kommune, 2014). Dersom områdeløftet på Saupstad-Kolstad har hatt tilstrekkelig involvering er det gode muligheter for at innbyggerne også her tar vare på området i årene fremover.

7.1.2 Medvirkning

Gjennom en medvirkningsprosess som pågikk i flere år har de beboerne som valgte å delta på diverse workshops og møter fått mer kjennskap til andre beboere på området og mer tilhørighet til nærmiljøet sitt. Dette kan, som Jan Gehl skriver, ha bidratt til økt trygghet gjennom at naboer har kjennskap til hverandre og vet hvem de er og hva de holder på med gjennom at de har deltatt på felles aktiviteter (Gehl, 1971). Det er også gode muligheter for at gjennom prosessen har innbyggerne fått, som Pateman viser til, større eierskap til både prosessen, resultatet og omgivelsene (Pateman, 1970), noe som kan bidra til et større ønske om å ta vare på nærmiljøet i fremtiden og forhindre, som diskutert i forrige avsnitt, at *broken windows* teorien blir en realitet. Medvirkningsprosessen har gitt beboere i alle aldre muligheten til å bidra til å forme sin egen bydel, de har fått opplevelsen av å bli hørt og sett på områder som påvirker hverdagslivet. Dette kan også bidra til økt sosial overvåking, da innbyggerne trolig er opptatt av hva som foregår i nabolaget.

Rørtveit fulgte denne medvirkningsprosessen i flere år og problematiserer hvor liten plass beboernes egne positive oppfatninger av området blir tatt med i den planfaglige debatten. Hun påpeker at på den andre siden er det gjennom medvirkning at beboerne får en arena og mulighet til å synliggjøre sine erfaringer. Gjennom prosessen er problemforståelsen definert utenfra og ovenfra, dersom beboerne skal få større rom til sine historier må definisjonene på utfordringene og strategiene i en større grad defineres lokalt (Rørtveit, 2019). Sandercock (2003) peker på at dersom planleggere er bevisst på hvordan de kan spille på de ulike historiene vil det kunne bidra til mer inkludering og en mer rettferdig byutvikling (Sandercock, 2003). Som Rørtveit skriver ville en slik bevisstgjøring innebære at beboernes historier om området som bymiljø og hjem, fått større autoritet. På den andre siden trenger de generaliserende fortellingene om bydelen som «problem» få mindre autoritet (Rørtveit, 2019). Før områdeløftet startet var det større press utenfra enn innenfra for å gjøre endringer i bydelen basert på andres oppfatninger og antagelser. Beboerne som ble intervjuet følte seg hørt i prosessen, men det kan likevel stilles spørsmål ved hvor mye deres opplevelse fra før prosessen startet ble tatt med i betraktningen. Det er mulig at dersom en hadde lyttet mer til opplevelsen at en hadde sett at det er andre områder i kommunen som hadde hatt et mer akutt behov for et områdeløft basert på andre faktorer enn levekårsundersøkelsen. Det er likevel ingen tvil om at bydelen trengte en oppgradering og at områdeløftet har vært positivt for

området og dets innbyggere, og har gitt mange fordeler som kan dras nytte av i lang tid fremover.

7.1.3 Møteplasser

Gjennom områdeløftet har Saupstad-Kolstad fått en rekke nye møteplasser hvor de kan samles, her inngår blant annet flere benker, aktivitetsparken og bydelsparken. Rambøll fant i sin undersøkelse at møteplassene er mer tatt i bruk etter at områdeløftet gjennomførte en oppgradering (Rambøll, 2021). Dette er et tydelig tegn på at de tiltakene som er gjort rundt møteplasser har fungert og at møteplassene nå er mer attraktive. Det at de blir mer brukt fører muligens til at folk er mer sammen og får et bedre samhold, som igjen fører til økt trygghet. Konfliktrådet har identifisert møteplasser som en av ti fysiske forhold som bidrar til å skape trygghet og forebygge kriminalitet, da mangelen på dette reduserer muligheten for å få kjennskap til hverandre som dermed fører til mindre uformell sosial kontroll (KRÅD, 2017).

7.1.4 Belysning

Gjennom lysplanen som ble utarbeidet fikk Saupstad-Kolstad ny belysning i bydelen. Det er en klar sammenheng mellom høy belysning og trygghetsfølelse (Meyer et al., 2019), gjennom beboerintervjuene kom det frem at innbyggerne er fornøyd med de tiltakene som er gjort rundt belysning. Dersom det er lite eller ingen belysning gir det muligheter for å utføre lovbrudd uten å bli sett og en kan være mer uforstyrret (KRÅD, 2017). Økt belysning er derfor et mulig tiltak for både økt trygghet og forebygging av kriminalitet. Dersom man er trygg og komfortabel er også sjansen for at en bruker uterommet også etter at det er blitt mørkt, høyere.

7.1.5 Omdømme

Omdømmet har mye å si for en bydel, både for de som bor i et område med dårlig rykte og for de som står på utsiden. Saupstad-Kolstad er en bydel med dårlig omdømme, i dag er det mest de som ikke bor i området selv som har negative tanker om bydelen. Konsekvensene for bydelen er blant annet at færre er villig til å flytte dit fordi de har en negativ forestilling om hvordan det er å bo der. De assosierer menneskene som bor der med noe de selv ikke vil bli assosiert med og ønsker derfor heller ikke å bosette seg der. Selv om bydelen scorer lavt på levevilkårsundersøkelsen trives de som bor der godt og kjenner seg ikke igjen i de dårlige ryktene. Gjennom beboerintervjuene kommer det frem at de synes det er synd at det er slik og

håper at det kan endre seg og at flere kan se at de har flott bydel med mange gode kvaliteter. Etter områdeløftet er tilhørigheten og identiteten blitt sterkere og beboerne er nå stolte over bydelen sin, de er ikke lengre redd for å fortelle andre hvor de kommer fra. Da det fortsatt er kort tid siden områdeløftet ble avsluttet og korona nylig har gitt oss friheten tilbake, er det mulig at dette vil endre seg for de som kommer fra andre bydeler mer med tiden, da det allerede har endret seg for de som bor der.

«Jeg opplever plassen som en kjempeflott plass å bo, det er ikke antydning til at det skal være noe farlig her og jeg skjønner ikke hvor de forestillingene kommer fra» (Kvinne 54 år).

Endring av omdømme tar lang tid og selv om de som bor i bydelen trives og er fornøyde med stedet henger det dårlig omdømme igjen. Som Danielsen skriver kan andre som står på utsiden være med på å bidra til å heve stedets omdømme (Danielsen, 2017). Media har etter områdeløftet publisert artikler av positiv karakter, men som informanten fra kommunen fortalte om har det fått negative reaksjoner fra mennesker som ikke bor i bydelen, og de har uttrykt at de ikke tror på det som blir skrevet og har dermed fortsatt en forestilling om at bydelen ikke er eller kan være det som anses som en god bydel.

Bakklandet- eksempel på endring av omdømme

Det finnes eksempler på bydeler som har klart å endre omdømme til det bedre. Her i Trondheim kommune var Bakklandet på et tidspunkt sett på som en nedslitt og utarma bydel etter brann og riving av flere hus. I lang tid hadde folk stilt spørsmål ved om det var liv laga i bydelen. I dag er Bakklandet en populær turistdestinasjon og et av de mest populære bostedene i kommunen. Området ble et symbol på bymiljøarbeid i Trondheim. Flere ulike interesser gikk sammen i arbeidet om å verne det gamle trehusmiljøet. I 1994 ble reguleringsplanen for Øvre Bakklandet vedtatt av Trondheims bystyre. Reguleringsplanen skulle rehabilitere og komplettere eksisterende bygningsmiljø som ikke svekket bebyggelsens antikvariske og kulturhistoriske kvaliteter (Kittang, 2006).

7.1.6 Fordeler i forhold til trygghet

De tiltakene som er diskutert i denne oppgaven er tiltak som er gjort gjennom områdeløftet og er derfor også fordeler fra denne prosessen. Trolig kan hele prosessen med områdeløftet i seg selv ha bidratt til økt opplevd trygghet for beboerne i bydelen. De har gjennom de årene

prosjektet pågikk opplevd å bli hørt, de har fått bidra med sine opplevelser og erfaringer, de har møttes og fått større kjennskap til hverandre i tillegg til alle de fysiske tiltakene slik som møteplassene og belysningen som har bidratt til at området oppleves tryggere enn det gjorde tidligere. Stolthet for bydelen er noe som gikk igjen i beboerintervjuene og det er tydelig at folk trives god. Gjennom observasjonene opplevdes området som en levende bydel med mye aktivitet.

Dersom vi ser på omdømmet bydelen har selv etter områdeløftet er det fortsatt skepsis blant resten av innbyggerne i Trondheim kommune. Det kan tenkes at den opplevde tryggheten for dem som besøker området ikke nødvendigvis har endret seg så mye. Frykten for at noe *kan skje* på bakgrunn av fordommer og rykter som ikke nødvendigvis stemmer overens med virkeligheten er noe som ikke endres på kort tid. Som det ble skrevet i rapporten fra Politihøyskolen er det vanskelig å korrigere følelsen av frykt gjennom informasjon (Aas et al., 2010). Det er mulig at det som skal til for å endre omdømmet er at bydelen må besøkes mer av andre slik at de selv kan få opplevelsen av en bydel med mennesker som tar vare på hverandre i et trygt miljø. Områdeløftet ble avsluttet for to år siden og det er nok fortsatt for tidlig å forvente at omdømmet har endret seg. Trolig vil det endres etter hvert, da innbyggerne nå er stolt over bydelen sin og ønsker å ta med seg folk dit og dele med andre hvor de kommer fra. De to siste årene har også vært preget av koronapandemien som har ført til at folk på denne tiden har tilbragt mest tid i sitt eget hjem.

Hvordan bydelen er i dag i forhold til i 2013 når områdeløftet startet, er nok mye takket være arbeidet som er gjort gjennom disse årene. Muligens spiller andre faktorer også inn, men totalt sett hadde nok ikke denne endringen skjedd uten områdeløftet. Bydelen er og oppleves trolig tryggere nå enn for 9 år siden.

7.2 Hvilke forskjeller finner vi i bydelen Saupstad-Kolstad etter områdeløftet som vi ikke finner på Lademoen?

De to caseområdene er i utgangspunktet to veldig ulike områder med blant annet forskjellig nærhet til bysentrum, forskjellig bystruktur og med forskjellig innhold. Før områdeløftet på Saupstad-Kolstad lå begge områdene omtrent like dårlig an på levekårsundersøkelsen. I dette kapitlet diskuteres forskningsspørsmål to og tar derfor for seg forskjellene mellom Lademoen og Saupstad-Kolstad.

En bydel er bygd opp av offentlige rom som innehar ulik karakter og ulike kvaliteter. På samme måte har beboerne ulike preferanser og behov til rommene i nabolaget (Bjerkeset, 2019). Som grunnlag har bydelene veldig forskjellig struktur og oppbygning. Forskjellen på menneskene som bor der også tydelig, men med noen likheter slik som at begge områdene har lavinntektsgrupper. Healy viser til et skille på nabolag hvor noen er komfortable i sine nærområder hvor en kan slå av en prat eller sosialisere seg, i andre nabolaget fungerer rommet bare som et sted en forter seg igjennom på vei til eller fra andre steder (Healy, 2010). Gjennom beboerintervjuene og observasjonene kommer det frem at Saupstad-Kolstad inneholder komfortable nabolag, mens nabolagene på Lademoen fungerer mer som et rom man bare skal gjennom med lite sosialisering og muligheter for å slå seg ned. I beboerintervjuene kom det også frem at de heller reiser til andre bydeler for å være sosiale enn å bli værende på Lademoen.

7.2.1 Møteplasser

Møteplasser utendørs

Saupstad-Kolstad er omringet av Saupstadringsen, en ring med biltrafikk som følger rundt området. Området er strukturert med flere samlinger av blokker med lekeplasser i midten, dette medfører vanskeligheter for å orientere seg da mye ser likt ut. Det er mye grøntarealer, store avstander og god plass i bydelen. Her har folk i alle aldre mange muligheter for å sosialisere seg utendørs. Lademoen er et fint område med flere gode kvaliteter, men det er dårlig ivaretatt og har med tiden forfalt noe. Det er mye søppel, annet skrot og tagging i bydelen. Gatenettverket er noe ufullstendig med noen blindgater og korte gater mellom to lange gater med biltrafikk. Jernbanen nord i området er en barriere som skiller området fra det som foregår på andre siden av jernbanen. Bydelen inneholder en park øst i området og noe grøntarealer vest i området. Husene i Østersunds gate har farger og oppleves av beboerne som en hyggelig gate å gå gjennom på dagtid. Innherredsveien er en gate hvor det er mye aktivitet rundt butikker og spisesteder, men beveger en seg bort fra denne gaten er det hovedsakelig leiligheter og kommunale boliger med unntak av barnehagen og bydelshuset. I bydelen er noen møteplasser, men her velger flere å heller dra bort fra bydelen til andre steder når de skal møte folk, og tar i mindre grad i bruk det som er tilgjengelig på sitt eget område. De har mindre kontakt med naboene sine og kjenner mindre til hvem som bor i samme gate og hva de holder på med i hverdagen. De har likevel noen møteplasser som blir brukt, spesielt på våren/

sommeren er Lademoen park aktivt i bruk av folk som soler seg, drikker øl og sitter sammen på tepper og benker. Lekeplassen som hører til barnehagen er også i bruk når barnehagen er stengt, da kommer foreldre med barna sine og leker der i helgene. Det er også noen benker litt spredt rundt på området, ingen av disse var noe særlig i bruk under noen av observasjonene, med unntak ett tilfelle. Dette kan ha sammenheng med at flere av benkene ser slitte ut, og flere av dem er plassert slik at en ikke har noe form for skjerming i ryggen. Når beboerne ble spurt om hva de synes om møteplassene i bydelen var det en som svarte at hun ikke hadde fått med seg at det var så mange benker på området. Det sier nok litt om kvaliteten og attraktiviteten da det ikke blir husket på.

Sitteplasser og aktivitetsskapende bymøbler er tiltak som øker bruken av en gaten (Meyer et al., 2019), dette gjelder trolig ikke hvilke som helst sitteplasser. Dersom de er lite attraktive og ikke har en plassering som er vedkommende vil det nok ikke være til stor hjelp. På Saupstad-Kolstad var flere av benkene aktivt i bruk og flere av informantene pekte på dem som et godt eksempel på noe bra som kom fra områdeløftet. En av grunnene til disse forskjellene i møteplasser kan være den bystrukturen som ligger til grunn, på Saupstad-Kolstad er det større områder med grøntarealer og derfor muligens lettere å skape godemøteplasser. På Lademoen er det mindre grøntarealer som kan bidra til at det er vanskeligere å skape disse gode møteplassene.

Møteplasser innendørs

På Saupstad-Kolstad er biblioteket en sentral møteplass for folk i alle aldre, men kanskje spesielt viktig er denne plassen for ungdommer. Som informanten fra biblioteket fortalte, kommer di hit etter skolen og har et sted der de kan være sammen før de går hjem hvert til sitt. De har et godt forhold til de som jobber der og får trolig opplevelsen av å ha et trygt sted å gå hvor de også har noen å snakke med dersom de trenger det. Alle som besøker biblioteket får sett andre beboere og kan kjenne igjen de som kommer dit flere ganger. Dette bidrar til å skape fellesskap og tilhørighet.

Lademoen har ingen slike innendørsmøteplasser hvor beboere i alle aldre kan samles og et sted hvor kanskje ungdommene spesielt har et sted de kan gå til. Trolig hadde et slikt sted vært gunstig og svært fordelaktig, både i forhold til at det kunne vært trygghetsskapende og beboerne hadde hatt gode grunner til å bli værende i sin egen bydel i stede for å dra andre steder. Det hadde ikke nødvendigvis trengt å være et bibliotek, det kunne også vært en annen

form for møteplass innendørs som alle har tilgang til og hvor alle er velkomne.

Hva ønsket for bydelen er har betydning for viktigheten av møteplasser. Dersom en ønsker et inkluderende og aktivt bymiljø, er trolig møteplasser et essensielt tiltak for å oppnå dette. Et inkluderende bymiljø skal også være trygt for alle, Bjerkeset viser til at mange kvinners bruk av byrom er mindre fri enn det menns er (Bjerkeset, 2019), noe som tilsier at bymiljøer generelt ikke er inkluderende.

7.2.2 Belysning

Lademoen

På Lademoen er Innherredsveien stort sett godt opplyst med lyktestolper, lys fra butikkvinduer og biltrafikken. Det er likevel per i dag noen lyktestolper som ikke lyser øst i Innherredsveien, noe som fører til noe mørkere partier i gaten. Basketballbanen vest i området er noe opplyst, men det er ingen av lekeklassene. I Østersunds gate er det lite lys i vinduene og mange gardiner som er trukket for. Undergangen sør i området har ingen belysning per i dag, undergangen nord i området har lyst når en kommer inn, men ikke ved inn- og utgangene. Generelt bærer belysningen på området preg av å være litt halvveis, noe fungerer mens annet har sluttet å fungere. Det er uvisst hvor lenge det har vært slik at det er lyktestolper som ikke lyser og undergangen som ikke har noen fungerende lys, men det sender signaler om at området ikke blir ivaretatt.

Saupstad-Kolstad

På Saupstad-Kolstad er hele området stort sett godt opplyst med lyktestolper, kunstinntallasjoner som lyser og andre former for belysning. Det er likevel noen unntak slik som for eksempel skogområdet mellom biblioteket og Heimdal videregående skole. Det er lett å se lys i mange av vinduene og dermed anta at det er folk hjemme i blokkene. Her er det mye mindre nødvendighet for butikker eller andre virksomheter for å lyse opp gatene samt opprettholde den sosiale kontrollen.

7.2.3 Omdømme

Begge bydelen har og har hatt et dårlig omdømme, spesielt for de som står utenfor og ikke bor i bydelen selv. På Saupstad-Kolstad har de som bor i området fått en stolthet ovenfor bydelen

sin og er uenig i det dårlige omdømmet de fortsatt har, og synes det er synd at det er slik. I motsetning til før er de nå ikke redd for å si hvor de kommer fra og ønsker å dele hva de har fått til gjennom områdeløftet med andre som kommer fra andre bydeler.

På Lademoen er media en stor bidragsyter til bydelens dårlige omdømme. Folk blir stadig minnet på hva som har skjedd der tidligere, spesielt i forhold til kriminalitet. Det er også stadig nye leser- og diskusjonsinnlegg i lokalavisene om at noen må ta tak i bydelen. Dette bidrar muligens til en økt frykt for at en selv kan bli utsatt for de samme handlingene (Ditton et al., 2004). Den ene beboeren fortalte om hvor redd hun var når hun gikk hjem på natten etter at to personer var blitt drept på området. De andre beboerne forteller også om hvordan media påvirker deres opplevde trygghet i sitt eget nabolag.

Selv om Saupstad-Kolstad har fått mye positiv oppmerksomhet de siste årene for arbeidet som er gjort i områdeløftet, har folk fortsatt et dårlig syn på bydelen. Den positive oppmerksomheten har dermed, ikke enda i hvert fall, fungert for å få et bedre rykte. Som informanten fra kommunen fortalte, så kan det ta flere år før en ser virkningen av et områdeløft og det er mulig at dette vil endre seg over tid. Nå som innbyggerne er stolte over bydelen sin vil dette også kunne bidra til at de snakker mer om hvor de kommer fra og tar med seg andre til området. På denne måte vil det muligens over tid kunne endre omdømme til det positive, dersom området blir vedlikeholdt og ikke forfaller. Som vi så i eksempelet fra Bakklandet er det mulig å endre omdømme til en bydel i en positiv retning. Selv om det ikke ble gjennomført et områdeløft her kan man likevel si at bydelen ble totalrenovert og fikk nye kvaliteter og funksjoner som igjen førte til at flere ønsket å bo der og oppholde seg der. I dag er bydelen en av de mest populære i Trondheim kommune.

7.2.4 Tilhørighet

Saupstad-Kolstad har mange barnefamilier og folk som ønsker å bli boende lenge i bydelen. På Lademoen derimot er det mange kommunale boliger, det er lave priser som fører til at mange studenter bor der i korte perioder på noen få år, små boliger som fører til at dersom familien utvides flytter de ut av bydelen til et annet sted med en større leilighet/ hus og det er generelt mye utskifting av innbyggere.

«Det er ikke så mange barn som begynner hos oss som ettåringer som fullfører løpet til de begynner på skolen. Det er en veldig stor mobilitet i beboergruppen og det gjør jo noe med

tilknytningen og tilhørigheten» (Kvinne 58 år).

Videre forteller informanten fra barnehagen på Lademoen at det er vanskelig å engasjere folk, de bryr seg lite fordi de vet at de ikke skal bo der så lenge uansett og de har dermed også lite eierskap til nærmiljøet. Tilhørighet er viktig for at innbyggere skal ha motivasjon til å ta vare på uterommene og hverandre. Ett av punktene Konfliktrådet har identifisert som viktig for trygghet er graden av områdebevissthet og forpliktelse til nærmiljøet. For å styrke tilhørigheten til et område er blant annet beboermøter og informasjon om området noe som kan gi større ansvarsfølelse og tilhørighet (KRÅD, 2017). Trolig er motivasjonen for å ta vare på området større på Saupstad-Kolstad enn den er på Lademoen per i dag. Dette på bakgrunn av at Saupstad-Kolstad gjennom områdeløftet har fått nytt eierskap til bydelen, Lademoen har ofte utskifting av beboere, er ustelt og nedslitt, det er derfor trolig mindre eierskap hos beboerne.

7.3 Kan tiltakene fra områdeløftet Saupstad-Kolstad implementeres på Lademoen for å øke tryggheten der?

Trygghet er et av menneskets primærbehov (Maslow, 1943) og selv om Norge er et av de tryggeste landene å bo i er det fortsatt bydeler med mye uro og utrygghet. Kvinner føler seg mer utrygge enn menn og unge mennesker er mer utrygge enn eldre (Statistisk sentralbyrå, 2017). Gjennom fysisk planlegging er det som vist gjennom denne oppgaven flere muligheter for å skape tryggere byrom. Dette kapitlet tar for seg forskningsspørsmål tre og diskuterer derfor om tiltakene som ble gjort i områdeløftet på Saupstad-Kolstad kan implementeres på Lademoen for å øke tryggheten der.

På Lademoen er det mest utrygghet og usikkerhet knyttet til Østersunds gate. Den sosiale kontrollen og overvåkingen er lite til stede på kvelden, det er ingen eller få mennesker i gaten og lite lys i vinduene hvor mange av dem også har gardiner trukket for. Dette fører til en opplevelse av å være alene og usett, noe som igjen medfører frykt for å ikke kunne hjelp dersom det skulle skje noe (Jacobs, 1961). Spesielt kvinner unngår gater på kvelden hvor det ikke er andre mennesker til stede, de unngår også parker og gater som er lite opplyst (Rosén, 2019). Som Jacobs påpeker er gater hvor det tidligere har forekommet kriminelle handlinger mindre brukt da disse handlingene skaper frykt og utrygghet (Jacobs, 1961). I denne gaten skjedde det to drap på kort tid, samt flere tilfeller av annen uro. Den konstante påminnelsen av

de kriminelle handlingene gjennom media er også bidragsytende for frykten (Ditton et al., 2004). Se figur 34 for nyhetsartikler fra NRK.

Drapet på Stig Ola (56): Siktete har knyttet seg til drapet

I denne gata har det skjedd to drap på halvannet år

Drapssiktet varetektsfengsles i fire uker – nekter straffskyld

Figur 34: Nyhetsartikler fra NRK om drapene på Lademoen (Kringstad, 2021)

Tidligere kriminelle handlinger, påminnelser i media, lite sosial kontroll og at gaten er rotet og uhyggelig kan være grunnen til at gaten blir unngått på kveldstid. Konsekvensene av dette er den fraværende sosiale kontrollen som igjen fører til enda mer usikker rundt gaten.

Undergangene på området er i seg selv punkter som oppleves utrygge. I tillegg er gatenettet slik at for å komme seg til undergangen som fører en under jernbanen nord i området må en gjennom Østersunds gate. Gaten innover mot undergangen ble pekt ut av flere informanter som noe utrygg og usikker. Den oppleves som innestengende med få rømningsmuligheter, noe spesielt kvinner er oppmerksom på (Boomsma and Steg, 2012). Det at en først må gjennom Østersunds gate, og så inn i det som oppleves som et innstengt rom kan forsterke frykten. Dette i seg selv kan minimere sjansen for at undergangen blir brukt på kveldstid, i tillegg er undergangen uoversiktlig, dårlig belyst, lukten av hasj er ofte til stede her og den er lite attraktiv med mye tagging. Se figur 35 for bilde av gaten inn mot undergangen.

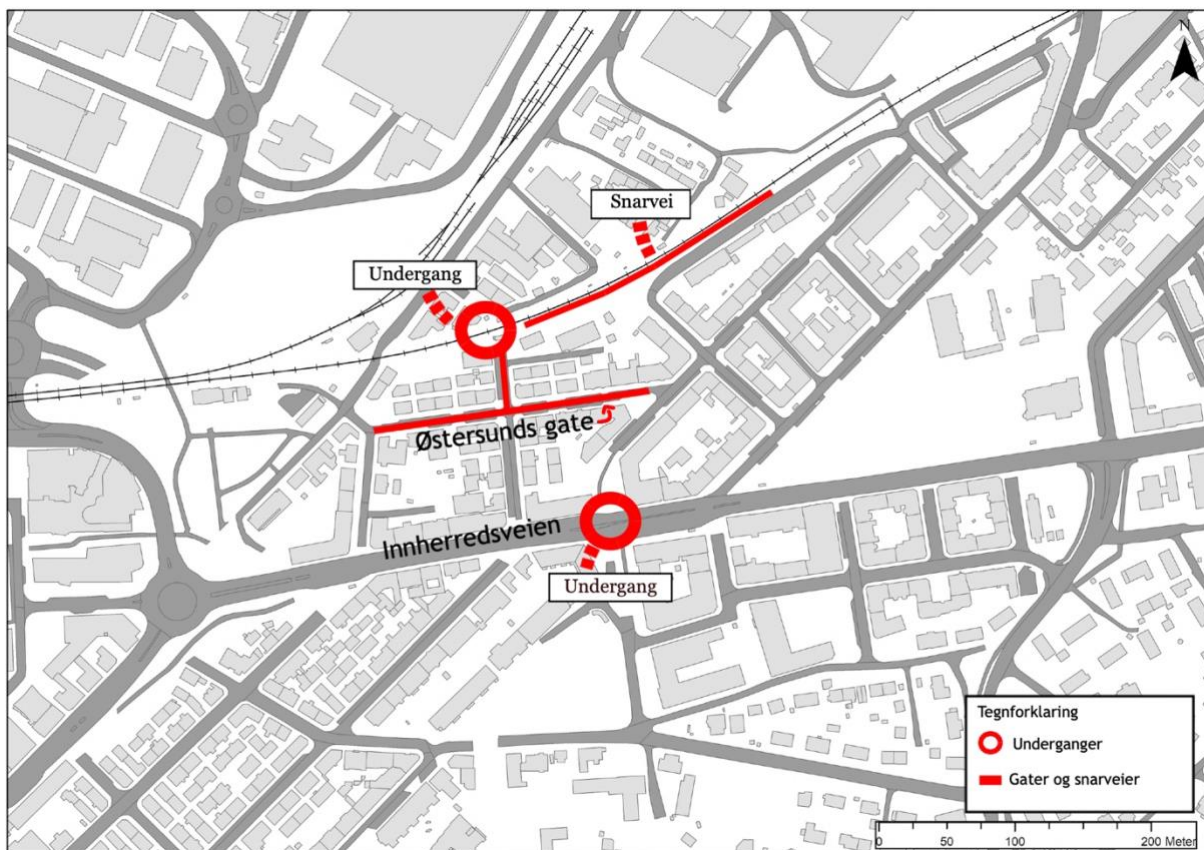
Figur 35: Gaten innover mot undergangen på Lademoen

Figur 36: Snarvei på Lademoen

Til høyre for undergangen er det en snarvei som fører en langs jernbanelinjen med en murbarriere på ene siden og gjerde, busker og trær som fungerer som barriere på andre siden. Snarveien er også noe smal, innestengt og lite belyst, alle disse komponentene kan oppleves utrygge, spesielt til sammen. Se figur 36 for bilde av snarveien.

Undergangen sør i området som fører en under Innherredsveien ligger litt ned i terrenget, en må ned en slakk bakke for å komme til inngangen og har per i dag ingen fungerende belysning. Den oppleves utrygg på grunn av dette. Se figur 37 for kart over utrygge områder på Lademoen.

Figur 37: Utrygge områder på Lademoen

Gjennom beboerintervjuene kom det frem at området oppleves utrygt på kvelden og etter at det er blitt mørkt, men at på dagtid føler de seg trygg og synes det er et koselig område. Dette kan ha en sammenheng med, som Rósen skriver, at det ikke nødvendigvis er gaten i seg selv som er skummel, men det som vi forventer og forestiller oss er i mørket. Rutevalget er derfor annerledes på kveldstid og kvinner velger en mer strategisk rute for å komme seg fra A til B (Rosén, 2019). Det at kvinner stadig gjør slike risikovurderinger når de skal navigere seg i byrommet fører til at de er mindre frie enn det menn er (Bjerkeset, 2019).

7.3.1 Tilhørighet og eierskap til området

Medvirkningsprosessen som foregikk i områdeløftet, kan ha bidratt til at beboerne har fått mer kjennskap til hverandre som igjen fører til en økt trygghetsfølelse. På Saupstad-Kolstad var det mange engasjerte innbyggere og derfor flere som var aktiv i prosessen med områdeløftet. Det er selvfølgelig ingen garanti for at innbyggere andre steder er like engasjert, men en opplever ofte at dersom noen får muligheten har de verdifulle erfaringer og tanker som er viktig både for planleggingen og den tilhørigheten det kan skape å få delta i slike prosesser hvor ens egen bydel skal videreutvikles.

Noe av det som bidrar til økt trygghet og mindre kriminalitet er den sosiale kontrollen innbyggerne har ovenfor hverandre (Jacobs, 1961), det kan også bidra til en ryddigere gate og mindre hærverk (Aas et al., 2010). Observasjonene som ble gjort på begge områdene viste at det var mye mer skrot og hærverk, spesielt i form av tagging, i gatene på Lademoen enn det var på Saupstad- Kolstad. Dette kan ha sammenheng med både mangle på sosial kontroll og mangelen på tilhørighet til området. Under kveldsobservasjonen på Saupstad-Kolstad var det lett å se at det var lys i mange vinduer og det var tydelig at det folk hjemme. Dette var ikke tilfelle på Lademoen, i denne bydelen var det flere mørke vinduer og vinduer med gardiner trukket for. Dersom Lademoen gjennom diverse tiltak i det offentlige rom skaper et miljø innbyggerne ønsker å være i, og ta del i vil trolig den sosiale kontrollen være mer til stede som igjen kan føre til mer opplevd trygghet, mindre kriminalitet og mindre hærverk og skrot.

7.3.2 Møteplasser

På Saupstad-Kolstad har de stor variasjon i hvilke møteplasser som finnes i bydelen. Her er det blant annet forskjellige lekeplasser, aktivitetsparker, benker og fotball- og basketballbaner.

Gjennom områdeløftet ble noen av det skapt og noen av det oppgradert, annet sto uendret. De møteplassene som er skapt på Saupstad-Kolstad bidrar til økt trygghet og er viktig for byrommet, dette gjelder også et hvilket som helst annet byrom. På Lademoen er det lite møteplasser, både innendørs og utendørs. En variasjon av nye steder som åpner muligheten for sosialisering hadde vært fordelaktig i bydelen.

7.3.3 Belysning

Tiltakene som er gjort rundt belysning på Saupstad-Kolstad har ført til økt trygghet blant beboerne og trolig andre som besøker området. Begge områdene har underganger som kan oppleves ubehagelige når det er mørkt, likevel har belysningen som er satt opp ved inn- og utgangene på Saupstad-Kolstad ført til økt trygghet og en mer behagelig opplevelse. Dette er et helt konkret tiltak som undergangene på Lademoen også kunne hatt nytte av for å øke trygghetene. Lysplanen som ble utarbeidet på Saupstad hvor de som ønsket det fikk muligheten til å dra på befaring og komme med innspill til hvilke området som kunne hatt en fordel av å få bedre eller annen belysning, er også noe helt konkret som er mulig å gjennomføre i andre bydeler. Belysningen vil mest sannsynlig ikke være den samme da forskjellige områder krever forskjellig belysning, men å gjennomføre en slik kartlegging for å lage en slik strategi og plan kan være fordelaktig også for Lademoen.

Det er, som Boomsma og Steg viser til i sitt forskningsprosjekt, flere fordeler som kan komme med belysning på et område. De konkluderte med at økt belysning i gatene har et potensiale for å øke både den opplevde og den reelle tryggheten. Hvorvidt en aksepterer lavere belysning avhenger av kjønn og hvor innestengt området er (Boomsma and Steg, 2012), da kvinner stadig gjør risikovurderinger (Bjerkset, 2019) er det spesielt viktig for dem at gatene har gode rømningsveier som kan brukes dersom de skulle bli utsatt for et angrep (Boomsma and Steg, 2012). Dette underbygges av det informantene delte om sine opplevelser av å gå ute på kvelden, spesielt informantene fra Lademoen. Det kan på bakgrunn av dette være et tiltak for både trygghet og kriminalitetsforebygging som de fleste byrom kan ha nytte av. Dersom gater er godt nok opplyst vil det muligens føre til at flere bruker gaten og dermed er også den sosiale overvåkningen til stede og som Jacobsen skriver vil dette kunne føre til at gate oppleves tryggere fordi det er mennesker der (Jacobs, 1961). Mer belysning er, som nevnt tidligere, bevist reelt tryggere enn mørke byrom, nettopp fordi det øker muligheten for sosial overvåkning som deretter øker både den opplevde og reelle tryggheten (Boomsma and Steg,

2012).

Observasjonen som ble gjennomført på kvelden på Lademoen fant at det var mye menneskelig aktivitet i Innherredsveien langs bilveien, så det er mennesker på området, de tar bare ikke i bruk hele området, heller tvert imot er det bare en liten del som blir tatt i bruk på kvelden. Problemet er derfor ikke at det ikke er mennesker som kunne ha brukt rommet, de er i nærheten, men trenger trolig at det er mer attraktivt og oppleves tryggere å ferdes der på kvelden og natten.

7.3.4 Tiltak for økt trygghet på Lademoen

For at både den opplevde og reelle tryggheten på Lademoen skal øke og med det blir et mer attraktivt område er det flere fysiske og sosiale tiltak som kan gjennomføres. Bydelen har mange gode kvaliteter og beboerinformantene på Lademoen fortalte at de likte seg godt, på dagtid. Når de fikk spørsmål om tanker de hadde rundt å øke tryggheten i bydelen, svarte alle at økt belysning er noe de ønsker seg.

«... det er jo en del underganger og sånn i området og de styrer jeg unna på kvelden, det er ofte dårlig belysning i dem og generelt litt skummelt å gå i underganger» (Kvinne 24 år).

For å komme seg til undergangen ved jernbanen må en gjennom Østersunds gate, som er den gaten som blir mest unngått og skaper mest utrygghet. Første steg vil derfor være å ufarliggjøre denne gaten, slik at den blir mer tatt i bruk på kveldstid. Her er det viktig å få den sosial/ naturlig overvåkning på plass, dette er mulig gjennom blant annet å få butikker eller andre virksomheter ut mot fortauet som også lyser opp gaten. Gjennom økt tilhørighet og eierskap til bydelen vil beboerne trolig også følge mer med og på den måten bidra til både sosial overvåkning og en rolle som kontrollører som passer på at det ikke blir forsøpling og tagging. For å oppnå dette er det viktig å etablere gode møteplasser hvor innbyggerne kan møtes og få kjennskap til hverandre. Biblioteket på Saupstad-Kolstad er et godt eksempel på en inkluderende møteplass hvor, på tross av at mennesker i alle aldre møtes der, har mulighet til å finne sin plass. Utendørs møteplasser er også viktig, Lademoen har noen benker, en park og lekeplasser allerede, men de er gjerne nedslitt og lite ivaretatt. En oppgradering av det som allerede er samt nye møteplasser ute vil være fordelaktig. Gjennom en medvirkningsprosess hadde innbyggerne fått mulighet til å komme med egne ønsker til blant annet møteplasser, her hadde de også fått muligheten til å møtes som kan bidra til den sosiale overvåkingen da de

har kjennskap til hverandre og ønsker å ha litt kontroll over hva som skjer utenfor vinduet sitt. Medvirkningsprosessen ville også kunne bidra til økt tilhørighet og eierskap til området noe som vil medføre større motivasjon for å ta vare på området og de kvalitetene som finnes. Da vil innbyggerne selv være drivkraften for vedlikehold og forhindre forfall av bydelen.

Udergangene er identifisert som utrygge områder, undergangen ved jernbanen er uoversiktlig, mørk og lite tiltalende. Undergangen ved Innherredsveien er mørk, og inngangen ligger litt nedover i terrenget. Ideelt sett skulle det ikke vært noen underganger på området, men heller andre løsninger for å krysse veier og jernbaner, for eksempel broer. Da dette er et veldig økonomisk, tidkrevende, miljøbelastende og infrastrukturelt inngripende arbeid er dette gjerne tiltak som heller må vurderes ved planlegging av helt nye områder. På Lademoen kan det i dag heller jobbes med å øke tryggheten rundt de undergangene som allerede er der, gjerne gjennom en lysplan slik som det ble utarbeidet på Saupstad-Kolstad. Da får innbyggerne mulighet til å komme med innspill og det kan brukes prøvebelysning for å teste ulike lyssettinger. Det er viktig å lyse opp utenfor inn- og utgangene slik at det ikke er mørk før man kommer inn og da må gå ut igjen i mørket fra lyset som er inne i undergangene. Lademoen er et fint område som har stort potensiale for å være kunne være en bydel hvor folk trives og har mulighet for å utvikle seg. Området har flere gode kvaliteter, slik som de fargerike husene og den uformelle stemningen. Dette er kvaliteter som er satt pris på og bør bevares for fremtiden.

Noen siste tanker- hva mister vi?

Dersom vi planlegger for et samfunn med byrom som er så trygge som mulig er det også ting vi mister. I flere av områdene som blir valgt ut til områdeløft finner man mennesker som trives og steder med sjarm og kvaliteter som man muligens minster dersom det planlegges for så mye trygghet som mulig. Ønsket om ro og orden, det trygge og komfortable kan stå i veien for å utvikle det mangfoldige bylivet som man også ønsker. Det betyr likevel ikke at vi kan la være å sette inn tiltak i disse områdene, men det gjelder å finne en god balanse.

8.0 Konklusjon

Gjennom denne oppgaven er det funnet flere eksempler på hvordan et områdeløft kan bidra til økt trygghet og mindre kriminalitet. De tre forskningsspørsmålene er besvart, hvor alle tre har bidratt til å besvare den overordna problemstillingen. Den lyder som følger:

Hvordan kan et områdeløft bidra til økt trygghet og mindre kriminalitet?

Besvarelsen av forskningsspørsmålene fant flere punkter hvor planlegger har mulighet til å gjøre nettopp dette. Alt fra en omfattende medvirkningsprosess som kan bidra til at innbyggerne får bedre kjennskap til hverandre og større tilhørighet til området, og dermed også høyere motivasjon for å opprettholde den sosiale kontrollen, til konkrete tiltak slik som gode, sosiale møteplasser og belysning av mørke områder. Her spesielt underganger som kan oppleves som utrygge. Alt dette er tiltak som gjennom et områdeløft bidrar til økt trygghet og mindre kriminalitet. Når arbeidet er fullført er det viktig at en motstandsdyktig beboergruppe står igjen, klare til å ta vare på de verdiene og fysiske forholdene slik at området ikke forfaller nok en gang.

Da bydeler for områdeløft blir valgt på grunnlag av levekårsundersøkelser og nå HUNT undersøkelsen er dette bydeler som kan sies å slite med forskjellige sosiale og fysiske forhold. Dette er trolig områder hvor innbyggere kan føle på utrygghet og hvor kriminalitet muligens foregår mer enn i andre bydeler. Dersom dette legges til grunn har man gjennom områdeløft store muligheter for å øke den opplevde og reelle tryggheten, både gjennom å samle innbyggerne i et fellesskap med eierskap til bydelen og gjennom konkrete fysiske tiltak som gjøres gjennom fysisk planlegging. Selv om tidligere erfaringer fra det første områdeløftet, Groruddalssatsingen, har vist at områdeløft i seg selv ikke forbedrer levekår for enkeltmennesket, har det økt trivselen i nærmiljøet og dermed også hatt muligheten til å øke livskvaliteten til beboerne. Som informanten fra Trondheim kommune påpekte er det ikke nødvendigvis noe sammenheng mellom de harde tallene i en levekårsundersøkelse og opplevelsen og trivselen i et område.

Vi er så heldig at vi i Norge lever i et tillitssamfunn hvor vi har tillit til hverandre og myndighetene. Disse holdningene og verdiene er noe vi må fortsette å ta vare på og jobbe med. Da kan vi fra starten av en planleggingsfase fokusere på hvordan et trygt og

kriminalitetsforebyggende uterom kan utformes og skapes, som også legger til rette for muligheten til å leve gode liv. Selv om vi lever i en tid hvor det er relativt lite, spesielt alvorlig kriminalitet er det likevel noe vi er nødt til å ta på alvor. Alle er tjent med trygge byrom, slik at vi kan fortsette å leve i et samfunn hvor byrommene er åpne og mennesker har tillit til hverandre. I et godt byrom er det muligheter for rekreasjon, lek og sosialisering, dette er kun oppnåelig i trygge omgivelser, noe planleggere har gode muligheter for å skape.

9.0 Videre forskning

Da denne masteroppgaven har begrenset seg til noen utvalgte trygghetstiltak ville det videre vært nyttig å forske på flere/andre tiltak og sammensettingen av dem, samt hvilken effekt bruken av samme type tiltak har i et område nært sentrum. Oppgaven hadde hatt en fordel av å ta mer av planleggenes forståelse av tematikken med i analysen og diskusjonen. Også mer forskning rundt reell versus opplevd trygghet med de samme tiltakene ville kunne gitt et større grunnlag for å si noe om hvilke andre fagområder planleggere hadde hatt nytte av å samarbeide med i planlegging av byrom.

Referanseliste

- Adressa. (2021). Flere må ta ansvar for bråket på Lademoen. *Adresseavisa*. Tilgjengelig fra: <https://www.adressa.no/meninger/i/oWogOW/flere-ma-ta-ansvar-for-braket-pa-lademoen>
- Alonson, J. M., Andrews, R. & Jorda, V. (2019). Do neighbourhood renewal programs reduce crime rates? Evidence from England. *Journal of Urban Economics*, 110, 51-69.
Tilgjengelig fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0094119019300130?via%3Dihub>
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of planners*, 35, 216-224.
- Aspen, J. & Pløger, J. (1997). *På sporet av byen. Lesninger av senmoderne byliv*. Oslo: Spartacus Forlag.
- Barth, B. (2011). «Kunsten å bygge byer» - tanker omkring by og bærekraft *Plan*, 22-27.
- Bjerkeset, S. (2019). Bedre enn sitt rykte? Hverdagsbyrom som møteplass. In: Henriksen, I. M. & Tjora, A. (eds.) *Bysamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Blaikie, N. (2019). *Designing Social Research: the logic of anticipation*. Polity Press.
- Boomsma, C. & Steg, L. (2012). Feeling Safe in the Dark: Examining the Effect of Entrapment, Lighting Levels, and Gender on Feelings of Safety and Lighting Policy Acceptability. *Environment and Behavior*. 46.2, 193-212. Tilgjengelig fra: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0013916512453838>
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods* United Kingdom. Oxford University Press.
- Bugliarello, G. (2003). Urban Security in Perspective. *Technology in Society*, 25, 499-507.
Tilgjengelig fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160791X03000630>
- Børstad, J. (2021). Væpnet aksjon da mann veivet med sverd. *NRK*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/trondelag/vaepnet-aksjon-da-mann-veivet-med-sverd-1.15714897>
- Crowe Timothy & Fennelly, L. (2013). *Crime Prevention Through Environmental Design* Lodon: Elsevier.
- Danielsen, K. (2017). Et forsøk på å beskrive det foranderlige. En analyse av stedsendring på Romsås. *Norsk sosiologisk tidsskrift* pp 453- 469. Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/doi/abs/10.18261/issn.2535-2512-2017-06-03>
- Departementene (2018). *Utredning om statlig områderettet innsats i Norge*. Oslo: Regjeringen. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/0a78d1df8428488d9c194ee99aa57b21/utredning_omradesatsing.pdf
- Ditton, J., Chadee, D., Farrall, S., Gilchrist, E. & Jon, B. (2004). From Imitation to Intimidation. A note on the curious and changing relationship between the media, crime and fear of crime. *British Journal of Criminology* 44.4: 595-610.

- DRK & TrygFonden. (2013). *Kriminalpræventiv og utryggedsforebyggende miljø- og byplanlægning*. Danmark Statens Byggeforskningsinstitut
- Eriksen, T. H. (2006). *Trygghet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- FHI. (2020). *Sosialt bærekraftige lokalsamfunn*. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>
- Flemming, B. (1995). *Kriminalitet og social kontrol*. Columbus.
- FN Sambandet. (2021). *Fredsindeksen*. Tilgjengelig fra: <https://www.fn.no/Statistikk/fredsindeksen>
- Frøyen, Y. K. (2019). Om bruk av WMS- kjelder i ArcMap. AAR4841 GIS som planverktøy.
- Gehl, J. (1971). *Life Between Buildings*. Danmark: The Danish Architectural Press.
- Gilling, D. (1997). *Crime Prevention. Theory, policy and politics*. London: Routledge
- Hamar kommune. (u.d). Medvirkningsstigen. Tilgjengelig fra: <https://www.bylabhamar.no/medvirkning>
- Healy, P. (2010). *Making Better Places: The Planning Project in the Twenty- First Century* Palgrave Macmillan.
- Holm, E. D. (2019). En feminisert by? In: Henriksen, I. M. & Tjora, A. (eds.) *Bysamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Holt, N., Bremner, A., Sutherland, E., Vliek, M., Passer, M. & Smith, R. (2015). *Psychology. The Science of Mind and Behavior*. UK: McGraw- Hill Education.
- Husbanken. (2021). *Områdesatsing*. Tilgjengelig fra: <https://www.husbanken.no/boligsosialt-arbeid/omradesatsing/>
- Jacobs, J. (1961). *Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House.
- Johannesen, B. (2021). Østersunds gate. NRK. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/trondelag/cathrine-sand-og-stig-ola-westgard-ble-drept-pa-lademoen-_beboerne-ber-politikerne-ta-grep-1.15499716
- Juul, B. B. (2022). To personer tente på dør til Lademoen kirke. *Nidaros*. Tilgjengelig fra: <https://www.nidaros.no/to-personer-tente-pa-dor-til-lademoen-kirke/s/5-113-297300>
- Kittang, D. (2006). Trebyen Trondheim- forvitring og fornying. Tilgjengelig fra: https://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiprtyVqqr4AhVkwosKHe3kByAQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fntnuopen.ntnu.no%2Fntnu-xmlui%2Fbitstream%2Fhandle%2F11250%2F231075%2F122797_FULLTEXT01.pdf%3Fsequence%3D1&usg=AOvVaw2kSIOfBkpV60ZqGVbiKGGF
- Klem, C. (2018). *Vil ha feminisme i urbanisme*. Tilgjengelig fra: https://www.arkitektnytt.no/nyheter/vil-ha-feminisme-i-urbanisme?fbclid=IwAR0G38rafa_jZ3wQJyIW74iQjwxJ71INukmmPF_k9T8PUrwe0lto-7B7crQ
- Knipperud, T., Ousdal, C. K. & Avdagic, D. (2019). Områdeløftene Tøyen og Grønland innfrir ikke forventningene. *Journalen*. Tilgjengelig fra:

- <https://journalen.oslomet.no/2019/05/fortsatt-utfordringer-med-omradeloftet-pa-gronland>
- Konfliktrådet. (u.d.-a). *Om konfliktrådet*. Tilgjengelig fra: <https://konfliktraadet.no/om-konfliktraadet/>
- Konfliktrådet. (u.d.-b). *Tryggere nærmiljøer*. Tilgjengelig fra: <https://konfliktraadet.no/slt-modellen/tryggere-naermiljoer/>
- KRINGSTAD, K. (2021). Mann drept på Lademoen. *NRK*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/emne/mann-drept-pa-lademoen-1.15499777>
- Kringstad, K., Børstad, J. & Thobroe, G. (2021). I denne gata har det skjedd to drap på halvannet år. *NRK*. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/trondelag/cathrine-sand-og-stig-ola-westgard-ble-drept-pa-lademoen-_beboerne-ber-politikerne-ta-grep-1.15499716
- KRÅD. (2017). *Tryggere nærmiljøer. En håndbok om kriminalitetsforebygging og fysiske omgivelser*. Tilgjengelig fra: https://konfliktraadet.no/wp-content/uploads/2021/05/KRAD_tryggere-naermiljo.pdf
- LINK ARKITEKTUR (u.d.) *Faseplan*. Trondheim 2023: Trondheim kommune.
- Lovdata. (2015). *Ny straffelov trer i kraft 1. oktober 2015*. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/artikkel/ny_straffelov_trer_i_kraft_1__oktober_2015/1613
- Maslow, A. H. (1943). *A Theory of Human Motivation*, *Psychological review*.
- Meyer, S., Fyhri, A., Evensen, K., Nordh, H. & Ævarsson, G. (2019). *Hvordan skape trygge og levende byrom?* TØI rapport 1696/ 2019. Tilgjengelig fra: <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=50220>
- Minneapolis 2040. (u.d.). *Public Safety Through Environmental Design*. Tilgjengelig fra: <https://minneapolis2040.com/policies/public-safety-through-environmental-design/>
- Miranda, J. V. & Van Nes, A. (2020). Sexual Violence in the City: Space, Gender, and the Occurrence of Sexual Violence in Rotterdam. *Sustainability*, 12(18), 7609.
- Newman, O. (1972). *Creating Defensible Space*. London: Architectural Press.
- Norges domstoler. (2021). *Straffereaksjoner*. Tilgjengelig fra: <https://www.domstol.no/straffesak/straffereaksjoner/>
- Norges offentlige utredninger (2020). *Levekår i byer. Gode lokalsamfunn for alle*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc978f8e2184980b4597ba59796e7e3/no/pdfs/nou202020200016000dddpdfs.pdf>
- Oslo kommune (2014). *Innsatser i utsatte byområder - Erfaringer fra Groruddalssatsingen*. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/1317564-1478527953/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Groruddalssatsingen/Groruddalssatsingen%202007-2016/Dokumenter%20Groruddalssatsingen/Innsatser%20i%20utsatte%20byomrader.pdf>
- Pacione, M. (2009). *Urban Geography. A Global Perspective*. London: Routledge.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.

- Plan- og bygningsloven. (2008a). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- Plan- og bygningsloven. (2008b). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling. Andre del: Plandel*. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-1-3#KAPITTEL_2-1-3
- Rambøll (2021). *Oppfølgingsrapport: Undersøkelser for områdeløft Saupstad- Kolstad*. Tilgjengelig fra: https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/15-prosjekter-og-programmer/omradeloft-saupstad-kolstad/rapport_saupstad-kolstad_final.pdf
- Regjeringen. (2006). *Når sikkerhet er viktigst- Beskyttelse av landets kritiske infrastrukturer og kritiske samfunnsfunksjoner*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2006-6/id157408/sec8>
- Regjeringen. (2020). *Politimeldingen- et politi for fremtiden*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-29-20192020/id2715224/?ch=2>
- Regjeringen. (u.d.). *Byrommene*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/721f973973dc44fb9b77d47f6ff656b8/k08sk021.pdf>
- Rose, G. (1993). *Feminism and Geography: The limits of geographical knowledge*. University of Minnesota Press.
- Rosén, B. B. (2019). Gå alene hjem om natten: kvinners risikovurdering og opplevelse av frykt i Oslo. In: Henriksen, I. M. & Tjora, A. (eds.) *Bysamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rosvold, K. A. (2020). *Lademoen*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Lademoen>
- Rosvold, K. A. (2021). *Saupstad*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Saupstad>
- Runhovde, S. R. & Skjevraak, P. E. (2018). *Kriminalitetsforebygging på norsk*. Tilgjengelig fra: <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2507671/kriminalitetsforebygging.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ruud, M. E., Barlindhaug, R. & Staver, A. B. (2020). *Kunnskapsoversikt: Områderettet innsats som virkemiddel*. NIBR- rapport 2019:25. Tilgjengelig fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/2978/2019-25.pdf?sequence=1>
- Rørtveit, H. N. (2019). Drabantbyen som problem. In: Henriksen, I. M. & Tjora, A. (eds.) *Bysamfunn* Oslo: Universitetsforlaget.
- Sandercock, L. (2003). Out of the closet: The importance of stories and storytelling in planning practice. *Planning Theory & Practice*, 4, 11-28.
- Sandmo, E. (2020). Tre arrestert etter Saupstad- brann. NRK. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/trondelag/tre-arrestert-etter-saupstad-brannen-1.15035307>
- Sim, D. (2019). *Soft City: Building Density for Everyday Life*. Island Press.
- Simonsen, K. (2010). Rumlig praksis. *Slagmark*, 57, 35-48.

- Solheim, M. & Alvestad, P. O. (2021). Barnefamilie føler seg utrygg- vil flytte vekk frå bydelen i Trondheim *NRK*. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/trondelag/barnefamilie-foleseg-utrygg-_vil-flytte-vekk-fra-lademoen-i-trondheim-1.15535971
- Statistisk sentralbyrå. (2017). *Slik har vi det- livskvalitet og levekår. Trygghet*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/trygghet>
- Statistisk sentralbyrå. (2019). *Utsatthet og uro for lovbrudd, levekårsundersøkelsen*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/kriminalitet-og-rettsvesen/statistikk/utsatthet-og-uro-for-lovbrudd-levekarsundersokelsen>
- Statistisk sentralbyrå. (2020). *Nedgang i lovbrudd uten ofte*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/nedgang-i-lovbrudd-uten-ofre>
- Statistisk sentralbyrå. (2021a). *Anmeldte lovbrudd og ofre*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/kriminalitet-og-rettsvesen/statistikk/anmeldte-lovbrudd-og-ofre>
- Statistisk sentralbyrå. (2021b). *Bli vi stadig mer ensomme?* Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/blir-vi-stadig-mer-ensomme>
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff*. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-10#KAPITTEL_2-10
- Svendsen, L. F. H. (2007). *Frykt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tjora, A. H. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal.
- Torgersen, T. (u.d.). *Lademoen 1900-1940*. Tilgjengelig fra: <http://lademoenhistorielag.com/lademoen%20Kolonien.pdf>
- Trondheim biblioteket. (u.d.). *Avdelinger*. Tilgjengelig fra: <https://biblioteket.trondheim.kommune.no/innhold/om-biblioteket/avdelinger/#heading-h2-8>
- Trondheim kommune. (2013). *Status Saupstad- Kolstad*.
- Trondheim kommune. (2018). *Notat om levekår i Trondheim i et byutviklingsperspektiv*. Tilgjengelig fra: <https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/10-byutvikling/eierskapsenheten/boligpolitisk-plan/vedlegg-3---notat-om-levekar-i-et-byutviklingsperspektiv-i-trodheim-1.pdf>
- Trondheim kommune. (2020a). *Drømmen om en park i Dalen*. Tilgjengelig fra: <https://saupstad.no/artikkel/dalen-park/>
- Trondheim kommune. (2020b). *Glade føtter*. Tilgjengelig fra: <https://saupstad.no/artikkel/glade-fotter/>
- Trondheim kommune. (2020c). *Kunstplanen*. Tilgjengelig fra: <https://saupstad.no/artikkel/kunstplanen/>

- Trondheim kommune. (2020d). *Ombygging av Saupstad bibliotek*. Tilgjengelig fra: <https://saupstad.no/artikkel/ombygging-av-saupstad-bibliotek/>
- Trondheim kommune. (2020e). *Områderettet innsats i Trondheim*. Tilgjengelig fra: https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/15-prosjekter-og-programmer/omradeloft-saupstad-kolstad/saksdokumenter---sak-ps-0048_20.pdf
- Trondheim kommune. (2020f). *Ung borger og medvirkning*. Tilgjengelig fra: <https://saupstad.no/artikkel/ung-borger-og-medvirker/>
- Trondheim kommune. (2020g). *Urban dyrking på Saupstad*. Tilgjengelig fra: <https://saupstad.no/artikkel/urban-dyrking-pa-saupstad/>
- Trondheim kommune. (2021a). *Levekår og folkehelse i Trondheim kommune 2021*. Tilgjengelig fra: <https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/levekar-og-folkehelse/innledning?authuser=0>
- Trondheim kommune. (2021b). *Områdeløft Saupstad- Kolstad*. Tilgjengelig fra: <https://www.trondheim.kommune.no/saupstadkolstad/>
- Trondheim kommune. (2022). *Kommunal bolig*. Tilgjengelig fra: <https://www.trondheim.kommune.no/kommunal-utleiebolig/>
- Ugelvik, T. (2019). *Sosial kontroll*. Universitetsforlaget.
- Veiviseren. (u.d.). *Trondheim*. Tilgjengelig fra: <https://veiviseren.no/planlegge-lede-og-utvikle/samarbeid-med-kommuner/statlige-omradesatsinger/trondheim>
- White, R. (2001). Art and crime (and other things besides...): Conceptualising graffiti in the city. *Geography Compass*, 5, 128-143.
- Wilson, J. Q. & Kelling, G. L. (1982). Broken Windows. *The Atlantic Monthly*.
- Yin, R. K. (2011). *Applications of Case Study Research*. SAGE Publications Inc.
- ÅF LIGHTING (2018). *Lysplan Saupstad- Kolstad Trondheim kommune*.
- Aas, G., Runhovde, S., Strype, J. & Bjørge, T. (2010). *Trygghet i det offentlige rom- i åtte norske kommune og bydeler*. Tilgjengelig fra: <https://www.ks.no/contentassets/35490fb4c5c74ed9976860eead68f3cb/sluttrappor t.pdf>

Vil du delta i forskningsprosjektet

” Hvordan kan arealplanlegging bidra til å skape trygge bymiljøer ”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på hvordan arealplanlegging kan bidra til å skape trygge boligområder. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å skrive masteroppgaven som den siste delen av studiet «Fysisk planlegging» ved NTNU. Prosjektet gjennomføres våren 2022 og har planlagt avslutning 14. juni 2022. Problemstillingen og forskningsspørsmålene som skal besvares i oppgaven omhandler hvordan man ved arealplanlegging kan bidra til å skape tryggere boligområder gjennom diverse tiltak i byens offentlige uterom. Dette studeres i to caseområder, Saupstad- Kolstad og Lademoen i Trondheim kommune.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (NTNU) er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å intervju deg da jeg tror du har kunnskap som kan bidra til å besvare forskningsspørsmålene. Det vil bidra til variasjon i synspunkter og diversitet i oppgaven

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet innebærer dette at du deltar på intervju som vil ha en varighet på 30-45 min. I intervjuet vil det bli stilt spørsmål om opplevelsen av trygghet, kriminalitet i utvalgte områder og tiltak som kan være aktuelle. Når intervjuet gjennomføres ønsker jeg å ta lydopptak og notater underveis.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang til opplysningene dine foruten om meg, er min veileder Ingfrid Lyngstad og

medveileder Martine Leonora Moe, begge ansatte ved NTNU. Navnet og kontaktopplysningene dine vil erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Datamaterialet vil bli lagret på en sikker server.

Ved publikasjon vil gjenkjennende personopplysninger om deg, slik som navn, arbeidsplass og stilling bli oppgitt dersom du samtykker til dette.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 14. juni 2022.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges teknisk- naturvitenskaplige universitet har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU ved Ingfrid Lyngstad, ingfrid.lyngstad@ntnu.no, +4795282264
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen, thomas.helgesen@ntnu.no, +4793079038

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Veileder

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan kan arealplanlegging bidra til å skape trygge bymiljøer*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes, slik som navn, arbeidsplass og stillingstittel

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide beboere

1. Hvem er du og hva driver du med (arbeid, studier osv.)?
2. Bor du alene eller sammen med andre?
3. Hvor lenge har du bodd her?
4. Hvorfor valgte du å flytte hit?
5. Har du planer om å bli boende eller flytte i nærmeste fremtid?
6. Hvordan opplever du bomiljøet?
7. Hva synes du om møteplassene på området?
8. Hvilke av uteområdene bruker du? Hvordan? Hvorfor?
9. Hvordan synes du det er å bevege deg rundt på området på kveldstid?
10. Opplever du noe form for uro på området? I så fall hvilken type uro?

Kun til Saupstad-Kosltd beboere

11. Det ble gjennomført et områdeløft her, men hvordan var det å bo her før områdeløftet? (dersom de bodde der før)
12. Har du merket noen endringer etter områdeløftet, i så fall hva?
13. Deltok du i medvirkningsprosessene i områdeløftet? (I så fall, kan du fortelle litt om hva du bidro med der?)
14. Hva synes du om tiltakene kommunen har gjort for å heve området?
15. Er det nå noen tiltak du tenker kommunen kunne gjort for å bedre området enda mer?
16. Er det noe du ønsker å legge til til slutt?

Intervjuguide Trondheim kommune (områdeløft)

1. Kan du først fortelle litt om din jobb og rolle i prosjektet/ områdeløftet?
2. Hvorfor ble det besluttet at det skulle gjennomføres et områdeløft på Saupstad/ Kolstad?
3. Hvordan var tilstanden på området før beslutningen ble tatt?
4. Hva var målene med områdeløftet?
5. Hvordan har tilbakemeldingene vært i og etter gjennomføringen av områdeløftet?
6. Var kriminalitetsforebygging en del av planen/ ble det lagt noe tanke på det?
7. Dersom det var tilfelle, hvordan var kriminalitetsforebygging en del av prosjektet og hvilke konkrete tiltak ble gjennomført?
8. Hva synes du om kriminalitetsforebygging i planlegging og har det noe for seg?
9. Hvordan ser dere effekten av prosjektet på området i sin helhet?
10. Har dere planer om områdeløft i andre bydeler? I så fall hvor?
11. Er det noe du ønsker å legge til?

Intervjuguide ansatte i områdene

1. Hvordan opplever du området?
2. Hvordan har du det når du går til og fra jobb?
3. Har du opplevd noe ubehagelige hendelser i dette området?
4. Har du hørt om noen andre som har opplevd noe ubehagelig?
5. Oppfører du annerledes i dette området enn i andre bydeler?
6. Tar du spesielle hensyn når du beveger deg i dette området?
7. Er det noe forskjell fra for noen år siden og i dag? I så fall hva?
8. Er det noe konkret du ville endret for å øke den opplevde tryggheten i området? I så fall hva?
9. Hvordan tror du dette området vil utvikle seg i løpet av de neste årene?
10. Er det noe du ønsker å legge til?

